

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

№ 31 (460)

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

- *Одон, медалиар шагнах тухай*

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

- *Жагсаалт, дүрэм батлах тухай*

Улсын Их Хурлын Тамгын газар

Улаанбаатар хот

2006 он

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ
Долоо хоног тутмын

Улаанбаатар хот

2006 оны наймдугаар сарын 21

№31 (460)

Гарчиг

Нэг. МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

538. Одон, медалиар шагнах тухай Дугаар 256 893

Хоёр. МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

539. Жагсаалт, дүрэм батлах тухай Дугаар 149 900

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2006 оны 7 дугаар сарын 19-ний өдөр

Дугаар 256

Улаанбаатар хот

Одон, медалиар шагнах тухай

Их Монгол Улс байгуулагдсаны 800 жил, Ардын хувьсгалын болон Цагдаагийн байгууллагын 85 жилийн ойг тохиолдуулан цагдаагийн

байгууллагад олон жил тогтвортой амжилт, үр бүтээл гарган ажиллаж байгаа дорхи хүмүүсийг одон, медалиар шагнаусугай.

"СҮХБААТАРЫН ОДОН"-ГООР:

1. Чимгээгийн Сангарагчаа - Эрүүгийн цагдаагийн газрын дэд дарга, цагдаагийн хурандаа

ХӨДӨЛМӨРИЙН ГАВЬЯАНЫ УЛААН ТУГИЙН ОДОНГООР:

1. Жалавын Бумнанжид - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын дарга, цагдаагийн хурандаа

ЦЭРГИЙН ГАВЬЯАНЫ УЛААН ТУГИЙН ОДОНГООР:

1. Агвааны Баасан - Хэрэг бүртгэх газрын Тамгын хэлтсийн хяналт шалгалтын чиглэлийн ахлах байцаагч

2. Жамбалжавын Баатаржав - Цагдаагийн ерөнхий газрын боловсон хүчин, сургалт арга зүйн хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа

3. Содномпилын Батбаатар - Замын цагдаагийн газрын хот хоорондын тасгийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

4. Түвэдийн Батбаяр - Замын цагдаагийн газрын Тамгын хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа

5. Цэвээний Баясгалан - Цагдаагийн ерөнхий газрын тусгай хэлтсийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

6. Баатарын Болдбаатар - Цагдаагийн ерөнхий газрын дэд дарга, цагдаагийн хурандаа

7. Санжаажамцын Болдбаатар - Хэрэг бүртгэх газрын дэд дарга, цагдаагийн хурандаа

8. Маньбадрахын Ганболд - Эрүүгийн цагдаагийн газрын дарга, цагдаагийн хурандаа

9. Шаравын Ганболд - Эрүүгийн цагдаагийн газрын хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа

10. Цогзолын Доржпалам - Цагдаагийн ерөнхий газрын Тамгын газрын хяналт, шалгалтын хэлтсийн зохион байгуулагч, цагдаагийн хурандаа

11. Пэлжээгийн Мянгарсүрэн - Завхан аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын дарга, цагдаагийн хурандаа

12. Равдангийн Раднаадорж - Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын дарга, цагдаагийн хурандаа

13. Намсрайн Саруул - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын эрэлч нохойн албаны дарга, цагдаагийн хурандаа

14. Бямбын Сэрээтэр - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын хэв журмын хэлтсийн ахлах байцаагч, цагдаагийн дэд хурандаа

15. Чалхаагийн Энх-Амгалан - Цагдаагийн ерөнхий газрын Санхүү, аж ахуйн газрын дарга, цагдаагийн хурандаа

“АЛТАН ГАДАС” ОДОНГООР:

1. Бадарчийн Батсүх - Говь-Алтай аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн хэлтсийн жолооч, цагдаагийн ахлах ахлагч
2. Жигжидийн Баярхүү - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын дэд дарга, цагдаагийн хурандаа
3. Рэгжийбуугийн Давааням - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын

- удирдлагын хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа
4. Цэнд-Аюушийн Очирбат - Биеийн тамир, спортын “Хүч” хорооны тамирчин, цагдаагийн ахмад
5. Цэрэнгийн Рагчаа - Орхон аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын ахлах нягтлан бодогч, цагдаагийн дэд хурандаа

ЦЭРГИЙН ГАВЬЯНЫ ОДОНГООР:

1. Отгоны Амарбат - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын холбооны дарга, цагдаагийн дэд хурандаа
2. Диваагийн Батжаргал - Эрүүгийн цагдаагийн газрын 8 дугаар хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа
3. Гомбосүрэнгийн Батчулуун - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын захиргаа, удирдлагын хэлтсийн чиглэлийн ахлах байцаагч, цагдаагийн дэд хурандаа
4. Цэрэнгийн Батчулуун - Багануур дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа
5. Өлзийхүүгийн Баянжаргал - Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын ахлах шинжээч, цагдаагийн хошууч
6. Эрдэнийн Баярсайхан - Эрүүл хамгаалалтын газрын дарга, цагдаагийн хурандаа
7. Чойжилсүрэнгийн Болдбаатар - Хэнтий аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын Бор-Өндөр дэх сум дундын цагдаагийн тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа
8. Сэнгэцохиогийн Бямбаа - Цагдаагийн академийн дэг журам, соёл хүмүүжлийн албаны дарга, цагдаагийн дэд хурандаа
9. Агваанжамбын Даваахүү - Цагдаагийн ерөнхий газрын Хэвлэл, мэдээллийн төлөөлөгч, цагдаагийн хурандаа
10. Бавуудоржийн Дашдэндэв - Орхон аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын замын цагдаагийн тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа
11. Агваан-Эндонгийн Догмид - Төмөр замын цагдаагийн хэлтсийн мөрдөн байцаах тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа
12. Лувсангомбын Дугарсүрэн - Замын цагдаагийн газрын Гэрээт тасгийн ахлах байцаагч, цагдаагийн дэд хурандаа
13. Даваахүүгийн Лхамжав - Замын цагдаагийн газрын Хэрэг бүртгэх хэлтсийн хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн хошууч
14. Жамсрангийн Мижиддорж - Эрүүл хамгаалалтын газрын тасгийн дарга, цагдаагийн хошууч
15. Ядэмын Мянхчиглэгэр - Орхон аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын хэрэг бүртгэх тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

16. Пүрэвжавын Жамсран-Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын хэрэг бүртгэх тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа
17. Дорждамбын Зүмбэрэлхам - Цагдаагийн академийн дэд захирал, цагдаагийн хурандаа
18. Додийжамцын Нямсүрэн - Эрүүгийн цагдаагийн газрын 7 дугаар хэлтсийн ажилтан, цагдаагийн дэд хурандаа
19. Батдамбын Очирбат - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын албадан саатуулах, баривчлах төвийн дарга, цагдаагийн хурандаа
20. Буян-Өлзийн Пүрэвдорж - Баянзүрх дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн хэлтсийн тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа
21. Рэнцэндоржийн Рэнцэнбат - Хан-Уул дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн ахлах хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн хошууч
22. Намсрайн Сайнбилэг - Эрүүгийн цагдаагийн газрын тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа
23. Жамсрангийн Содномдаржаа - Эрүүгийн цагдаагийн газрын 8 дугаар хэлтсийн ахлах төлөөлөгч, цагдаагийн дэд хурандаа
24. Лүндэгдамбын Сүхээ - Хэрэг бүртгэх газрын дарга, цагдаагийн хурандаа
25. Лхамсүрэнгийн Хархүү - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын захиргаа, удирдлагын хэлтсийн чиглэлийн ахлах байцаагч, цагдаагийн дэд хурандаа
26. Баасанхүүгийн Цагаан - Хэнтий аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын эрүүгийн ахлах төлөөлөгч, цагдаагийн хошууч
27. Жүгдэрийн Цогтбаатар - Дотоодын цэргийн 805 дугаар ангийн захиргагч, хурандаа
28. Дамдинжавын Цогтбаяр - Улсын мөрдөн байцаах газрын Хүнд гэмт хэрэг мөрдөх хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа
29. Отгоны Чулуунбаатар - Чингэлтэй дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн боловсон хүчин, сургалт арга зүйн ажил эрхэлсэн дэд дарга, цагдаагийн дэд хурандаа
30. Магванноровын Энх-Амгалан - Мөрдөн байцаах газрын дарга, цагдаагийн хурандаа
31. Дэлшунцэгийн Энхтүвшин - Мөрдөн байцаах газрын 1 дүгээр хэлтсийн чиглэлийн ахлах мөрдөн байцаагч, цагдаагийн дэд хурандаа

ЦЭРГИЙН ХҮНДЭТ МЕДАЛИАР:

1. Цоодолын Алтанцэцэг - Чингэлтэй дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн мөрдөн байцаах тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

2. Дамдины Амарбаатар - Багануур дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хэв журмын тасгийн дарга, цагдаагийн хошууч

3. Ядамын Амгаабазар - Багахангай дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн тасгийн хэв журмын ахлах байцаагч, цагдаагийн хошууч

4. Доржийн Амгалан - Замын цагдаагийн газрын Сонгинохайрхан дүүрэг дах замын цагдаагийн тасгийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

5. Очирбатын Амгалантогтох - Ховд аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын хэв журмын тасгийн ахлах байцаагч, цагдаагийн хошууч

6. Рэнцэндоржийн Ариунболд - Өмнөговь аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн хэлтсийн замын цагдаагийн тасгийн дарга, цагдаагийн хошууч

7. Буян-Очирын Аюуш - Баянзүрх дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн хэлтсийн хэсгийн байцаагч, цагдаагийн ахмад

8. Мирабазарын Баасамба - Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын Хөтөл дэх сум дундын цагдаагийн тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

9. Сайннямбуугийн Баатаржав - Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

10. Чулуунхүүгийн Базарваань - Баянхонгор аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

11. Цэвэгсүрэнгийн Базаррагчаа - Хэнтий аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын олон нийттэй харилцах ахлах байцаагч, цагдаагийн хошууч

12. Магсарын Батбаатар - Хан-Уул дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн жолооч, цагдаагийн ахлах ахлагч

13. Батсүхийн Батболд - Хэнтий аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын замын цагдаагийн тасгийн дарга, цагдаагийн хошууч

14. Шаравын Батбилэг - Төмөр замын цагдаагийн хэлтсийн хэв журмын байцаагч, цагдаагийн дэд хурандаа

15. Очирын Батдорж - Увс аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын хэсгийн төлөөлөгч, цагдаагийн хошууч

16. Цэдэвдашийн Батдэлгэр - Хөвсгөл аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын мөрдөн байцаах тасгийн дарга, цагдаагийн хошууч

17. Шаравын Батдэмбэрэл - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтсийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

18. Ядамжавын Батмөнх - Дундговь аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн ахлах мөрдөн байцаагч, цагдаагийн хошууч

19. Санжаагийн Батжаргал - Хэнтий аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын эрүүгийн ахлах төлөөлөгч, цагдаагийн хошууч

20. Доржийн Баттөмөр - Баянгол дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн ерөнхий зохицуулагч, цагдаагийн хошууч

21. Загдаагийн Баттулга - Эрүүгийн цагдаагийн газрын 2 дугаар хэлтсийн чиглэлийн ахлах төлөөлөгч, цагдаагийн дэд хурандаа

22. Бээтэрийн Батсайхан - Увс аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын дарга, цагдаагийн хурандаа

23. Дондогийн Батсайхан - Сүхбаатар дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн жолооч, цагдаагийн ахлах ахлагч

24. Цамбасүрэнгийн Батсүх - Эрүүгийн цагдаагийн газрын 2 дугаар хэлтсийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

25. Равдангийн Батхүү - Төв аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын замын цагдаагийн тасгийн замын цагдаагийн ахлах байцаагч, цагдаагийн дэд хурандаа

26. Баасанжавын Батхуяг - Баянзүрх дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хэрэг бүртгэх тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

27. Насангийн Батхуяг - Эрүүл хамгаалалтын газрын дэд дарга, цагдаагийн хурандаа

28. Бадарчийн Батцэнгэл - Завхан аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн хошууч

29. Тогоочийн Батцэрэн - Сонгинохайрхан дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хорооны цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

30. Бадамхандын Бат-Эрдэнэ - Цагдаагийн ерөнхий газрын Төв архивын эрхлэгч

31. Гэндэнсүрэнгийн Бат-Эрдэнэ - Автобазын жолооч, цагдаагийн ахлах ахлагч

32. Магатайн Бахад - Баян-Өлгий аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

33. Жамсрангийн Баярбаатар - Сүхбаатар аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн хэлтсийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

34. Раднаагийн Баярбямба - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын хүүхдийн халамж, үйлчилгээний төвийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

35. Норовлхүндэвийн Баярмагнай - Нийгмийн хэв журам хамгаалах газрын захиргаа, удирдлагын хэлтсийн дарга, цагдаагийн хошууч

36. Сономжамцын Баяржаргал - Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын олон нийттэй харилцах ахлах байцаагч, цагдаагийн хошууч

37. Алтангэрэлийн Баярсайхан - Булган аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хэв журмын тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

38. Гомбын Баярсайхан - Сонгинохайрхан дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн хошууч

39. Дэмбэрэлийн Баярсайхан - Баянгол дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хэсгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

40. Дамдинсүрэнгийн Баярцогт - Сонгинохайрхан дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн жижүүрийн туслах, цагдаагийн ахлах ахлагч

41. Жамъянгаравын Баясгалан - Хан-Уул дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн боловсон хүчин, сургалт арга зүйн ажил эрхэлсэн дэд дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

42. Баавайн Болд - Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын Хөтөл дэх сум дундын цагдаагийн тасгийн жижүүрийн офицер, цагдаагийн хошууч

43. Норжингийн Болд - Өвөрхангай аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын хэсгийн төлөөлөгч

44. Бадарчийн Болдбаатар - Дорноговь аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын хэрэг бүртгэх тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

45. Гүрбадамын Болдбаатар - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын олон нийттэй харилцах хэлтсийн тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

46. Даваагийн Болдбаатар - Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын эрүүгийн тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

47. Очирбатын Болдсайхан - Өвөрхангай аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын эрүүгийн тасгийн дарга, цагдаагийн хошууч

48. Чойжилын Булган - Тов аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын мөрдөн байцаах тасгийн дарга, цагдаагийн хошууч

49. Жунайн Булгантамир - Автобаазын ашиглалтын албаны дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

50. Пэлжээгийн Буянтогтох - Замын цагдаагийн газрын Сонгино-хайрхан дэх замын цагдаагийн тасгийн байцаагч, цагдаагийн ахмад

51. Баатарын Буянхшигч - Темер замын цагдаагийн хэлтсийн хэв журмын тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

52. Балдангийн Бэхбат - Баянзүрх дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн боловсон хүчин, сургалт арга зүйн ажил эрхэлсэн дэд дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

53. Авирмэдийн Бямбаа - Баянзүрх дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хэсгийн байцаагч, цагдаагийн хошууч

54. Дашхоролын Гаваа - Өвөрхангай аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын хэсгийн төлөөлөгч, цагдаагийн хошууч

55. Зэвэгийн Галсандорж - Эргүүл хамгаалалтын газрын тасгийн дарга, цагдаагийн дэд дарга

56. Жагдалын Галбадрах - Говь-Алтай аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа

57. Бямбаагийн Ганбаатар - Ховд аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын мөрдөн байцаах тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

58. Дорждашийн Ганбаатар - Замын цагдаагийн газрын тасгийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

59. Лхагвын Ганбаатар - Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын замын цагдаагийн тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

60. Сийлээгийн Ганбат - Эрүүгийн цагдаагийн газрын 4 дүгээр хэлтсийн тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

61. Гонгорын Ганболд - Хан-Уул дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн хэлтсийн мөрдөн байцаах тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

62. Гончигийн Ганболд - Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын эдийн засгийн ахлах төлөөлөгч, цагдаагийн хошууч

63. Намжилдоржийн Ганболд - Баянзүрх дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн жолооч, цагдаагийн ахлах ахлагч

64. Зэвэгийн Ганболд - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын эргүүл тусгай хамгаалалтын хэлтсийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

65. Тогтохын Ганболд - Дотоодын цэргийн 05 дугаар ангийн орлогч, дэд хурандаа

66. Чойжилын Ганболд - Говьсүмбэр аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа

67. Гүржавын Ганзориг - Цагдаагийн ерөнхий газрын Санхүү, аж ахуйн газрын ахлах мэргэжилтэн

68. Чогсомын Гансүх - Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын хэсгийн байцаагч, цагдаагийн ахмад

69. Шагдаржавын Гансүх - Цагдаагийн ерөнхий газрын Тусгай хэлтсийн тасгийн дарга, цагдаагийн хошууч

70. Цэрэндагвын Гантөмөр - Темер замын цагдаагийн хэсгийн төлөөлөгч, цагдаагийн хошууч

71. Доржжанцангийн Гантулга - Замын цагдаагийн газрын Жижүүрийн шуурхай албаны хэлтсийн ерөнхий жижүүр, цагдаагийн хошууч

72. Баяндсамбуугийн Ганхуяг - Автобаазын жолооч, цагдаагийн ахлах ахлагч

73. Буянтын Ганхуяг - Дорнод аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын хэв журмын цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

74. Доржийн Ганхуяг - Замын цагдаагийн газрын тасгийн дарга, цагдаагийн ахмад

75. Дэмбэрэлийн Ганхуяг - Хэнтий аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын Бэрх дэх

сум дундын цагдаагийн тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

76. Мишигийн Гомборачаа - Завхан аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн дэслэгч

77. Раашийн Гомбосүрэн - Увс аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын хэсгийн төлөөлөгч, цагдаагийн ахмад

78. Маналжавын Даваадорж - Булган аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн хэлтсийн боловсон хүчин, сургалт арга зүйн ажил эрхэлсэн дэд дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

79. Чоюмүнсэлийн Даваадорж - Чингэлтэй дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн эрүүлжүүлэх байрны дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

80. Баатарбилэгийн Даваажав - Эрүүгийн цагдаагийн газрын 6 дугаар хэлтсийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

81. Жигжидийн Даваажав - Цагдаагийн ерөнхий газрын Холбооны хэлтсийн нярав, цагдаагийн ахлах ахлагч

82. Дамдины Даваасүрэн - Дорноговь аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын Замын-Үүд дэх сум дундын цагдаагийн хэлтсийн хэв журмын ахлах байцаагч, цагдаагийн дэд хурандаа

83. Дансрангийн Даваасүрэн - Замын цагдаагийн газрын байцаагч, цагдаагийн хошууч

84. Лувсанхүүгийн Даваахүү - Сонгинохайрхан дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн жижүүрийн туслах, цагдаагийн ахлах ахлагч

85. Момолдагвын Дорж - Төв аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын ахлах хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн дэд хурандаа

86. Готовын Доржготов - Баянхонгор аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хэрэг бүртгэх тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

87. Түдэвийн Доржготов - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын эргүүл тусгай хамгаалалтын хэлтсийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

88. Цэндсүрэнгийн Дүгэрсүрэн - Эрүүгийн цагдаагийн газрын 3 дугаар хэлтсийн тасгийн дарга, цагдаагийн хошууч

89. Дамдинсүрэнгийн Дэлгэрсайхан - Чингэлтэй дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн жижүүрийн ахлах офицер, цагдаагийн хошууч

90. Дэмбэрэлийн Дэлгэрсайхан - Хөвсгөл аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын замын цагдаагийн тасгийн дарга, цагдаагийн хошууч

91. Доржсамбын Дэлэг - Говь-Алтай аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн ахлах хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн хошууч

92. Лувсандагдангийн Дэмиддавгий - Архангай аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн бичиг хэргийн эрхлэгч, цагдаагийн ахлах ахлагч

93. Дамдинбалжирын Жаргалсайхан - Цагдаагийн ерөнхий газрын Тусгай хэлтсийн бүлгийн дарга, цагдаагийн ахлах дэслэгч

94. Эрдэнийн Жаргалсайхан - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын шуурхай албаны удирдлагын төвийн хэсгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

95. Хувалзэн Заяабаатар - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын эргүүл тусгай хамгаалалтын хэлтсийн хариуцлагатай жижүүр, цагдаагийн хошууч

96. Очирухуагийн Зоригт - Замын цагдаагийн газрын Хэрэг бүртгэх хэлтсийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

97. Доржийн Лхагвабат - Сүхбаатар дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн жолооч, цагдаагийн ахлах ахлагч

98. Даваажавын Лхагвасүрэн - Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын Замын цагдаагийн тасгийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

99. Ороолонгийн Лхагвасүрэн - Сонгинохайрхан дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн Баянхошуун дахь тасгийн дарга, цагдаагийн хошууч

100. Доржпүрэвийн Маналсүрэн - Автобаазын жолооч, цагдаагийн ахлах ахлагч

101. Довдонгийн Манлайбаатар - Дорнод аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

102. Борын Машбат - Цагдаагийн академийн факультетийн эрхлэгч, цагдаагийн дэд хурандаа

103. Жимбээгийн Мөнхбаатар - Цагдаагийн ерөнхий газрын Тамгын газрын шинжилгээ, үнэлгээний хэлтсийн ахлах байцаагч, цагдаагийн хурандаа

104. Цэрэндоржийн Мөнхбат - Замын цагдаагийн газрын Хан-Уул дүүрэг дэх Замын цагдаагийн тасгийн хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн ахмад

105. Наваан-Осорын Мөнхмандах - Цагдаагийн ерөнхий газрын Автобаазын ерөнхий инженер, цагдаагийн дэд хурандаа

106. Сугарын Мөнхсайхан - Эрүүгийн цагдаагийн газрын 8 дугаар хэлтсийн ахлах төлөөлөгч, дарга, цагдаагийн ахмад

107. Гончигийн Мэндбаяр - Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын Мандал дахь сум дундын цагдаагийн хэлтсийн дэд дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

108. Дэлэгийн Мэндсайхан - Замын цагдаагийн газрын Сонгинохайрхан дүүрэг дэх замын цагдаагийн тасгийн хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн ахмад

109. Даржаагийн Мэндсайхан - Налайх дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн замын цагдаагийн тасгийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

110. Жамъянгийн Мягмарсэрээжид - Эрүүгийн цагдаагийн газрын Тамгын хэлтсийн

чиглэлийн ахлах төлөөлөгч, цагдаагийн дэд хурандаа

111. Чимэдийн Найдансүрэн - Завхан аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн боловсон хүчин, сургалт арга зүйн ажил эрхэлсэн дэд дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

112. Ашуурраднаагийн Намсаманд - Замын цагдаагийн газрын Сүхбаатар дүүрэг дэх Замын цагдаагийн тасгийн хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн хошууч

113. Цэдэндамбын Намсрайжав - Архангай аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн хэлтсийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

114. Шаравдоржийн Намшир - Эрүүгийн цагдаагийн газрын 5 дугаар хэлтсийн тасгийн дарга, цагдаагийн хошууч

115. Жангарын Нямдаваа - Эрүүл хамгаалалтын газрын боловсон хүчин, сургалт арга зүйн ажил эрхэлсэн дэд дарга, цагдаагийн хурандаа

116. Дамдины Нямдорж - Төмөр замын цагдаагийн хэлтсийн хэсгийн төлөөлөгч, цагдаагийн хошууч

117. Дорлигсүрэнгийн Отгонбаатар - Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын Хэрэг бүртгэх тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

118. Санжаагийн Отгонсүрэн - Баянзүрх дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн ахлах хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн хошууч

119. Лувсангомбын Отгончулуун - Сүхбаатар аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн дэд хурандаа

120. Хишигдолгорын Очирпүрэв - Мөрдөн байцаах газрын 1 дүгээр хэлтсийн ахлах мөрдөн байцаагч, цагдаагийн хошууч

121. Гомбосүрэнгийн Оюун - Мөрдөн байцаах газрын 1 дүгээр хэлтсийн ахлах мөрдөн байцаагч, цагдаагийн ахмад

122. Навааншаравын Оюундалаа - Цагдаагийн ерөнхий газрын Мэдээлэл, судалгааны төвийн тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

123. Тамжидын Оюунчимэг - Цагдаагийн академийн ахлах багш, цагдаагийн дэд хурандаа

124. Чүлтэмсүрэнгийн Өлзийбаяр - Замын цагдаагийн газрын ахлах байцаагч, цагдаагийн дэд хурандаа

125. Тарвийн Өлзийхутаг - Нийгмийн хэв журам хамгаалах газрын хэсгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

126. Буянхишигийн Пүрэвдорж - Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын хэсгийн байцаагч, цагдаагийн ахмад

127. Даваасамбуугийн Пүрэвжал - Нийслэлийн засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын шуурхай албаны удирдлагын төвийн жолооч, цагдаагийн ахлах ахлагч

128. Гүнсэнгийн Пүрэвсүрэн - Увс аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын жижүүрийн шуурхай албаны офицер, цагдаагийн ахмад

129. Данзандоржийн Самбуу - Хэрэг бүртгэх газрын Тамгын хэлтсийн чиглэлийн ахлах хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн дэд хурандаа

130. Уртнасангийн Санцуйжав - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын холбооны тасгийн ахлах инженер, цагдаагийн хошууч

131. Санжидын Саруул - Цагдаагийн ерөнхий газрын Санхүү, аж ахуйн газрын тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

132. Самдангийн Содномдаржаа - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын эргүүл тусгай хамгаалалтын хэлтсийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

133. Бүдхэндэн Соёлмаа - Мөрдөн байцаах газрын 1 дүгээр хэлтсийн ахлах мөрдөн байцаагч, цагдаагийн хошууч

134. Тоолийн Сэргэлэн - Сүхбаатар дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн салааны дарга, цагдаагийн хошууч

135. Шандангийн Тайванжаргал - Хэрэг бүртгэх газрын чиглэлийн ахлах хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн дэд хурандаа

136. Даваажавын Төмөрбаатар - Мөрдөн байцаах газрын 4 дүгээр хэлтсийн чиглэлийн ахлах мөрдөн байцаагч, цагдаагийн хошууч

137. Лханыямын Төмөр-Очир - Сүхбаатар дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн хэлтсийн эрүүлжүүлэх байрны дарга, цагдаагийн хошууч

138. Нацагдоржийн Түвшинбат - Төмөр замын Цагдаагийн хэлтсийн боловсон хүчин, сургалт арга зүйн ажил эрхэлсэн дэд дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

139. Юмжидын Түвшинбаяр - Замын цагдаагийн газрын тасгийн ахлах байцаагч, цагдаагийн хошууч

140. Бат-Очирын Түмэнжаргал - Дорнод аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын хэсгийн байцаагч, цагдаагийн ахмад

141. Будхүүгийн Уранчимэг - Дорноговь аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

142. Санжаахүүгийн Уранцэцэг - Цагдаагийн ерөнхий газрын Санхүү, аж ахуйн газрын хэлтсийн дэд дарга, цагдаагийн хурандаа

143. Базарын Ууганбаяр - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын эргүүл тусгай хамгаалалтын хэлтсийн тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

144. Магваны Хоролсүрэн - Цагдаагийн ерөнхий газрын Тамгын газрын гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааны хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа

145. Нямбуугийн Хоролсүрэн - Дархан-Уул аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын хэсгийн байцаагч, цагдаагийн ахлах дэслэгч

146. Далантайн Цогбадрах - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын олон

нийттэй харилцах хэлтсийн ахлах байцаагч, цагдаагийн дэд хурандаа

147. Дашийвын Цогтсайхан - Увс аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын жижүүрийн шуурхай албаны офицер, цагдаагийн ахмад

148. Нинагийн Цэвэрравдан - Ховд аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын Замын цагдаагийн тасгийн дарга, цагдаагийн ахлах ахлагч

149. Дашдэндэвийн Цэрэнбаяр - Баянгол дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын Замын цагдаагийн тасгийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

150. Чимгээгийн Цэрэндорж - Ховд аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын жолооч, цагдаагийн ахлах ахлагч

151. Чимгээгийн Цэцэгмаа - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын Захиргаа, удирдлагын хэлтсийн ахлах байцаагч, цагдаагийн дэд хурандаа

152. Самдангийн Цэцэгмаа - Хан-Уул дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн мэдээлэл, судалгаа, шинжилгээний ахлах байцаагч, цагдаагийн хошууч

153. Хавдалын Чехара - Мөрдөн байцаах газрын 1 дүгээр хэлтсийн чиглэлийн ахлах мөрдөн байцаагч, цагдаагийн дэд хурандаа

154. Рэнцэндоржийн Чингис - Эрүүгийн цагдаагийн газрын 3 дугаар хэлтсийн тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

155. Авирмэдийн Шагдарсүрэн - Баянзүрх дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн хэлтсийн ахлах байцаагч, цагдаагийн хошууч

156. Баатарын Шоовдор - Дундговь аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

157. Сэрдамбын Эзэннайрамдах - Хэрэг бүртгэх газрын хэлтсийн дарга, цагдаагийн хурандаа

158. Гүржавын Эрдэнэцэцэг - Замын цагдаагийн газрын тасгийн байцаагч, цагдаагийн ахмад

159. Төмөр-Очирын Энх-Амгалан - Төв аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын хэв журмын байцаагч, цагдаагийн хошууч

160. Авирмэдийн Энхбаяр - Сүхбаатар дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хэв журмын тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

161. Гүнээгийн Энхбаатар - Эрүүгийн цагдаагийн газрын 7 дугаар хэлтсийн ахлах төлөөлөгч, цагдаагийн хошууч

162. Ламаачигийн Энхбаяр - Нийслэлийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын захиргаа, удирдлагын хэлтсийн чиглэлийн ахлах байцаагч, цагдаагийн дэд хурандаа

163. Лувсандоржийн Энхбаяр - Замын цагдаагийн газрын Чингэлтэй дүүрэг дэх замын цагдаагийн тасгийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

164. Найдангийн Энхболд - Хан-Уул дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хэв журмын тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

165. Пүрэвжамбын Энхболд - Өвөрхангай аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Цагдаагийн газрын Уянга дахь сум дундын цагдаагийн тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

166. Сосорын Энхболд - Сүхбаатар дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хорооны цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

167. Сэдхүүгийн Энхтайван - Завхан аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

168. Дашхүүгийн Энхтуяа - Сүхбаатар дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн ахлах хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн хошууч

169. Ралхаагийн Ялалт - Чингэлтэй дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хэв журмын ахлах байцаагч, цагдаагийн хошууч

ХОДӨЛМӨРИЙН ХҮНДЭТ МЕДАЛИАР:

1. Морьтпүрэвийн Баатарцогт - Орхон аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын хэрэг бүртгэгч, цагдаагийн ахмад

2. Мөнхөөгийн Батдорж - Эргүүл хамгаалалтын газрын жолооч, цагдаагийн ахлах ахлагч

3. Дандондовын Батцэрэн - Өвөрхангай аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын ахлах нягтлан бодогч, цагдаагийн дэд хурандаа

4. Цэндийн Зоригт - Эргүүл хамгаалалтын газрын цагдаа, цагдаагийн ахлах ахлагч

5. Дамбадаржаагийн Тайванхүү - Эргүүл хамгаалалтын газрын жолооч, цагдаагийн ахлах ахлагч

6. Батжаргалын Төмөрбаатар - Говь-Алтай аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн хэлтсийн хэв журмын тасгийн дарга, цагдаагийн дэд хурандаа

7. Дагвадоржийн Энхбат - Завхан аймгийн Засаг даргын дэргэдэх цагдаагийн газрын аж ахуйн дарга, цагдаагийн ахмад

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2006 оны 6 дугаар сарын 28-ны өдөр

Дугаар 149

Улаанбаатар хот

Жагсаалт, дүрэм батлах тухай

Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийн 6.3, 7.2, 13.2-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. "Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг импортлох, экспортлоход улсын хилээр нэвтрүүлэх, дамжин өнгөрүүлэх хилийн боомтын жагсаалт"-ыг 1 дүгээр, "Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэм"-ийг 2 дугаар, "Пиротехникийн хэрэгслийг үйлдвэрлэх, импортлох, ашиглах дүрэм"-ийг 3 дугаар хавсралт ёсоор тус тус баталсуурай.

2. Энэ тогтоолоор батлагдсан дүрмүүдийг нийтээр дагаж мөрдүүлэх ажил зохион байгуулахыг Үйлдвэр, худалдааны сайд Б.Жаргалсайхан,

хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Монгол Улсын сайд У. Хурэлсүхэд үүрэг болгосугай.

3. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлт, ашиглалтын талаар мэдээллийн цахим сүлжээг Үйлдвэр, худалдааны яаманд бий болгож шаардагдах зардлыг батлагдсан төсвийн багцаасаа гаргахыг Үйлдвэр, худалдааны сайд Б.Жаргалсайханд зөвшөөрсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД

М.ЭНХБОЛД

ҮЙЛДВЭР, ХУДАЛДААНЫ
САЙД

Б.ЖАРГАЛСАЙХАН

Засгийн газрын 2006 оны 149 дүгээр тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

ТЭСЭРЧ ДЭЛБЭРЭХ БОДИС, ТЭСЭЛГЭЭНИЙ ХЭРЭГСЛИЙГ ИМПОРТЛОХ, ЭКСПОРТЛОХОД УЛСЫН ХИЛЭЭР НЭВТРҮҮЛЭХ, ДАМЖИН ӨНГӨРҮҮЛЭХ ХИЛИЙН БООМТЫН ЖАГСААЛТ

1. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг авто болон төмөр замын тээврээр импортлох, экспортлоход улсын хилээр нэвтрүүлэх, дамжин өнгөрүүлэх хилийн боомт:

- Дорноговь аймгийн Замын-Үүдийн боомт;
- Сэлэнгэ аймгийн Алтанбулагийн боомт;
- Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар боомт.

2. Тээвэрлэлтийн үеийн аюулгүй нөхцөлийг хангасан тэсэлгээний хэрэгслийг агаарын тээврээр импортлох хилийн боомт:

- Улаанбаатар дахь олон улсын агаарын замын "Чингис хаан" боомт.

Засгийн газрын 2006 оны 149 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралт

ТЭСЭЛГЭЭНИЙ АЖЛЫН АЮУЛГҮЙ АЖИЛЛАГААНЫ НЭГДСЭН ДҮРЭМ

• I. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Үндсэн нөхцөл

1. Тэсэлгээний ажил эрхлэх, тэсрэх материал үйлдвэрлэх аж ахуйн нэгж, байгууллага нь тэсэлгээний ажил хийх паспорттай, тэсрэх материалыг хадгалах агуулах, зөөвөрлөх тусгай тээврийн хэрэгсэл, тэсэлгээний ажлыг удирдах, гүйцэтгэх эрх бүхий алба /ажилтан/-тай байна.

2. Тэсэлгээний ажил эрхлэх эрх бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага нь тэсрэх материалыг хадгалах, тээвэрлэх, тэсэлгээний ажлыг зохион байгуулах, гүйцэтгэх алба /ажилтан/-ны үйл ажиллагааг хангах үүрэгтэй.

3. Үйлдвэрлэлийн аюултай объект ашигладаг аж ахуйн нэгж, байгууллага нь осол гарсан тохиолдолд бусдын амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчинд учирсан хохирлыг хариуцна.

4. Аж ахуйн нэгж, байгууллага нь тэсрэх материалыг импортлох, үйлдвэрлэх, худалдах, тээвэрлэх, хадгалахдаа Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийг дагаж мөрдөнө.

5. Геологи, уул уурхайн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, мэргэжлийн хяналтын байгууллагын хамтарсан шийдвэрээр тухай бүр томилогдсон ажлын хэсэг Тэсэлгээний ажлыг механикжуулах тоног төхөөрөмж, тэсэлгээний багаж, хэмжүүр, аппарат хэрэгслийг туршин хэрэглэх нөхцөл болон хэрэглэх баталгаат хугацаа нь дууссан тэсрэх материалын талаар дүгнэлт гаргана. Ажлын хэсгийн дүгнэлтээр техникийн нөхцөл, стандартын шаардлагыг хангахгүй, хэрэглэх боломжгүй нь тогтоогдсон тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, тэсрэх материалыг ашиглахыг хориглоно.

6. Энэхүү дүрмийн 5-д заасан дүгнэлт гаргах, турших ажлыг энэхүү дүрмийн 6 дугаар хавсралтаар баталсан "Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн хяналт, туршилтын ажил хийх журам"-ын дагуу гүйцэтгэнэ.

7. Энэхүү дүрмийн 5-д заасан ажлын хэсэг нь хадгалалт, ашиглалтын онцлогийг тодорхойлох зорилгоор тэсрэх материалыг туршина. Туршилтын үр дүнг акт гарган баталгаажуулна.

8. "Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах тэсрэх материалын жагсаалт"-ыг геолог, уул уурхайн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, мэргэжлийн хяналтын төв байгууллагатай хамтран батална.

9. Энэхүү дүрмийн 1 дүгээр хавсралтаар "Тэсрэх бодисыг хэрэглэх нөхцөлийн төрөл, ангилал"-ыг тогтооно.

10. Тэсрэх материалын сав, баглаа, боодол нь стандарт, техникийн нөхцөлд тохирсон байна. Сав, баглаа, боодол дээр үйлдвэрлэсэн огноо болон байгууллагын хаг, "Тэсэрч, дэлбэрэх бодис" гэсэн анхааруулга, "Тэсрэх бодисыг хэрэглэх нөхцөлийн төрөл, ангилал"-д заасан өнгийн ялгаж зураасыг тэмдэглэсэн байна.

11. Тэсрэх материал бүхий сав, баглаа, боодлыг үйлдвэрлэгчээс ломбодон битүүмжилж, үйлдвэрлэгчийн тамга, тэмдгийг дарсан байна.

12. Үйлдвэрлэгч тэсрэх материал бүхий сав, баглаа, боодлын дотор тэсрэх материалыг ашиглах нөхцөл, техникийн үзүүлэлт, хадгалах баталгаат хугацаа, тэдгээртэй харьцах журмыг тодорхой тусгасан зааврыг хийсэн байна.

13. Үйлдвэрлэгч тэсрэх материалыг стандартчилал, хэмжил зүйн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын баталсан стандартын дагуу үйлдвэрлэж, улирал тутамд мэргэжлийн хяналтын байгууллагын зөвшөөрөл бүхий лабораториор шинжилгээ хийлгэн чанарыг нь баталгаажуулсан байна.

14. Тэсрэх материалын агуулахыг энэхүү дүрмийн 9 дүгээр хавсралтаар баталсан "Тэсрэх материалын агуулахын аянгийн хамгаалалтын төхөөрөмж, түүнийг ашиглах журам"-ын дагуу байгуулна.

15. Тэсрэх материалын түр болон богино хугацааны агуулах нь зэвсэгт харуул хамгаалалттай, давхар хяналттай; тэсрэх материалын байнгын агуулах нь зэвсэгт харуул хамгаалалттай, давхар хяналттай, дохиоллын системтэй байна.

16. "Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах тэсрэх материалын аюултай байдлын зэрэглэлийн

ангилал"-ыг энэхүү дүрмийн 2 дугаар хавсралт ёсоор тогтооно.

17. Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах тэсрэх материалын аюултай байдлын зэрэглэлийн ангиллыг үйлдвэрлэгч тодорхойлж стандарт /техникийн нөхцөл/, гарын авлага /заавар/-д заасан байна.

18. Тэсрэх материалын аюултай байдлын зэрэглэлийн ангиллыг үндэслэн хадгалах нөхцөлийг тогтооно.

Дор дурдсан тэсрэх материалыг нэг агуулахад хадгалж болно:

18.1. утаат /ангилал D/ болон утаагүй /ангилал C/ дарийг тэдгээрийн илүү мэдрэмтгий чанарт тавигдах шаардлагыг хангасны үндсэн дээр;

18.2. гал дамжуулах шижим, түүнийг асаах хэрэгсэл, дарь, утаат сум, дохионы пуужин /ангилал G/-г B, C болон D ангиллын тэсрэх материалтай хамт;

18.3. цочир дамжуулах шижмийг /ангилал D/ бялт тэслүүр, цахилгаан тэслүүр болон пиротехникийн реле /ангилал VI-ний хамт.

19. Тусгай тоногдосон ачааны автомашинд тэсрэх материалыг хамтад нь тээвэрлэхийг зөвшөөрнө.

20. Тэсрэх материалтай харьцах үед дараахь зүйлийг хориглоно:

20.1. тэсэлгээний ажил явуулж байгаа газар болон тэсрэх материал хадгалах байранд гадны хүн нэвтрэх, тэсрэх материалын сав, баглаа, боодлыг цохих, доргиох, шидэх зэргээр гэмтээх;

20.2. тэсрэх материал байгаа газраас 100 м-ээс дотогш ил гал гаргах, тамхи татах;

20.3. тэсрэх материалтай харьцах үед биедээ галт зэвсэг, шүдэнз болон бусад оч үүсгэх хэрэгсэл авч явах.

21. Асаах хэрэгслийг зөвхөн тэсэлгээчин авч явна. Галт зэвсгийг зөвхөн хамгаалалтын ажилтан холбогдох дүрэм, журмын дагуу эзэмшинэ. Тэсрэх материалтай харьцахдаа түүнийг хэрэглэх зааврыг мөрдөж, анхаарал болгоомжтой ажиллана.

22. Царцсан, хөлдсөн нитроэфирийн тэсрэх бодисыг гэсгээж тэсэлгээнд хэрэглэнэ. 15-аас дээш хувь нь царцсан, хөлдсөн тэсрэх нитроэфирийн тэсрэх бодисыг тэсэлгээнд хэрэглэхийг хориглоно.

23. Дарь хадгалж байгаа агуулах, байранд ажилладаг ажилтан ул, есгийдөө төмөр хадаасгүй гутал өмсөнө. Агуулахын багаж хэрэгсэл, хадаас,

түгжээ, хаалт болон бусад төмөр эдлэлийг өч үл үүсгэх зүйлээр бүрсэн байна.

24. Аммиакийн шүүний тэсрэх бодисыг хэрэглэхийн өмнө модон алхны тусламжтайгаар болгоомжтой сийрэгжүүлэн, тусгай саванд байгаа тохиолдолд зөөлөн зүйлээр тогшиж хэвийн байдалд оруулж тэсэлгээнд бэлтгэнэ. Тогтоосон нормоос илүү нягтарсан буюу чийг авсан тэсрэх бодисыг хий болон тоосны аюулгүй уурхай, түүнчлэн газрын дээрх тэсэлгээнд хэрэглэж болно. Нитрозфирийн буюу тротилын тэсрэх бодисын сав, баглаа, боодлыг нээхдээ өч үүсгэдэггүй хэрэгслийг ашиглана. Хугацаа дууссан нитрозфирийн найрлагатай тэсрэх бодисыг нүүрс, занарын уурхайд хэрэглэж болохгүй.

25. Цахилгаан тэслүүртэй харьцах үед түүний утаснаас татах буюу угзрахыг хориглоно.

26. Тэсэлгээний ажил хийх үед тэсрэлтээс ялгарах хорт хий, тоосноос хүн хордохоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авсан байна.

27. Тэсрэх материалтай харьцах үед тэсрэх бодисын тоос тэсрэхээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авсан байна.

28. Аюулгүй ажиллагааны заавар, дүрмийн шаардлагыг хангасан газар, нөхцөлд тэсэлгээний ажил хийнэ.

29. Хэд хэдэн тэсэлгээчин аюултай бүсэд зэрэг тэсэлгээний ажил хийх тохиолдолд тэдний ажлын туршлагыг харгалзан нэгийг нь ахлах тэсэлгээчнээр томилно. Ахлах тэсэлгээчин тэсэлгээний ажлын удирдагчтай урьдчилан тохиролцооны үндсэн дээр тэсэлгээний ажилд оролцогчдод мэдэгдэх буюу эсхүл урьд нь тодорхой болсон дохиогоор тэсэлгээний ажлыг удирдана.

30. Аж ахуйн нэгж, байгууллага нь тэсэлгээчнийг ажлын тусгай хувцас, цаг, тэсэлгээний ажилд шаардлагатай хэмжих багаж, хэрэгслээр хангасны үндсэн дээр ажиллуулна. Тэсэлгээний ажилд хэд хэдэн тэсэлгээчин оролцох үед зөвхөн ахлах тэсэлгээчин цагтай байна. Цахилгаан тэслүүртэй шууд харьцаж байгаа хүний хувцас нь цахилгаан цэнэг хуримтлуулдаггүй материалаар хийгдсэн байна.

31. Суларсан сав, баглаа, боодлын тэсрэх материалыг сайтар цэвэрлэнэ.

32. Тэсрэх материал алдагдсан, гээгдсэн тохиолдолд цагдаагийн болон мэргэжлийн хяналтын төв байгууллага шалтгааныг судалж тэсрэх материалыг аюулгүй болгох арга хэмжээ авна.

Тэсэлгээний ажил хийх эрх бүхий этгээд

33. Тэсэлгээний ажил хийх зөвшөөрөл авсан аж ахуйн нэгж, байгууллагын тэсэлгээний ажлын удирдагчийг тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагын даргын тушаалаар томилно. Тэсэлгээний ажлын удирдагч нь тухайн байгууллагын техникийн удирдагч (ерөнхий инженер) байна.

34. Тэсэлгээний ажлын удирдагчаар уул уурхайн дунд болон дээд боловсролтой, тусгай сургалтад хамрагдсан тэсэлгээний ажил хийх эрхийн үнэмлэх авсан хүнийг ажиллуулна. Тэсэлгээчний үнэмлэхийн хүчинтэй хугацааг хоёр жил тутамд шалгалт өгч сунгуулсан байна.

Далд уурхайн тэсэлгээний хэсгийн дарга / орлогч, туслах/-аар газрын гүнд нэгээс доошгүй жил ажилласан уулын инженер, гурваас доошгүй жил нүүрсний уурхайд, эсхүл хоёроос доошгүй жил хүдрийн уурхайд ажилласан уул уурхайн дунд мэргэжилтэй ажилтныг томилон ажиллуулна.

35. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын тэсэлгээний ажлыг хариуцсан инженер-техникийн ажилтан болон тэсрэх материалын хадгалалт, тээвэрлэлт, эрдэм шинжилгээ, туршилт, сургалт, техникийн хяналтыг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий ажилтан нь Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль, энэхүү дүрэм болон холбогдох бусад журам, зааврыг судлан шалгалт өгч тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах эрхийн үнэмлэх авсан байна.

36. Тэсэлгээ хийх, тэсрэх бодисыг үйлдвэрлэх, бэлтгэх, тээвэрлэх, хадгалах ажлыг зөвхөн тэсэлгээчний үнэмлэх, тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах эрхийн үнэмлэхтэй ажилтан гүйцэтгэнэ. Тэсэлгээчин нь тэсэлгээний ажлыг зөвхөн зөвшөөрсөн объектод тэсэлгээчний үнэмлэхэд заасан төрөл, объектоор батлагдсан "Өрөмдлөг, тэсэлгээний ажлын паспорт"-ын дагуу гүйцэтгэнэ.

37. Хий болон тоосны тэсрэх аюултай уурхайд тэсэлгээний ажлыг зөвхөн 3-аас доошгүй жил далд уурхайд ажилласан тэсэлгээчин гүйцэтгэхийг зөвшөөрнө.

38. Тэсэлгээчин туслах ажилчинтай байж болно. Туслах ажилчин нь тэсэлгээчний шууд удирдлага дор ажиллана. Ээлжийн ажлын даалгаврын дэвтэр (наряд)-т туслах ажилчнаар томилсон ажилчдын тухай тэмдэглэл хийнэ.

39. Аж ахуйн нэгж, байгууллагад тэсэлгээний ажил хийх болон хариуцах ажилтныг дараахь шаардлагын дагуу мэргэжлийн сургалтад хамруулна:

39.1. уул уурхайн тусгай мэргэжилтэй, хоёроос доошгүй жил мэргэжлээрээ ажилласан, хадлага туршлагатай, тэсэлгээний сургалтад хамрагдан төгссөн ажилчныг тэсэлгээчнээр, уул уурхайн дунд болон дээд мэргэжилтэй, гуравас дээш жил мэргэжлээрээ ажилласан тэсэлгээчнийг мастер тэсэлгээчнээр ажиллуулна;

39.2. тэсэлгээчинд олгох үнэмлэх нь энэхүү дүрмийн 5 дугаар хавсралтын 1 дүгээр маягтад заасан загвартай байна;

39.3. тэсэлгээчин, тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах ажилчдыг бэлтгэх сургалтыг мэргэжлийн чиглэлийн их сургуулиас боловсруулан мэргэжлийн хяналтын төв байгууллагатай зөвшилцөж баталсан хөтөлбөрийн дагуу явуулна. Багшлах ажлын дадлага, туршлагатай багш, ажилтан сургалтыг зохион байгуулж, дээрх байгууллагаас томилсон комисс шалгалтыг авна;

39.4. сургалт явуулахдаа зориулалтын кабинет, лабораторийн материаллаг бааз, сурах бичиг, гарын авлага, үзүүлэн зэрэг хичээлийн материаллаар бүрэн хангаж, дадлагыг мэргэжлийн үйлдвэрлэлийн байгууллагыг түшиглэн зохион байгуулна;

39.5. шинээр эрх авсан тэсэлгээчин нь туршлагатай тэсэлгээчнийг 1 сараас доошгүй хугацаагаар дагалдан ажилласны дараа бие дааж тэсэлгээний ажил хийхийг зөвшөөрнө;

39.6. аж ахуйн нэгж, байгууллагын тэсэлгээний ажлыг удирдах тухайн ажлыг харуцсан инженер мэргэжлийн шалгалт өгч, тэсэлгээчний үнэмлэх авна. Тэсэлгээчний үнэмлэхийн хугацааг сунгуулахдаа холбогдох мэргэжлийн байгууллагаас баталсан хөтөлбөрийн дагуу мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад хамрагдан шалгалт өгнө;

39.7. аж ахуйн нэгж, байгууллагад тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах ажилчдыг холбогдох мэргэжлийн байгууллагаас баталсан хөтөлбөрийн дагуу зохион байгуулсан сургалтад хамруулж энэхүү журмын 39.3-т тусгасан комисс шалгалт авсны үндсэн дээр үнэмлэх олгоно.

40. Мэргэжлээрээ хоёроос дээш жил ажиллаагүй тэсэлгээчнийг давтан сургалтад хамруулсны үндсэн дээр шалгалт авч, тэсэлгээчний үнэмлэхийн хугацааг сунгана. Тэсэлгээчин тэсрэх материалыг хадгалах, тээвэрлэх болон ашиглах шаардлагыг зөрчсөн тохиолдолд түүнээс тэсэлгээний аюулгүй ажиллагааны талаар энэхүү журмын 39.3-т заасан комисс ээлжит бус шалгалт авна.

41. Тэсэлгээчин нь үнэмлэхийн хугацаа дуусахаас нэг сарын өмнө үнэмлэхийн хугацааг сунгуулах саналаа өөрийн байгууллагын удирдлагад гаргана. Байгууллагын удирдлага нь уг саналыг холбогдох сургалтын байгууллагад

уламжлан тэсэлгээчний үнэмлэхийг зохих журмын дагуу сунгуулах боломжийг тэсэлгээчинд олгох үүрэгтэй.

42. Гадаадын харьяат иргэнийг мэргэжлийн дагуу тэсэлгээчнээр ажиллуулах хүсэлтэй байгууллага нь тухайн иргэнийг энэхүү дүрмийн 39.3-т заасан комисст шалгалт өгүүлэх арга хэмжээ авна.

43. Тэсэлгээчин өөр төрлийн тэсэлгээний ажил хийх тохиолдолд дахин сургалтад хамрагдаж шалгалт өгсөн байна. Шалгалтад тэнцсэн тэсэлгээчин шинэ төрлийн тэсэлгээний ажил бие дааж хийхийн өмнө 5-аас доошгүй удаагийн тэсэлгээний ажилд туршлагатай тэсэлгээчний дагалдангаар ажилласан байна.

44. Аж ахуйн нэгж, байгууллага нь шинээр хэрэглэх болон тэсрэх материалын шинж чанар, түүнд тавигдах шаардлага болон тоног төхөөрөмж, хэмжих багаж, хэрэгслийн онцлог байдлын талаар тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах инженер-техникийн ажилтан, ажилчид, тэсэлгээчинд зааварчилга өгсөн байна.

45. Мэргэжлийн шалгалт өгч эрхийн үнэмлэх авсан тэсэлгээний ажил явуулах, удирдах эрх бүхий ажилтныг тэсрэх материалын төвлөрсөн агуулах болон тэсрэх материалыг механик аргаар бэлтгэх хэсгийн эрхлэгчээр ажиллуулна. Бага хэмжээний тэсрэх материалын агуулахын нярав, эрхлэгчээр бүрэн дунд боловсролтой, энэхүү дүрмийн 39.3-т заасан комисст шалгалт өгч тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах эрхийн үнэмлэх авсан бусад ажилтныг давхар ажиллуулж болно.

46. Агуулахын эрхлэгч тэсэлгээчний ажлыг давхар гүйцэтгэхийг хориглоно.

47. Тэсрэх материалын түгээгчээр сургалтад хамрагдан шалгалт өгч тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах эрхийн үнэмлэх авсан ажилчныг 10 хоног дагалдуулсны дараа бие даалган ажиллуулж болно.

48. Тэсрэх материалын агуулахын лаборатортаар сургалтад хамрагдан шалгалт өгч тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах эрхийн үнэмлэх авсан хүнийг ажиллуулна.

49. Тэсрэх бодисыг механик аргаар тэсэлгээнд бэлтгэх цэгт сургалтад хамрагдан энэхүү дүрмийн 39.3-т заасан комисст шалгалт өгч тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах эрхийн үнэмлэх авсан ажилтныг 10 хоног дадлагажуулсны дараа бие даалган ажиллуулна.

50. Эрдэм шинжилгээ, туршилт, сургалтын зориулалтаар тэсрэх материалтай харьцах

лаборант, багш, эрдэм шинжилгээний ажилтан нь тэсрэх материалтай харьцах туршлагатай мэргэжилтэнг 10-аас доошгүй хоног дагалдан ажилласан байна.

Тэсрэх материалыг тэсвэрлэх, ажлын байранд хүргэх

51. Тэсрэх материалыг импортлогч аж ахуйн нэгж, байгууллагаас татан авах, тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагын агуулахаас тэсрэх материалыг тэсэлгээний ажил хийх газарт хүргэхэд тусгай тоноглон ачааны автомашин хэрэглэнэ.

52. Тэсрэх материалыг ажлын байранд хүргэхэд аж ахуйн нэгж, байгууллагын тэсэлгээний ажлын удирдагчаас тогтоосон маршрутын дагуу тэсэлгээчний хяналтын дор гүйцэтгэнэ. Тэсэлгээний материалыг тусгайлан зааварчилга авсан ажилчин бие даан ажлын байранд хүргэж болно. Аж ахуйн нэгж, байгууллага нь "Тэсэлгээчнээс тэсрэх материал хүлээж авсан тухай тайлан гаргах журам"-ыг баталж мөрдүүлнэ.

53. Тэсрэх материалыг үйлдвэрийн сав, баглаа, боодолтой, эсхүл тусгай цүнх, саванд хийж авч явна. Тэсэлгээний хэрэгсэл болон өдөөгчийг тэсэлгээчин өөрөө авч явна.

54. Далд уурхайд тэсэлгээчин нэг удаа 12 кг-аас дээшгүй хэмжээний тэсрэх бодисыг түүнд тохирох хэмжээний тэсэлгээний хэрэгслийн хамт авч явахыг зөвшөөрнө. Дангаар авч явах тэсрэх бодисын жин 24 кг, өдөөгчийн жин 10 кг-аас хэтрэхгүй байвал зохино.

55. Энэхүү дүрмийн 2 дугаар хавсралтад заасан В, С, D, E, G, N, S ангиллын тэсрэх материалыг дараахь нөхцөлд автомашинаар хамт тэсвэрлэхийг зөвшөөрнө.

55.1. нэг ангиллын өөр өөр нэрийн тэсрэх материалыг аюулгүй байдлын нөхцөлийг хангасан тохиолдолд.

55.2. С, D, E ангиллын тэсрэх материалыг E ангиллын бага дугаартай дэд ангилалд тавигдах шаардлага хангасан тохиолдолд, эсхүл С ангиллын тэсрэх материалыг E ангиллын тэсрэх материал байхгүй тохиолдолд.

55.3. N ангиллын материалыг S-ээс бусад ангиллын тэсрэх материалтай хамт тэсвэрлэхгүй. Хэрвээ N ангиллын тэсрэх материалыг С, D, E ангиллын тэсрэх материалтай хамт тэсвэрлэх тохиолдолд D ангиллын тэсрэх материалтай адилтан үзэж болно.

56. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын ерөнхий инженер буюу тэсэлгээний ажлын удирдагчийн зөвшөөрөлтэйгээр агуулахаас ажлын байранд тэсрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг дор дурдсан

нөхцөлийг хангасан тохиолдолд хамт тэсвэрлэхийг зөвшөөрнө:

56.1. тэсвэрийн хэрэгслийн даацын гуравны хоёроос бага хэмжээгээр ачих;

56.2. тэсэлгээний хэрэгслийг зориулалтын тусгай хайрцагт хийж ёроол, таглааны дотор талыг зөөлөвчилж тэсвэрийн хэрэгслийн урд хэсэгт байрлуулан ачих;

56.3. тэсрэх бодис, гал дамжуулах шижим, тэсэлгээний бусад хэрэгсэлтэй хайрцгийг цохилт доргилтоос сайтар хамгаалж тусгаарлан ачих;

56.4. дарийг тэсвэрлэхдээ үйлдвэрийн боодолтой, эсхүл тусгай хайрцагт хийж бусад төрлийн тэсрэх материалаас 0,5 м-ийн зайд В, F ангиллаас бусад төрлийн тэсрэх материалын хамт тусгайлан тоноглон ачааны автомашинд ачих.

57. Газрын доорхи тэсэлгээний ажилд тэсрэх материалыг хүргэхэд тусгайлан тоноглон, тэсвэрлэлтийн аюулгүйн шаардлага хангасан уурхайн бүх төрлийн тэсвэрийн хэрэгслийг ашиглаж болно.

58. Цахилгаан тэслүүрийг контактын цахилгаан тэсвэрийн хэрэгсэлээр тэсвэрлэхийг хориглоно.

59. Гүний уурхайн их амаар хүн тэсвэрлэж байх үед тэсрэх материалыг хамт тэсвэрлэхийг хориглоно. Тэсрэх материалыг ачих, буулгах үед уурхайн тухайн түвшингийн их ам орчмын малталтын ойролцоо уг ажиллагаанд оролцож байгаагаас бусад хүн байлгахыг хориглоно.

60. Гүний уурхайд тэсрэх материалыг оруулах, гаргахын тулд өргөх машины машинч, уурхайн амны дохиочин, өргөлтийг хариуцсан бусад ажилчдад заавал урьдчилан мэдэгдсэн байна. Сав, баглаа, боодолтой тэсрэх материалыг өргөх машины өндрийн гуравны хоёроос илүүгүй хэмжээнд ачна. Тэсэлгээний хэрэгслийг тэсрэх бодисоос тусад нь уурхайд оруулж, гаргана.

61. Тэсрэх материал бүхий цүнх, савтай тэсэлгээчинг налуу болон хэвтээ малталтаар оруулж гаргахдаа хүн зөврийн тэргэнцрийн нэг суудалд зөвхөн нэг тэсэлгээчин буюу тэсрэх материал зөөгчийг суулгана.

62. Өргөх машинд тэсрэх материал бүхий цүнх, савтай хэд хэдэн тэсэлгээчин, зөөгчийг нэг зэрэг тэсвэрлэхийг зөвшөөрнө. Ингэж зөвхөө өргөх машины 1м² шаланд нэг ажилчин ногдохоор тооцно.

63. Тэсрэх материалтай тэсэлгээчин, зөөгчийг дараалал харгалзахгүй уурхайн гүнд оруулж, гаргана.

64. Тэсрэх материалыг газрын гүнд тэсвэрлэх хурд 5 м/с-ээс илүүгүй байна. Машин

нь өргөх машиныг хөдөлгөх, зогсоох үйлдлийг аажмаар гүйцэтгэнэ.

65. Газрын доорхи малталтад тэсрэх материалыг хүргэхэд дараахь нөхцөлийг хангана:

65.1. тэсрэх материалыг ачиж, буулгах ажлыг зөвхөн тогтоосон газарт гүйцэтгэх;

65.2. тэсрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг нэг цуваанд өөр өөр тэргэнцэрт тэвэрлэж болно. Энэ тохиолдолд тэргэнцрүүд нь хоорондоо хоосон тэргэнцрээр тусгаарлагдсан, цахилгаан тэргэнцэс нэг метрээс багагүй зайд байна. Уг цуваанд өөр төрлийн ачаа тэвэрлэхийг хориглоно;

65.3. цочир дамжуулах шижим бүхий тэсрэх хэрэгслийг модоор доторлосон тээврийн хэрэгсэлд, өдөөгч хэрэгсэлтэй хайрцгийг эсгийгээр зөөлөвчилсөн тусгай тэргэнцэрт дан эгнээгээр ачиж тэвэрлэнэ. Бусад төрлийн тэсрэх материалыг ердийн тэргэнцэрт ачиж тэвэрлэхийг зөвшөөрнө;

65.4. тэсрэх материал тэвэрлэж байгаа тээврийн хэрэгслийн цувааны өмнө болон эцэст онцгойлон анхааруулах гэрлэн дохиоллыг байрлуулна;

65.5. уурхайн малталтаар тэсрэх материал тэвэрлэж байх үед замын дагуухи бусад хэрэгслийн хөдөлгөөнийг зогсооно;

65.6. тэсрэх материал тэвэрлэх болон аюулгүй ажиллагааны дүрмийн талаархи зааварчилгааг далд уурхайн тээврийн хэрэгслийн жолооч, машинч, тэсэлгээчин, зөөгчид ажил эхлэхээс өмнө өгсөн байна;

65.7. тэсрэх материалыг цахилгаан тэргээр тэвэрлэхэд машинч, тэсэлгээчнээс өөр хүн хамт явахыг хориглоно. Цахилгаан тэргэний машинч, тэсэлгээчнээс бусад хүмүүс цувааны эцэст тусгай тэргэнцэрт суух буюу цувааг араас нь дагаж явна. Цахилгаан тэргийг хүмүүс явган дагах үед цахилгаан тэргэний хурд явган хүний дундаж хурдаас хэтрэхгүй байна;

65.8. тусгайлан тоногдсон чингэлэг, тэргэнцэр болон бусад саванд хийж, лацдаж битүүмжилсэн тэсрэх материалыг дагалдах хүнгүй хүргэхийг зөвшөөрнө.

66. Уурхайг гүнзгийрүүлэн малтах үед цахилгаан лебедокоор тэсрэх материалыг хүргэхэд дараахь нөхцөлийг хангана:

66.1. мөргөцөгт тэсэлгээний ажилтай холбоотой ажилчнаас өөр хүнгүй байх;

66.2. тэсрэх материал оруулах, гаргах ажлыг хоёроос доошгүй хүн гүйцэтгэх;

66.3. далд уурхайн тээврийн хэрэгслийн тормозны аппарат, холбоо болон цахилгааны утас, дохиоллын бүхий л хэрэгсэл нь оч үсрэхээс хамгаалж тоноглогдсон байх;

66.4. тэсрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг уурхайд тус тусад нь оруулж, гаргана.

67. Тэсрэх материалыг цахилгаан лебеджийн тусламжтайгаар босоо амаар оруулж, гаргахдаа уурхайн ерөнхий инженерийн баталсан тэсэлгээний ажлын даалгавар, паспортын дагуу гүйцэтгэнэ.

Тэсрэх материалыг ажлын байранд хадгалах

68. Ажлын байранд авчирсан тэсрэх материал, цэнэглэсэн шпур болон цооногийг харуул хамгаалалт, хяналтгүйгээр орхихыг хориглоно. Хяналт тавьж байгаа ажилтан нь тэсэлгээний ажлын талаар тусгай зааварчилгаа авсан туршлагатай ажилчин байна. Тэсрэх материалыг газрын гүнд тусгайлан бэлтгэсэн малталтад хадгалах тохиолдолд харуул хамгаалалт гаргахгүй байж болно.

69. Тэсрэх материалыг цэнэглэхийн өмнө ажлын байранд хадгалах тохиолдолд аюултай бүсийн гадна 1-ээс илүүгүй хоногийн нөөцтэй, аюултай бүсэд бялт, тэслүүр болон тэсэлгээний хэрэгсэлгүйгээр нэг удаагийн тэсэлгээ хийхээс илүүгүй нөөцтэйгээр харуул хамгаалалттай хадгалж болно.

70. Хот, суурин газар, үйлдвэрийн орчинд тэсэлгээ хийхдээ тэсрэх материалыг тусгаарлаж хамгаалсан байранд хадгалахыг зөвшөөрнө. Уг байранд гадны хүн нэвтрэхийг хориглоно.

71. Тухайн ээлжийн ажлын цаг дуусмагц тэсрэх материалын нөөцийн үлдэгдлийг агуулахад эргүүлэн тушаана.

72. Мөргөцөгт авчирсан тэсрэх материалыг тэсэлгээний хяналтын дор зориулалтын цүнкэнд түр хадгалахыг зөвшөөрнө.

73. Тэсрэх материалын агуулахын нутаг дэвсгэрийн зориулалтын талбайд цэнэглэгч машинд болон тэсрэх бодис бэлтгэж үйлдвэрлэх суурин цэгт тэсрэх бодисыг 2 хоногоос илүүгүй хугацаагаар хадгалахыг зөвшөөрнө.

74. Уурхайн их ам болон налуу малталтын гүнзгийрэлтийн үед тухайн ээлжинд хэрэглэх тэсрэх материалыг эдгээр малталтын амнаас 50 м-ээс багагүй зайд тусгайлан бэлтгэсэн байранд хадгална.

Тэсэлгээний ажил хийх, тэсрэх материалыг хадгалах үеийн аюулгүй зай

75. Тэсрэлтийн үйлчилгээний улмаас бутарч шидэгдэх чулуу, шавар, бусад материалын хэлтэрхийгээс сэргийлэх аюулгүй зайг тэсэлгээний ажлын зураг, паспортад энэхүү дүрмийн 8 дугаар хавсралтаар баталсан "Тэсрэх материал хадгалах,

тэсэлгээний ажил хийх үеийн аюулгүй зайг тодорхойлох заавар"-ын дагуу тооцсон байна. Тэсэлгээ хийхэд оролцох ажилчдын байх аюулгүй зайг тухайн нөхцөл /агаарын цохих долгион, чулууны шидэлт/ байдал бүрээр тооцоолж хамгийн холоор тогтооно.

76. Тэсэлгээ хийх үед орчин тойронд орших барилга, байгууламжийг агаарын цохих долгион, газрын хөрсний чичирхийллээс болж эвдэрч гэмтэхээс хамгаалах зорилгоор тэсрэх бодисын цэнэгийн хэмжээг тохируулж аюулгүй зайн хил хязгаарыг тогтооно.

77. Газрын гадаргуу дээрх тэсрэх материалын агуулах, агуулахын талбайд дахь тэсрэх бодисын хоорондын зай нь нэг тэсрэх материал тэсэрсэн тохиолдолд нөгөөдөө нөлөөлөхгүй байх нөхцөлийг хангасан байдлаар байрлуулна. Агуулах, агуулахын талбайд ил хураасан тэсрэх бодисын хоорондын зайг галын аюулаас хамгаалах дүрмийн нормоор тогтоох бөгөөд тэсрэлтээс нөлөөлөх тооцооны хамгийн их хэмжээгээр авна.

78. Тэсэлгээний үед агаарын цохих долгион болон чичирхийллээс хамгаалж аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор хүмүүсийг байрлуулах байр, барилга, тоног төхөөрөмжийн хоорондын зайд хязгаар тогтоосон байна.

79. Тэсэлгээний ажилд оролцоогүй хүмүүсийг энэхүү дүрмийн 3 дугаар хавсралтаар баталсан "Ил задгай талбайд тэсэлгээний ажил хийх үед хүмүүсийг байрлуулах аюулгүй зай"-г баримтлан байрлуулна.

Тэсрэх материалыг хүлээн авах, олгох, тооцоолох

80. Тэсрэх материалыг хүлээж авах, олгох, тооцох ажлыг энэхүү дүрмийн 4 дүгээр хавсралтаар баталсан 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 дугаар маягтын дагуу гүйцэтгэнэ.

Тэсрэх бодисыг хатаах, гэсгээх

81. Тэсрэх бодисыг хатаах, нунтаглах, шигших ажлыг тусгай бэлтгэсэн байр, саравчинд хийх бөгөөд нэг удаагийн тэсрэх бодисын хэмжээ нь 3 тонноос хэтрэхгүй байвал зохино.

82. Аммиакийн шүүний төрлийн тэсрэх бодисын чийглэг 1.5 хувиас илүүгүй байгаа тохиолдолд боодолтой нь хатааж болно. Чийглэг нь 1.5 хувиас дээш байгаа нөхцөлд задалж нунтаг байдлаар хатааж, зөвхөн ил аргаар тэсэлгээ хийхэд хэрэглэнэ.

83. Хатаах байрны агаарын дулаан нь энгийн тэсрэх бодист +50°C-ээс, тротилтой аммонитод +60°C-ээс, нитроэфиртэй аммонитод

+30°C-ээс хэтрэхгүй байна. Утаат дарь чийгтэй байгаа нөхцөлд +40°C дулаантай байранд хатаана. Тэсрэх бодисыг хатааж байгаа ширээ, тавиурыг халах гадаргуу бүхий пийшин, зуух, шугам хоолой, радиатороос 1 м-ээс хол зайд байрлуулна. Халуун агаараар үлээлгэн хатаах төхөөрөмжийг тусгай байранд байрлуулбал зохино. Тэсрэх бодисыг хатаалтад оруулах, гаргах хугацаанд хяналт тавьж, тэмдэглэл хөтөлнө.

84. Тэсрэх бодисыг газрын дээрх болон доорхи агуулахад +30°C дулаан бүхий тасалгаанд үйлдвэрийн сав, баглаа, боодолтой нь тавьж гэсгээнэ.

85. Тэсрэх бодисыг хатаах, нунтаглах, шигших, гэсгээх ажлыг задгай талбайд хийхдээ зөвхөн бороогүй, цэлмэг нөхцөлд, өдрийн цагт гүйцэтгэнэ.

86. Гексоген болон нитроэфирийн хольцтой тэсрэх бодисыг нунтаглахыг хориглоно.

Тэсрэх материалыг устгах

87. Тэсрэх дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг ашиглах эрх бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага тэсрэх материалыг хадгалах, ашиглах шаардлага хангаж байгаа эсэхийг Тэсрэх дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийн дагуу эрх бүхий байгууллага шалгана.

88. Тэсрэх материалыг устгах ажлыг аж ахуйн нэгж, байгууллагын ерөнхий инженер, тэсэлгээний ажлын удирдагчийн бичгээр өгсөн шийдвэрийн дагуу гүйцэтгэнэ. Тэсрэх материалыг устгах тухай бүрт тэсрэх материалын нэр төрөл, тоо хэмжээ, устгах арга, шалтгааныг тусгасан актыг хоёр хувь үйлдэж нэг хувийг улсын мэргэжлийн хяналтын төв байгууллагад хүргүүлж, нэг хувийг агуулахын эрхлэгчид үлдээнэ.

89. Аж ахуйн нэгж, байгууллага нь тэсрэх материалыг устгах ажлыг тухай бүр мэргэжлийн хяналтын төв байгууллагаар батлуулсан "Тэсрэх материалыг устгах ажлын төлөвлөгөө"-ний дагуу гүйцэтгэнэ.

90. Тэсрэх материалыг устгах ажлыг аж ахуйн нэгж, байгууллагаас томилсон техникийн ажилтны удирдлагын дор тэсэлгээчин, агуулахын эрхлэгчийг байлцуулан гүйцэтгэнэ.

91. Тэсрэх материалыг шатаах, тэслэх, усанд уусгах аргуудаар устгана. Шатаах, тэслэх аргыг хэрэглэх ажилтан аюулгүй зайд бэлтгэсэн тусгай хөргөдөх байрнаас устгах ажиллагааг гүйцэтгэнэ.

92. Тэслэж устгахад сайн чанарын тэсрэх материалыг ашиглана. Тэсрэх бодис, бялт тэслүүр,

галын болон цочир дамжуулах шижмийг газар ухаж байрлуулан тэслэж устгана.

93. Тэсрэхгүй болсон тэсрэх материалыг шатааж устгана.

94. Зөвхөн бороогүй, црлмэг өдөр тэсрэх материалыг тогтоосон хэмжээгээр нь шатааж устгана.

95. Тэсрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг тус тусад нь шатаана. Ил галд нэг удаа шатаах тэсрэх материалын хэмжээ 20 кг-аас илүүгүй байна. Тэсрэх бодисыг 30 см-ийн өргөн, 10 см-ийн зузаан, 5 м-ээс багагүй зайтай 3-аас илүүгүй зэрэгцээ зурвас болгон асааж шатаана.

96. Бялт тэслүүрийг шатааж устгахыг хориглоно.

97. Тэсрэх материалыг сав, баглаа, боодолтой шатаахыг хориглоно. Тэсрэх бодисыг шатаахын өмнө дотор нь гал тэслүүр байгаа эсэхийг нарийн шалгана. Хэрэгцээгүй хайрцаг, сав, цаас зэргийг тэсрэх материалаас тусад нь шатаана.

98. Энэхүү дүрмийн 95-д зааснаар шатаахаар бэлтгэсэн тэсрэх материалыг салхины дээд талаас нь гал дамжуулах шижим буюу түргэн асдаг материалаар асаана. Зурвасыг асаасны дараа тэсэлгээчин хоргодох аюулгүй байранд орно. Устгалыг бусад хүн аюулгүй бүсийн гадна гарсны дараа хийнэ.

99. Шаталт бүрэн явагдсан эсэхийг гал унтраагүй байхад шалгахыг хориглоно. Шаталт бүрэн дууссан эсэхийг модон хүрэээр үнсийг нарийвчлан тараах замаар шалгаад тэсрэх бодис шаталгүй үлдсэн тохиолдолд дахин устгал хийнэ.

100. Тэсрэх материалыг устгах үеийн аюулгүй зай устгагдаж байгаа тэсрэх материалын хэмжээг харгалзан тогтооно.

101. Усанд тэсвэргүй утаат дарь, аммиакийн шүүний тэсрэх бодисыг зөвхөн торх болон бусад саванд хийж уусгаж устгана. Уусаагүй үлдэгдлийг шатааж устгана.

102. Нитроэфир, гексоген агуулаагүй, усанд тэсвэргүй тэсрэх бодисыг тусгай төмөр торх болон түүнтэй адилтгах саванд хийж хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөлгүй байхаар устгана. Уусаагүй үлдсэн тунадасыг шатааж устгана.

103. Тэсрэх бодис бүрэн устсаныг энэ ажлыг удирдан гүйцэтгэгч хариуцна.

П. ТЭСРЭХ БОДИСЫН ЦЭНЭГИЙГ ТЭСЛЭХ АРГА

Цахилгаанаар тэслэх

104. Цахилгаан тэслүүрийг тэсэлгээчинд олгохын өмнө түүний эсэргүүцлийг зааврын дагуу

тэсрэх материалын агуулахын байранд, эсхүл тусгай сараачинд шалгана. Цахилгаан тэслүүрийг зөөлөвчилж доторлосон төмөр хоолойд буюу 10 см-ын зузаантай модон халхавчийн цаана шалгана. Нэг тэсэлгээчинд 100 ширхгээс илүүгүй тэслүүр олгоно. Цахилгаан тэслүүрийн эсэргүүцлийг шалгасны дараа түүнийг тэсэлгээний ерөнхий хэлхээнд залгах хүртэл дамжуулагч утсыг богино холбоогоор холбоно.

105. Цахилгаан тэсэлгээний хэлхээг сайтар тусгаарлаж, холболтуудыг найдвартай хийнэ. Утас буюу кабелийн төгсгөлийг сайн цэвэрлэн боож, эсхүл тусгай хавчаар болон бусад хэрэгслээр холбож тусгаарлана. Хий, тоосны аюултай уурхайд цахилгаан тэслүүрийн утас, тэсэлгээний хэлхээг зөвхөн холболтын хавчаараар холбоно.

106. Цахилгаан тэсэлгээний хэлхээ нь заавал хоёр утастай байна. Төмөр хоолой, төмөр зам, ган татлага зэргийг утасны оронд ашиглахыг хориглоно.

107. Цахилгаан тэсэлгээний хэлхээг гүйдлийн үндсэн эх үүсвэр, гүйдэл дамжуулах байгууламжаас цэнэгт шууд холбохыг хориглоно.

108. Цахилгаан тэсэлгээний хэлхээг ерөнхий хэлхээнд холбосны дараа дамжуулах чадварыг шалгана.

109. Нүүрс, занарын далд уурхайд тэсэлгээний ерөнхий хэлхээ нь мөргөцгөөс 50-100 метрийн зайд байрласан байна. Тэсэлгээчин тэсрэх бодисыг цэнэглэхийн өмнө ерөнхий хэлхээний хэвийн ажиллагааг шалгасан байна.

110. Цооногийн, камерын цэнэгийг тэслэхийн өмнө цахилгаан тэсэлгээний хэлхээний ерөнхий эсэргүүцлийг урьдчилан тооцож, аюулгүй зайнаас хянан хэмжих багажаар шалгана. Хэмжилтийн болон тооцооны эсэргүүцлийн зөрүү 10 хувиас илүү байвал тэсэлгээ хийхийг хориглоно. Цахилгаан тэсэлгээний хэлхээний эсэргүүцлийг хэмжих боломжгүй үед техникийн удирдагч буюу тэсэлгээний ажил удирдаж байгаа хүний зөвшөөрлөөр цахилгаан хэлхээний зөвхөн дамжуулах чадварыг шалгасны үндсэн дээр тэсэлгээ хийж болно.

111. Тэсэлгээ хийхийн өмнө цахилгааны ерөнхий хэлхээг тэсэлгээний машинд холбохдоо хоргодох байранд гүйцэтгэнэ. Бөөнөөр нь тэсэлгээ хийх тохиолдолд зөвхөн тэсэлгээний ажил хариуцсан хүний зөвшөөрлөөр цахилгаан гүйдэлд холболт хийнэ.

112. Цахилгаан тэсэлгээний хэлхээний холбогдсон хэсгийн утсыг дараагийн хэлхээнд холбохдоо эсрэг талын хэлхээний төгсгөлийн

үүзүүрүүдийг нь богино холбоогоор холбоно. Хяналтын цахилгаан тэслүүртэй нөхцөлд үндсэн болон хяналтын цахилгаан тэслүүрийн утсыг хооронд нь андуурахгүйн тулд тусад нь байрлуулах бөгөөд цэнэглэж дууссаны дараа тусгайлан баглаа болгоно. Бөөнөөр нь тэслэгээ хийх үед цахилгаан тэслэгээний үндсэн, туслах хэлхээнүүдийг өөр өөр өнгөөр ялгасан байвал зохино.

113. Цахилгаан тэслэгээний сугамыг холбох үед түүний орчинд байгаа бүх төрлийн цахилгаан байгууламж, кабель, агаарын болон бусад цахилгаан тэжээгч, түүнчлэн цахилгаан соронзны нөлөөлөл бүхий эх үүсвэрийг уг ажлыг эхлэхийн өмнө тэжээлээс салгана. Газрын доор тэслэгээ хийх нөхцөлд цахилгаан тэслэгээний хэлхээг холбох малталтуудыг уг хэлхээний холболтын ажлын бүсэд оруулна. Газрын дээр тэслэгээ хийх нөхцөлд цахилгаан тэслэгээний хэлхээний холболтын ажлын бүсэд гүйдэл дамжуулах сугамын утасны өлгөлтийн өндрийг үл харгалзан цахилгаан тэслэгээний хүрэнээс гадагш 50 метр, цооног дотор буудах цэнэг тэслэх үед 10 метр талбайг холболтын ажлын бүсэд оруулан тооцно. Газрын доорхи малталтад цахилгаан тэслэгээний хэлхээг холбох үед холболтын бүсэд байгаа 42 вольтоос илүүгүй хүчдэлтэй гэрэлтүүлгийн шугам, агааржуулах сэнс, далд уурхайн зориулалтын аппаратын хүчдэлийг таслахгүй байж болно.

114. Тэслэгээний багаж хэрэгсэл, тэслэгээний тоног төхөөрөмжийг гаднын хүн оролдох боломжгүй, харуул хамгаалалтад байлгана.

115. Цахилгаан тэслэгээний хэлхээг цахилгааны сугамтай тусгай зориулалтын хэрэгслээр холбоно.

116. Цахилгаан тэслүүрийн тусламжтай тэслэгээ хийсний дараа хэлхээний утсыг цахилгааны шугамаас салгаж үзүүрийг богино холболтоор холбож 5 минутын дараа тэслэгээнийг хоргодох байрнаас гарахыг зөвшөөрнө.

117. Цахилгаан тэслэгээний утсыг хүчдэлд залгахад тэсрэлт явагдаагүй бол тэслэгээчин нь хэлхээний утсыг цахилгаан гүйдлийн үүсгэгчээс салгаж, үзүүрийг нь холбож тэслэх төхөөрөмжийн түлхүүрийг өөртөө авсны дараа тэсрээгүй шалтгааныг тодорхойлно. Тэслэгээчинг тэслүүр тэсрээгүй мөчөөс хойш 10 минутын дараа хоргодох байрнаас гарахыг зөвшөөрнө.

118. Тэслэгээчинд тэслэгээний багаж хэрэгсэл олгохын өмнө тэдгээрийн ашиглалтын зааврыг танилцуулсан байна.

119. Нүүрс, занарын далд уурхай болон геологи хайгуулын ангийн тэслэгээний суурин цэгийн тэслэгээний зориулалттай багаж хэрэгслийг

15 хоногт нэгээс доошгүй удаа шалгаж байвал зохино.

Галаар буюу цахилгаан-галаар тэслэх

120. Цахилгаан-галаар тэслэгээ хийхдээ энэхүү дүрмийн 104-119-т заасан шаардлагын дагуу гүйцэтгэнэ.

121. Цэнэгт өдөөлт өгөхөд цахилгаан-галаар тэслэх аргыг ашиглах боломжгүй нөхцөлд галын аргаар тэслэгээ хийхийг зөвшөөрнө.

122. Асаах болон хяналтын гуурсыг зөвхөн асаах бортого, гал дамжуулах шижим буюу тусгай асаах хэрэгслээр асаана.

123. Гал дамжуулах шижмээр өдөөж тэслэгээ хийх тохиолдолд асаах гуурсны гал дамжуулах шижмийн уртыг тодорхойлохдоо тэслэгээчин асаасан цэнэгээс холдож хоргодох байранд чөлөөтэй явж хүрэх хугацаагаар тооцоолно. Шлурээс цухуйсан гал дамжуулах шижим нь 25 см-ээс багагүй урттай байвал зохино.

124. Газрын дээр тэслэгээ хийх тохиолдолд 5 буюу түүнээс дээш гуурс асаахад зарцуулагдах хяналтын хугацааг шалгахдаа цаасан бортого бүхий тэслүүртэй гуурсыг хэрэглэнэ. Хяналтын гуурсыг эхэлж асаах бөгөөд түүний урт нь 40 см-ээс багагүй байна. Хамгийн богино асаах гуурс нь хяналтын гуурсаас 60 см-ээс доошгүй урттай байна. Газрын доор тэслэгээ хийх тохиолдолд хяналтад зориулж гал дамжуулах шижим хэрэглэнэ.

125. Газар дээр тэслэгээ хийхэд хяналтын гуурсыг асаах гуурсаас 5 м-ээс хойд зайд байрлуулах бөгөөд энэ нь тэслэгээчин аюулгүй байранд гарах гарцаас өөр чиглэлд байна.

126. Асаах гуурсны гал дамжуулах шижмийг цэнэглэсэн тэсрэх бодист хүргэхгүй байвал зохино.

127. Гал дамжуулах шижмийг мушгахыг хориглоно. Үндсэн болон туслах асаах гуурсыг нэгэн зэрэг асаана.

128. Галаар тэслэгээ хийж байгаа тэслэгээчин тэсрэн байгаа цэнэгийг тоолно. Хэрвэ ямар нэгэн шалтгаанаар тоо алдсан буюу тэсрээгүй цэнэг үндсэн бол сүүлчийн цэнэг тэсрэнээс хойш 15 минутын дараа тэсрэлт болсон хэсэгт ойртохыг зөвшөөрнө. Хэрэв цэнэг тоо ёсоор тэсрэн бол сүүлчийн цэнэг тэсрэнээс хойш 5 минутын дараа тэсрэлт болсон хэсэгт ойртохыг зөвшөөрнө.

Цочир дамжуулах шижмээр тэслэх

129. Цочир дамжуулах шижимтэй харьцаа /огтлох, холбох г.м/-дээ түүнийг ашиглах зааврыг мөрдөж ажиллана. Үндсэн болон туслах

тэсэлгээний цочир дамжуулах шижмийг нэг өдөөгчөөр зэрэг асаана.

Нонель системийн хэрэглээр тэслэх

130. Нонель системийн тэсэлгээний хэрэгслийг хий, тоостой орчин, тоос тэсэрч болох нөхцөл, тэсрэх аюултай хий үүсэх, хуримтлагдах газар, хий, тоосны аюултай нүүрсний уурхайгаас бусад газарт хэрэглэхийг зөвшөөрнө.

131. Нонель системийн бялт тэслүүр нь хөнгөн цагааны гүрхэц бүхий дотортой вакуумжсан уутанд хадгалагдах бөгөөд үйлдвэрлэсэн өдрөөс эхлэн 2 жилийн хугацаанд ашиглах баталгаат хугацаатай байна. Ил задгай уутанд савласан тохиолдолд 3 сарын хугацаанд хэрэглэхийг зөвшөөрнө.

132. Нонель системийн тэсэлгээний материалыг агааржуулалт сайтай агуулахад хадгална.

133. Нонель системийг бусад систем, тэсэлгээний хэрэгсэлтэй холбон хэрэглэхийг хориглоно. Уг системийг зөвхөн дангаар нь зориулалтын дагуу хэрэглэнэ.

134. Цахилгаан бүр өдөөх систем, Нонель системийг тэсэлгээнд хэрэглэхдээ холболтын бүх шатны дарааллыг сайтар хянаж гүйцэтгэнэ.

135. Тэсрэх бодисыг цэнэглэхийн өмнө цооногийн гүн, цооног хоорондын зайг харгалзан Нонель системийн гуурсны уртыг хамгийн оновчтой байхаар сонгоно.

136. Тусгай зориулалтын баглаа, боодолд савласан Нонель системийн гуурсыг задлан хэрэглэхдээ түүнийг гэмтэхээс хамгаална. Баглаа, боодлоос нь гаргасан гуурсыг 30-90 хоногийн дотор хэрэглэнэ. Цэнэглэх үедээ Нонель системийн гуурсны холбогдсон зангилаа хэсэг, их биед гэмтэл байгаа эсэхийг гарын алган дундуур шувтран гүйлгэж шалгана. Цэнэглэх үед гэмтсэн гуурстай бялт тэслүүрийг хэрэглэхийг хориглоно. Цэнэглэх үед бүлэг цооногийг өдөөх дарааллыг сайтар шалгана.

137. Тэсэлгээ хийх талбайгаас тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслийг холдуулсны дараа тэсэлгээний хэлхээний холболтыг хийнэ. Холболтыг нэг ажилчин хариуцан хийнэ.

138. Гадаргуугийн холбогч блокийг цооногт ойр байхаар холбоно.

139. Холбогч блокийн хоорондох гуурсны урт 0,6 м-ээс багагүй байна. Холбогч блок, цооногийн амсар хэсгийн хоорондын гуурсны бүрэн бүтэн байдлыг сайтар шалгана.

140. Гэмтсэн гуурстай холбогч блок хэрэглэхийг хориглоно.

141. Газрын дээрх тэсэлгээний хэлхээ нь аль болох богино, сунгаж татаагүй байна.

142. Нонель системээр цооног цэнэглэхдээ эгнээ болон багана хооронд холболт, бялт тэслүүрийг бүрэн холбосон байдал, ерөнхий хэлхээнд гэмтэл учирсан эсэхийг шалгана. Цахилгаан өдөөгч тэслүүр хэрэглэж байгаа тохиолдолд түүнийг бүх холболтыг хийсний дараа холбож тэсрэлтэнд бэлэн байгаа эсэхийг шалгана.

143. Нонель системийг өдөөгч тэслүүр нь холболтын хормоос эхлэн тэсрэх хүртэл хамгаалалтад байна. Түүнийг хамгаалахдаа ермийн нунтаг, хатуу картон цаас, элсээр булах зэрэг аргыг хэрэглэж болно.

144. Тэсэлгээний ажилд хэрэглэхэд тохиромжгүй болж хуучирсан буюу гэмтсэн Нонель системийн бялт тэслүүрийг устгана. Гэмтээгүй боловч устгах шаардлагатай бялт тэслүүрийг блок дахь цэнэгийг тэслэх үед хамт тэслэн устгаж болно. Бялт тэслүүрээс долгион дамжуулах гуурсыг тасалж түүнийг цооногт байрлуулсан системтэй хамт хийхэд тэсрэх бодис нь бүрэн өдөөлт авч тэсэрнэ. Гэмтсэн бялт тэслүүр, бортгогч өдөөгчийг тэсрэх бодисын гадаргууд лентээр бэхлэн нааж тэслэх замаар устгаж болно.

Хэрэв задгай талбай дээр тэслэх бол түүний цохилтын долгионы үйлчилгээ, хэлтэрхий шидэгдэх аюулыг харгалзан устгалт хийнэ.

145. Хуучирсан буюу гэмтсэн их хэмжээний тэслүүрийг устгах шаардлага гарвал тухайн ашиглаж байгаа системийн үйлдвэрлэгчид, эсхүл хамгийн ойр орших тэдний төлөөлөгчийн газарт хандана.

146. Нонель системийн цочир дамжуулах гуурсыг устгахдаа зориулалтын тэсэлгээний багажны тусламжтай гуурсны доторхи өдөөгч бодист деп авалдуулах, шатаах замаар гүйцэтгэнэ.

147. Цочир дамжуулах шижмийг бялт тэслүүрт холбон тэслэж устгана. Мөн тэсрэх бодистой хамт цооногт хийж блокийг тэслэхэд устгаж болно. Агаарын цохих долгионы үйлчилгээ, хэлтэрхийн шидэгдэх аюулыг анхаарч урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авна.

**Ш. АСААХ БОЛОН ХЯНАХ ГУУРС,
БОРТГОН ӨДӨӨГЧ БЭЛТГЭХ**

Бортгон өдөөгчийг бэлтгэх

148. Бортгон өдөөгчийг тэсэлгээний ажлын байранд шлур, цооногийг цэнэглэхийн өмнө зөвхөн нэг удаа хэрэглэхээр бэлтгэнэ. Бортгон өдөөгчийг уурхайн гол амны малталтын ажилд хэрэглэхгүй.

149. Бортгон өдөөгчийг бэлтгэхдээ бялт тэслүүрийг цаасан бортогтой тэсрэх бодист бүрэн суулгаж бэхэлнэ. Тэслүүрийг бортогтон суулгах нүх гаргахдаа оч үсрэхгүй, тэсрэх бодистой исэлдэхгүй материалаар хийсэн хэрэгслийг ашиглана. Шахмал буюу цутгамал тэсрэх бодисоор өдөөгч бэлтгэхдээ зөвхөн үйлдвэрт бэлтгэсэн доороо аягатай бортгоор хийнэ. Аягыг гүнагийлэн ухах, томсгохыг хориглоно.

150. Цочир дамжуулах шижмээр тэслэхийн тулд түүний үзүүрийг хоёроос доошгүй нугалж бортонд суулгана. Өдөөгчийг тойруулан цочир дамжуулах шижмээр боохыг зөвшөөрнө.

151. Ашиглаагүй өдөөгчийг ерөнхий инженерийн тогтоосон журмаар устгана.

Асаах болон хянах гуурс бэлтгэх

152. Асаах болон хянах гуурсыг зориулалтын тусгай байранд бэлтгэнэ. Тэслэгээний ажлын үргэлжлэх хугацаа нь 6 сараас дээшгүй тэмдэглэлд асаах болон хянах гуурсыг тусгай тоноглон байр, майхан, саравчинд бэлтгэж болно.

153. Асаах болон хянах гуурсыг бэлтгэхдээ зориулалтын ширээ хэрэглэнэ. Тэслэгээчин бүрт 100-гаас дээшгүй тэслүүр болон гал дамжуулах шижим тус тус байж болно. Асаах гуурсыг бэлтгээний дараа уртын хэмжээгээр нь ялган нэгтгэж ороомог болгон боож тавиур дээр тавина. Тэслүүртэй гуурс нь харахад шууд ялгагдахаар таних тэмдэг тавьсан байна.

154. Асаах гуурсыг бэлтгэхийн өмнө бялт тэслүүрийн хонгионы дотор тал цэвэр байгаа эсэхийг шалгана. Бохирдсон нөхцөлд зөвлөн тогших замаар цэвэрлэнэ. Хонгионд байгаа бохир зүйлийг үлээх буюу ямар нэг зүйлээр ухаж гаргахыг хориглоно. Гал дамжуулах шижмийг тэслүүрт суулгахдаа эргүүлэхгүйгээр шууд түлхэж аяганд нь нягт суулгана.

155. Гал дамжуулах шижмийг хонгионд суулгасны дараа хонгионы ирмэгийг тусгай хэрэгслээр хавчин бөхэлнэ. Тэсрэх бодис бүхий хэсэгт нь тэслүүрийг хавчихыг хориглоно.

156. Тэслэх хэрэгсэлтэй холбосон гал дамжуулах шижмийг хүчлэн татахыг хориглоно.

IV. ТЭСЛЭГЭЭНИЙ АЖИЛ ХИЙХ

Үндсэн нөхцөл

157. Тэслэгээний ажлыг техникийн тусгай баримт бичиг /төсөл, паспорт г.м./-ийг үндэслэн хийнэ. Цооног, тогоолсон болон камерын цэнэгийг тэслэх, тэрчлэн барилга, байгууламж, усан доорхи болон тусгай зориулалтын тэслэгээний ажлыг

төслөөр гүйцэтгэнэ. Энд дурдсанаас бусад тэслэгээний ажлыг паспорт боловсруулсны үндсэн дээр хийнэ.

158. Тэслэгээний ажлыг гүйцэтгэгч тэслэгээний ажлын төсөл, паспорттай танилцаж гарын үсэг зурсан байна. Тэслэгээний ажил хийх малталт, байгууламж бүрт тусгай тооцоог баримтлан паспорт боловсруулна. Тэслэгээний ажлын төсөлд тэслэгээний ажлын үндсэн нөхцөлүүд, цэнэгийг тэслэх арга, тэслэгээний хэлхээний тооцоо, цэнэг болон өдөөгчийн бүтэц, тэсрэх материалын хэмжээ, тэслэгээ хийх газрын ойр орчид байгаа барилга, байгууламж, оршин суугчдыг хамгаалах арга хэмжээ, аюултай бүсийн зай, хэмжээ зэргийг тусгана. Тэслэгээний ажлын паспортыг аж ахуйн нэгж, байгууллагын захирал, техникийн удирдагч батална. Паспортыг туршилтын тэслэгээг үндэслэн боловсруулна. Тэслэгээний ажлын удирдагч /ерөнхий инженер/-ийн зөвшөөрснөөр туршилтын оронд ижил нөхцөлд явуулсан тэслэгээний ажлын үр дүнг ашиглаж болно. Хянах гуурс болон тэсрээгүй гуурсыг устгах, шуудуу гаргах, камерын ул цэвэрлэх зэрэгт тэслэгээний ажилд паспорт боловсруулах шаардлагагүй. Тэслэгээний ажлын паспортад дараахь зүйлийг тусгана:

158.1. мөргөцөг дэх шпур, цооногийн байрлалыг харуулсан бүдүүвч зураг, цэнэгийн байрлал, хэмжээ, шпурин тоо, гүн, голчийн хэмжээ, тэслэх дараалал, тэслэгээний хэлхээний схем, удаашруулагч реле, тэслүүрийн байрлал;

158.2. тэслэгээний үед тэслэгээчин, ажилчдын хоргодох байр;

158.3. агааржуулах хугацаа /далд уурхайд/;

158.4. тэслэгээний аюулгүй бүсийн радиус, тэсрэлтээр чулуулгийн шидэгдэх тархалтын зай;

158.5. шпур, цооногийн түгжээний уртын хэмжээ, түгжээсэнд хэрэглэгдэх материал;

158.6. харуулын байрлал.

159. Уул-геологийн нөхцөлөөс шалтгаалан тэслэгээний ажлын паспортын зарим үзүүлэлтийг техникийн удирдагчийн зөвшөөрлөөр өөрчлөхийг зөвшөөрнө.

160. Аюулгүй байдлыг хангаагүйгээр тэслэгээний ажил явуулахыг хатуу хориглоно.

161. Тэслэгээний ажил эхлэхийн өмнө аюултай бүсийн хязгаарыг урьдчилан тогтооно. Энэ хязгаарыг тусгай таних тэмдгээр тэмдэглэсэн байна. Аюултай бүсийн зааг дээр харуул гаргана. Харуулд гарсан хүнд давхар ажил хариуцуулахыг хориглоно. Тэслэгээний үед хортой хий, тоос хуримтлагдах газарт хаалт тавьж "Орохыг хориглоно" гэсэн тэмдэг тавина. Тэслэгээний ажил дуусч малталтад агааржуулалт бүрэн хийсний дараа хаалт, тэмдгийг авна.

162. Ил уурхай болон газрын доорхи малталтуудад "D" ангиллын утаат дариас бусад тэсрэх бодисоор бөөнд нь тэсэлгээ хийхээр цэнэглэх үед хориотой бүс тогтооно. Ил уурхайд хориотой бүсийг төслөөр, түүний зайг хамгийн ойр орших цэнэгээс 20 метрээс багагүй байхаар тогтооно. Газрын доорхи тэсэлгээ хийх тохиолдолд хориотой 2 бүс тогтооно. Нэгдүгээр бүсэд цэнэглэх эцэийн цооноогоос 50 м-ийн радиуст багтах бүх малталтуудыг хамааруулна. Хоёрдугаар бүсийг агаарын цохилтын долгионоор тооцож төслөөр тодорхойлно. Цахилгаан тэслүүрийг ашиглаж тэсэлгээ хийх тохиолдолд тэслүүр хийхийн өмнө, харин цочир дамжуулах шижмээр тэслэх нөхцөлд тэсэлгээний хэлхээнд холболт хийхийн өмнө аюултай бүс /төслөөр тооцоолсон/-ийг тогтооно. Бөөнөөр хийх тэсэлгээг тусгай төслөөр гүйцэтгэнэ.

163. Тэсэлгээ хийх үед анхааруулах дуут болон гэрлэн дохио заавал өгнө.

164. Дуут дохио нь сайн дуулдахуйц чимээтэй, гэрлэн дохио нь аюул бүхий газруудад ил харагдахаар байх ёстой. Тэсэлгээ хийх үед дохиог доорхи дарааллын дагуу өгнө:

164.1. "Анхааруулах" буюу нэгдүгээр дохио /нэг удаагийн үргэлжилсэн/-гоор тэсэлгээний аюултай бүсэд байгаа бүх хүнийг аюулгүй байранд гаргаж харуул тавина. Хүмүүсийг холдуулж харуул тавьсны дараа тэсэлгээчин тэсэлгээний хэлхээг холбож аюулгүй байрны бэлтгэлийг шалгаж үзнэ;

164.2. "Тэсэлгээ" буюу хоёрдугаар дохио /хоёр удаагийн үргэлжилсэн/-гоор тэсэлгээний ажлыг хийнэ;

164.3. тэсэлсэн газрыг шалгасны дараа "Түгшүүр зогсоох" буюу гуравдугаар дохио /гурван удаагийн богино/-гоор тэсэлгээний ажиллагаа дууссаныг мэдэгдэнэ.

165. Цооногийн, тогоолсон болон камерын цэнэгээр тэсэлгээ хийхээр өдөөгчийг цэнэгт суулгах, цочир дамжуулах шижмээр тэслэх үеийн тэсэлгээний хэлхээг холбох зэрэгт хугацаа шаардагдах тохиолдолд хүмүүсийг аюултай бүсийн гадна гаргахгүй хамгийн ойр орших цэнэгт 50 метрээс дотогш зайд нэвтрүүлэхгүй байж болно. Энэ тохиолдолд өдөөгчийг цэнэгт холбоход тэслүүрийг цэнэглэх талбайд байлгахыг хориглоно.

166. Тэсэлгээчний тэслэх цэнэгийн тоо, хэмжээ нь тэсэлгээний ажлыг гүйцэтгэхээр төлөвлөсөн хугацаанд багтахар байна.

167. Хэд хэдэн хэсэгт тэсэлгээ хийхэд бэлтгэсэн цэнэгийн тоо нь зөвхөн нэг удаагийн тэсэлгээ хийхэд тохирсон байна.

168. Өрөмдсөн шуриуг цэнэглэхийн өмнө сайтар цэвэрлэсэн байна.

169. Цэнэглэсэн шуриуг түгжихдээ оч үүсгэдэггүй саваа, бусад материалаар хийсэн зүйлийг ашиглана. Түгжих савааны урт нь цэнэглэх нүхний гүнээс урт байна.

170. Бортгон өдөөгчийг шуриун дээд хэсэгт байрлуулна. Цахилгаан тэслүүрийг шуриун аманд ойрхон, хонгионы ёроолыг нь нүхний мухар руу харуулж байрлуулна.

171. Цэнэгийг бортгон өдөөгчтэй гацсан тохиолдолд саваагаар хатгаж түгжихийг хориглоно. Хэрэв өдөөгч нь авах боломжгүйгээр гацвал нүхийг цэнэглэхийг зогсоож бусад цэнэгүүдийн хамт тэслэнэ.

172. Нүүрсний цулыг сийрэгжүүлэх үед гидравлик техникийн аргаар түгжсэн 5 м-ээс дээш гүнтэй шлур, цооногийг уртасгасан буюу цулуулан байрлуулсан цэнэгээр тэслэхдээ нэмэлт өдөөгчөөр цочир дамжуулах шижмийг ашиглаж болно.

173. Шлур, цооногт цулуулан байрлуулсан цэнэгүүдийн хэсэг бүрт нэгээс илүү өдөөгч хэрэглэхийг хориглоно. Хий, тоосны аюултай уурхайд цулуулан байрлуулсан цэнэгийг метаны ялгаралгүй чулуулгийн мөргөцөгт, зөвхөн өрөмдсөн шлур, цооногт хэрэглэнэ.

174. Цэнэглэх үед тэсрэх бодис асгарсан байвал уг шуриуг гүйцээж цэнэглээд бусад цэнэгүүдийн хамт тэслэнэ.

175. Цочир болон гал дамжуулах шижим, цахилгаан тэслүүрийн утсыг дугтрах, татаж чангаах, хугалах, нугалахыг хориглоно.

176. Цооног, шуриун түгжээсийг хийхдээ анхаарал, болгоомжтой хандана. Цахилгаан утас, цочир дамжуулах шижмийг чөлөөтэй, сулхан байрлуулна. Цэнэгийн түгжээсний материалд том ширхэгтэй болон шатах зүйлийг ашиглахыг хориглоно. Машины тусламжтай түгжээсний материалыг шлур, цооногт байрлуулахдаа зохих зааврын дагуу гүйцэтгэнэ.

177. Ил цэнэгийг тэслэхэд нэг цэнэг нь бусад цэнэгтээ нөлөө үзүүлэхээргүйгээр байрлуулна. Хэрэв тийм боломжгүй бол цахилгаан тэслүүр буюу цочир дамжуулах шижмээр нэг зэрэг тэслэнэ.

178. Ил цэнэг буюу цочир дамжуулах шижмийг чулуу, хайрга зэрэг хүнд зүйлээр дарж хучихыг хориглоно.

179. Хэд хэдэн цооногийн цэнэгийг нэг зэрэг тэслэхдээ зөвхөн цочир дамжуулах шижмээр, эсхүл цахилгаан тэсэлгээний аргаар гүйцэтгэнэ. Цооногийн гүн 15 м-ээс дээш нөхцөлд цэнэгийг тэслэхэд заавал нэмэгдэл холболттой байлгана.

180. Хамгаалах хучилттай бүлэг цэнэгийг зайлшгүй тэслэх шаардлагатай үед нэгэн зэрэг тэсэлнэ.

181. Дуу цахилгаантай бороотой үед газрын дээр, газрын дээр амтай уулын далд малталтуудад цахилгаанаар тэслэгээ хийхийг хориглоно. Хэрэв цахилгаантай бороо орохоос өмнө цахилгаан тэслэгээний хэлхээг холбосон бол аянга, борооны өмнө тэслэгээг хийх, эсхүл тэслэх хэсгийн хэлхээний утсыг ерөнхий хэлхээнээс салгаж утасны төгсгөлийн үзүүрийг тусгаарлан хамгаалж хүмүүсийг аюултай бүсээс гаргах, эсхүл хоргодох байранд оруулна.

182. Ажлын байр зохих гэрлээр хангагдаагүй үед тэслэгээ хийхийг хориглоно.

183. Овор ихтэй чулууг ил болон шлурийн цэнэгээр тэслэж бутлахдаа тэслэгээний шугамын холболтыг зөвхөн нурлын дагуу дээрээс нь доош нь гүйцэтгэнэ.

184. Тэслэгээний дараа тэсрээгүй үлдсэн шлур, цооногийг тэсрэх бодис үлдсэн эсэхийг үл харгалзан дахин өрөмдөхийг хориглоно.

185. Шлур, цооног хоосон тэсэрсэн нөхцөлд 30 минутаас доошгүй хугацаа өнгөрсний дараа дахин цэнэглэхийг зөвшөөрнө.

186. Камерын цэнэгийг зөвхөн цочир дамжуулах шижим, цахилгаан тэслүүрийн тусламжтай тэслэхийг зөвшөөрнө. Цэнэгтэй камер бүрт хоёр өдөөгчийг хийнэ. Камерын цэнэгийн өдөөгчийг хатуу бүрхүүлтэй сав/авдар, хайрцаг/нд байрлуулна.

187. Камерын цэнэг байрлуулах малталтыг цэнэглэхийн өмнө цахилгааны дамжуулагч утсуудыг хурааж авсан байна.

Механик аргаар цэнэглэх

188. Тэсрэх бодисыг механик аргаар цэнэглэхэд зөвхөн тухайн аргад зориулагдсан тэсрэх бодисыг хэрэглэхийг зөвшөөрнө.

189. Тэсрэх бодисыг механик аргаар цэнэглэхэд зориулалтын тоног төхөөрөмжийг ашиглаж тэсрэх материалыг сонгон хэрэглэх зааврыг дагаж мөрдөнө.

190. Тротил-хөнгөн цагааны найрлагатай нунтаг тэсрэх бодисыг хийн үйлчлэлээр цэнэглэхдээ ус буюу норгох, дэвтээх шингэнийг нэмж хэрэглэх зааврыг дагаж мөрдөнө.

191. Тэсрэх бодисыг механик аргаар цэнэглэх үед тэсрэх бодисын дамжуулах хоолойн материал нь 10⁴ Ом метрээс ихгүй цахилгааны

хувийн эсэргүүцэлтэй, дамжуулах хоолой нь ялгаж гэмдэгтэй байна. Цэнэг дамжуулах хоолойд цохилт, үрэлтээс оч гаргадаггүй, исэлдэж зэвэрдэггүй материалаар хийсэн зориулалтын 5 метр хүртэл урттай хоолой хэрэглэхийг зөвшөөрнө. Тэсрэх бодисыг хийн үйлчлэлээр цэнэглэх үед бүх цэнэглэх хэрэгсэлд газардуулга хийсэн байна. Төмөр хоолойг нугалах радиус 0,6 м-ээс бага байхыг хориглоно.

192. Тэсрэх бодисыг хийн шахалтаар тээвэрлэх болон шлур, цооногийг цэнэглэх үед тоног төхөөрөмжийн оператор, тэслэгээчний хооронд 20 м-ээс багагүй зайтай байна. Тоног төхөөрөмжийн оператор, тэслэгээчин нь бие биеэ шууд харах боломжгүй нөхцөлд хоёр талын шууд холбоогүйгээр ажил гүйцэтгэхийг хориглоно.

193. Цэнэглэх үед цэнэглэгч машинаас асгарсан тэсрэх бодисыг цуглуулж устгана.

194. Хамгаалалтгүй цахилгаан тэслүүрийг хэрэглэж тэслэгээ хийхдээ цэнэглэх төхөөрөмжийг холдуулсны дараа өдөөгчийг тэслэгээнд бэлтгэхийг зөвшөөрнө. Цахилгааны үйлчлэлээс хамгаалагдсан цахилгаан тэслүүр хэрэглэх нөхцөлд өдөөгчийг цооногийн ёроонд шууд байрлуулж болно. Тэсрэх бодисыг механик аргаар цэнэглэх үед тэсрэх бодисын үйлчлэлээс өдөөгчийг хамгаалсан байна.

195. Цэнэглэж дууссаны дараа цэнэглэх төхөөрөмж, хоолойнуудад үлдсэн тэсрэх бодисыг цэвэрлэх шаардлагатай.

196. Өөрөө явагч цэнэглэгч машин нь тэсрэх материалыг тээвэрлэх шаардлагыг хангасан байна.

197. Цэнэглэх төхөөрөмж, өөрөө явагч цэнэглэгч машин зэрэг механикжсан хэрэгслүүдийн засварыг тусгайлан бэлтгэсэн байранд хийнэ.

Бөөнөөр хийх тэслэгээний ажлын онцлог

198. Бөөнөөр хийх тэслэгээг энэхүү дүрмийн дагуу гүйцэтгэнэ.

199. Газрын доорхи малталтуудад бөөнөөр хийх тэслэгээний бэлтгэл ажилд оролцож байгаа хүмүүсийг хувийн хамгаалах хэрэгсэлээр хангасан байна.

200. Бөөнөөр хийх тэслэгээний үед хүмүүсийн байрлах газар болон аюултай бүсийг төслөөр тогтооно.

201. Газрын дээр гүйцэтгэх бөөнөөр хийх тэслэгээ нь агаарын урсгалын цохилтын нөлөөлөл үүсгэхээр бол энэ тухай нутгийн захиргааны байгууллагад урьдчилан мэдэгдэнэ.

Тэсрээгүй баарсан цэнэгийг устгах

202. Ил уурхайд тэсрээгүй үлдэж баарсан цэнэг илрүүлсэн буюу баарсан цэнэг байна гэж үзсэн тохиолдолд түүний дэргэд таних тэмдэг тавьж, гүний уурхайд бол малталтын мөргөцөгт хаалт хийж энэ тухай техникийн удирдагчид мэдэгдэнэ.

203. Баарсан цэнэгийг устгахтай холбоотой ажлыг зөвхөн техникийн удирдагчийн шийдвэрээр гүйцэтгэнэ.

204. Техникийн шалтгаанаар тэслэх боломжгүй цэнэгийг тэсрээгүй цэнэгийн нэг адил баарсанд тооцно. Баарсан цэнэг бүрийг энэхүү дүрмийн 4 дүгээр хавсралтын 7 дугаар маягтаар баталсан "Тэслэгээний ажлын үеийн тэсрээгүй баарсан цэнэг бүртгэх" дэвтэрт бүртгэнэ.

205. Баарсан цэнэгийн орчимд түүнтэй холбогдолгүй ажил явуулахыг хориглоно. Нүүрсний уурхайд тэсрээгүй цэнэгийг устгахын тулд мөргөцгийн нурсан нүүрсийг цэвэрлэнэ.

206. Баарсан цэнэгийн цахилгаан тэслүүрийн ил утсуудыг богино холбоогоор холбоон байна.

207. Баарсан ил цэнэгийг устгахдаа түүнд шинээр цэнэг тавьж тэслэнэ.

208. Баарсан цэнэгийг устгахын тулд цэнэг бүхий шпурээс 30 см-ээс багагүй зайд зэрэгцүүлэн нэмэлт /туслах/ шпур өрөмдөж тэслэнэ. Нэмэлт шпурийн тоо, байрлалыг техникийн удирдагчаас тогтооно. Баарсан цэнэгийн нүхний амнаас түгжээсийг авч түүнээс 20 см зайд туслах шпур өрөмдөн тэслэнэ.

209. Усан буу байрлуулсан мөргөцөгт баарсан цэнэгийг техникийн удирдагч болон тэслэгээчний хяналтын дор усаар шүршиж устгахыг зөвшөөрнө. Баарсан цэнэгийг устгах үед мөргөцөгт хүн байхыг хориглох бөгөөд усыг алсын удирдлагаар тавина. Усанд цохигдон норсон тэслэгээний хэрэгслээс цахилгаан тэслүүрийг салгах арга хэмжээг шууд газар дээр нь авна.

210. Төмөр болон төмөр хийц бүтээцийг тэслэх үед шпурийн баарсан цэнэгийн түгжээсийг авч шинээр өдөөгч хийж тэслэнэ.

211. Цооногийн баарсан цэнэгийг дараахь журмаар устгахыг зөвшөөрнө:

211.1. тэслэгээний гол хэлхээний гэмтлээс шалтгаалан /баарсан цэнэгийн хамгийн бага эсэргүүцлийн шугам буюу хамгийн бага эсэргүүцлийн шугамын урт багасаагүй тохиолдолд/

тэсрээгүй бол дахин тэслэж устгахыг зөвшөөрнө. Хамгийн бага эсэргүүцлийн шугамыг шалгах явцад тэсрэлтээр чулуу шидэгдэх аюултай байвал тэслэж устгахыг хориглоно;

211.2. баарсан цэнэгтэй цооногийг дарсан чулуу, шороог гараар зайлуулж цэнэгийг авч болно. Баарсан цэнэгтэй цооногийн дээрх чулуу, шороог зайлуулах боломжгүй бол цооногоос 1 метр зайд дахин цооног өрөмдөж тэслэгээ хийнэ. Ингэхдээ аж ахуйн нэгж, байгууллагын тэслэгээний ажлын удирдагчаас цооногийн чиг, түүний гүн, цэнэгийн хэмжээг тогтоож өгнө;

211.3. баарсан цэнэгтэй цооногоос 3 м-ээс багагүй зайд зэрэгцүүлэн цооног өрөмдөж цэнэглэн тэслэх;

211.4. утаат дариас бусад "D" ангиллын тэсрэх бодисыг цочир дамжуулах шижмээр тэслэх нөхцөлд цооногоос цэнэгийг угаах гаргах;

211.5. баарсан цэнэгийг дээрх аргуудаар устгах боломжгүй нөхцөлд аж ахуйн нэгж, байгууллагын ерөнхий инженерийн баталсан төслийн дагуу устгана.

212. Бага камерын цэнэгийг устгахдаа түүний уртын гуравны нэгээс багагүй зайд зэрэгцээ камер ухаж цэнэглэн тэслэгээ хийнэ.

213. Камерын баарсан цэнэгийг устгахдаа түгжээсийг авч шинээр өдөөгч хийж түгжээд хэвийн журмаар тэслэгээ хийнэ. Баарсан цэнэгийн бага эсэргүүцлийн шугамыг хэмжиж шалгах үед чулуу шидэгдэх аюултай гэж үзвэл шууд тэслэхийг хориглоно. Энэ тохиолдолд түүнийг устгахын тулд түгжээсийг зайлуулж тэсрэх бодисыг гараар гаргаж авах бөгөөд цэнэгийг устгаж дуустал харуул хамгаалалт гаргана. Камерын баарсан цэнэгийг устгахад нэмэгдэл малталт шаардлагатай тохиолдолд байгууллагын ерөнхий инженерийн баталсан төслөөр гүйцэтгэнэ.

214. Камерын баарсан цэнэгийг устгах тэслэгээ хийсний дараа тэслэгээчин нь тухайн газрыг сайтар шалгаж үлдсэн тэсрэх материалыг цуглуулсан авч техникийн удирдагчийн шийдвэрээр устгасны дараа ажилчдыг мөргөцөгт орохыг зөвшөөрнө.

215. Тогоолсон цэнэг баарсан тохиолдолд уурхайн ерөнхий инженерийн баталсан төслийн дагуу устгана.

216. Чичирхийллийн хайгуулын ажлын цооногийн баарсан цэнэгийг түүний тэсрээгүй шалтгааныг тогтоосны дараа цооногоос дээш нь татаж авах, хэрвээ дээш гаргах боломжгүй бол дахин тэслэж устгана.

217. Тэслэгээний үед цахилгаанаар тэслэх аппарат ажиллагаагүй тохиолдолд түүний утсыг

тэсэлгээний ерөнхий хэлхээнээс салгаж хооронд нь богино холбоогоор холбон. Тэсрээгүй хэлхээнд өөр аппарат холбон тэсэлгээг хийнэ. Энэ тохиолдолд бүрэн бус тэсрэлт явагдвал тэсрэлтээс үлдсэн тэсрэх бодисыг цуглуулж устгана.

218. Усан доор болон мөс тэслэхэд баарсан цэнэгийг тэсэлгээ хийснээс хойш 15 минутын дараа гаргаж авахыг зөвшөөрнө. Баарсан цэнэгийг устгахдаа баарсан цэнэгийн 25 хувьтай тэнцэх хэмжээний цэнэгийг шинээр нэмж хийн тэсэлгээ хийнэ.

219. Шатаж байгаа зүйлийг устгах тэсэлгээ хийхэд /80°C-ээс дээш хэмтэй нөхцөлд/ үлдсэн баарсан цэнэгт ойртохыг цэнэгт чочрол өгснөөс хойш 1 цагаас доошгүй хугацаа өнгөрсний дараа аммиакийн шүүний ялгарал байхгүй тохиолдолд зөвшөөрнө. Хэрэв шатаж байгаа зүйлийн халуун нь 80 хэм хүртэл байвал 15 минут өнгөрсний дараа зөвхөн тэсэлгээний ажлын удирдагч орохыг зөвшөөрнө.

220. Модны үндсийг тэслэх үед баарсан цэнэгийг дараахь аргаар устгана:

220.1. шуруийн түгжээсийг гараар авах, шинээр цэнэг хийх;

220.2. баарсан цэнэгийн дэргэд 15 см зайд шинээр шуур өрөмдөн цэнэг хийж тэсэлгээ хийнэ.

221. Баарсан цэнэгийг устгах ажил тухайн ээлжинд дуусаагүй бол дараагийн ээлжийн тэсэлгээчинд ажлын даалгавар өгч үргэлжлүүлэн гүйцэтгэхийг зөвшөөрнө. Энэ нөхцөлд баарсан цэнэгтэй газарт хүн орохдоо өмнөх ээлжийн тэсэлгээний ажлын удирдагчаас зөвшөөрөл авсан байвал зохино.

V. ГАЗРЫН ДООРХИ МАЛТАЛАД ТЭСЭЛГЭЭНИЙ АЖИЛ ХИЙХЭД ТАВИГДАХ НЭМЭЛТ ШААРДЛАГА

Үндсэн нөхцөл

222. Газрын доорхи малталтыг утгуулж малтах буюу малталтыг холбох үед тэсэлгээ хийхдээ дараахь нөхцөлийг хангана:

222.1. уулзах хоёр малталтын мөргөцгийн хоорондох зай 15 метр болох үеэс эхлэн мөргөцөг тус бүрт ээлж дараатайгаар тэсэлгээ хийнэ. Малталтын хоорондох үлдэц цулыг тухай бүрт хэмжиж байвал зохино. Уулзах хоёр малталтын аль нэг мөргөцөгт цэнэг хийхийн өмнө тэсэлгээний ажилд холбогдолгүй хүмүүсийг аюулгүй байранд гаргаж тэсэлгээ хийх болон мөргөцгийн эсрэг талын аман дээр харуул тавина. Тэсэлгээний ажил бүрийг уурхайн ерөнхий инженер, уурхайн даргын

томилсон хүний бичгээр өгсөн даалгаврыг үндэслэн ээлжийн техникийн удирдагч биечлэн удирдан гүйцэтгэнэ;

222.2. тэсэлгээг мөргөцгийн эсрэг талын хүмүүсийг аюулгүй байранд оруулж тэнд харуул тавьсан тухай мэдээг авсны дараа эхэлнэ;

222.3. тэсэлгээний дараа мөргөцгийн эсрэг талд гарсан харуулыг зөвхөн тэсэлгээ хийсэн тэсэлгээчний зөвшөөрлөөр буулгана;

222.4. уулзах хоёр мөргөцгийн хоорондох зай нь 7 м болоход мөргөцгийн нэг талын ажиллагааг зогсоож нэг мөргөцгөөс малталт хийж тэсэлгээ хийнэ;

222.5. хий, тоосны аюултай уурхайд уулзах хоёр мөргөцгийн хоорондох үлдэц цул нь 3 м болоход тэсэлгээ хийхийн өмнө холбогдох хяналтын ажилтнууд хий, тоосны агуулгыг хэмжиж, метаны хийг хэмжих автомат хэрэгслийг байрлуулан тэсрэлтээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авсан байна.

223. Нүүрс, занарын уурхайд малтаж байгаа зэрэгцээ хоёр малталтын хоорондох зай 15 м-ээс бага байгаа тохиолдолд мөргөцгөөс ажилчдыг аюулгүй байранд гаргаж тэсэлгээний паспортад заасны дагуу харуул тавьсны дараа тэсэлгээ хийнэ. Зэрэгцээ малталтад нэг мөргөцөг нөгөөгөөсөө 50 м-ээс илүү зайд түрүүлж яваа нөхцөлд тэсэлгээ хийхэд зэрэгцээ малталтаас ажилчдыг гаргахгүй байж болно.

224. Тэсрэх материалын агуулах, түгээх, хадгалах байрнаас 30 м-ээс дотогш зайд тэсэлгээ явуулах, эдгээр байгууламжаас 100 м-ээс дотогш зайд тэсэлгээ хийх үед хүн байхыг хориглоно.

225. Тэслэх цэнэгээс 20 м-ээс дотогш зайд байгаа нурсан нүүрс, ачигдаагүй чулуулаг, тэргэнцэр, бусад материал нь малталтын хөндлөн огтлолын талбайн гуравны нэгээс их зайд эзлэн мөргөцгийн агааржуулалтыг хүндрүүлж гарц гармыг хааж байвал тэсэлгээ хийхийг хориглоно.

226. Эгц уналтай нүүрсний давхаргын олборлолтын мөргөцөг /лаав/-ийн далд уулзарыг агаар орох, хүмүүс чөлөөтэй явах боломжтой нөхцөлд тэсэлгээний ажил явуулахыг зөвшөөрнө.

227. Хий, тоосны аюултай нүүрс, занарын болон хүдрийн далд уурхайд галаар болон цахилгаан-галаар тэсэлгээ хийхийг хориглоно.

228. Налуугийн хэмжээ 30 хэмээс их уналтай малталт болон тэсэлгээ хийх тохиолдолд тэсэлгээчин хурдан гарахад хүндрэлтэй бол галаар тэсэлгээ хийхийг хориглоно.

229. Галаар өднөж тэсэлгээ хийхэд зөвхөн нэг тэсэлгээчин гуурыг гардан асаана. Галаар нэг удаад 16-гаас дээш цэнэг тэслэхийг хориглоно.

Асаах бортого хэрэглэх үед нэг мөргөцөгт нэг удаагийн хэрэглэх бортогоны тоо нь 10-аас илүүгүй байна. Асаах бортого, гуурс хоёрыг хэрэглэж тэслэх тохиолдолд нийт асаах цэнэгийн тоо 16-гаас ихгүй байх бөгөөд мөргөцөгт хэрэглэх бортогоны тоо 6-гаас хэтрэхгүй байна. Хэрэв 16-гаас дээш цэнэгийг асаах бортоггүйгээр тэслэх тохиолдолд зөвхөн цочир дамжуулах шижмээр буюу цахилгаан, эсхүл цахилгаан-галын аргыг хэрэглэнэ. Өргөн нь 5 м-ээс дээш хэмжээтэй мөргөцүүдэд хоёр тэсэлгээчин бортогон өдөөгчийг зэрэг асаахыг зөвшөөрнө.

230. Урт нь 50 м-ээс дээш, өндөр нь 1.8 м-ээс дээш, налуу нь 20 хэм хүртэлх ул таазны чулуулаг нь тогтвортой олборлолтын мөргөцөгт тэсэлгээчин нь гал дамжуулах шижим асаах үедээ цэвэр агаарын урсгалд тэслэх цэнэгээс 30 м-ээс багагүй зайд байвал энэхүү дүрмийн 229-д заасан галын аргаар нэг удаа тэслэх цэнэгийн тоо хамаарахгүй.

231. Үелэн нураан олборлож байгаа нүүрсний давхаргын аль нэг үеийн мөргөцөгт тэсэлгээний ажил хийх үед нөгөө мөргөцөгт хүмүүс байхыг хориглоно. Олборлолтын мөргөцөг, түүний дээд, доод догол, камер, эгц болон налуу тогтоцтой нүүрсний давхаргын малталтад тэсэлгээ хийх үед тэсэлгээнээс ялгарах хорт хийд хүн хордохоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авсан нөхцөлд агаарын урсгал гарч байгаа малталтад тэсэлгээчин байхыг зөвшөөрнө.

232. Хөлдөөсөн уулын чулуулаг буюу хийн даралттай бүсэд тэсэлгээний ажлыг зөвхөн зураг төслөөр гүйцэтгэнэ.

Уурхайн босоо их ам нэвтрэх болон гүнзгийрүүлэх үеийн тэсэлгээний ажлын онцлог

233. Уурхайн босоо их амыг нэвтрэх болон гүнзгийрүүлэх үед тэсэлгээний ажлыг гагцхүү газрын гадаргуугаас, эсхүл ашиглагдаж байгаа тухайн түвшингээс хийнэ. Энэ нөхцөлд тэсэлгээчин малталтын цэвэр агаарын урсгалд байрлаж цахилгаанаар буюу цочир дамжуулах шижмээр тэсэлгээ хийнэ.

234. Галын аргаар тэсэлгээ хийхийг хориглоно.

235. Бортогон өдөөгчийг бэлтгэхдээ газрын гадаргуу дээр тусгай байранд буюу уурхайн их амнаас 50 м-ээс дээш зайд зохих шаардлагын дагуу гүйцэтгэнэ. Бэлтгэсэн цэнэгийг тусгай цүнхэнд хийж уурхайн их амаар тэсрэх бодис болон хүмүүсээс тусад нь тэсэлгээний хяналтын дор өргөх машинаар тээвэрлэнэ. Өргөх машины хурдыг 1 м/сек, хэрвээ чиглүүлэгчтэй бол 2 м/сек-ээс хэтрүүлэхийг хориглоно.

236. Мөргөцөгт цэнэглэлт хийж байх үед тэсэлгээчнээс гадна түүний ажилд туслах хүн байхыг зөвшөөрнө. Харин өөр төрлийн ажил хийхийг хориглоно.

237. Уурхайн босоо их амны мөргөцөгт цахилгаан тэсэлгээний хэлхээг ус нэвтрэхгүй бүрээстэй, зөвлөн кабелийн тусламжтайгаар холбоно.

238. Уурхайн босоо их амнаас ажилчдыг гаргасны дараа тэсэлгээчин туслах ажилчны хамт цахилгаан тэсэлгээний хэлхээнд холболт хийнэ.

239. Зөвхөн тэсэлгээний ажлын даалгаврыг бичгээр авсан тэсэлгээчин тэсэлгээний цэнэг дамжуулах утсыг холбоно.

240. Тэсэлгээний хэлхээг холбон бэлэн болгож, бүх ажилчдыг газрын дээр гаргасны дараа уурхайн босоо их амны хаалтуудыг нээхийг зөвшөөрнө.

241. Уурхайн босоо их амыг нэвтрэх үед шлур байрлуулах ерөнхий схемийн дагуу шинээр өрөмдөж байгаа шлурийг өмнөх ээлжийн үед өрөмдсөн шлурээс зөрүүтэй байхаар өрөмдөнө.

Газрын доор барилга байгууламж/тунель/ барих үеийн тэсэлгээний ажлын онцлог

242. Газрын доорхи болон дээрх барилга, байгууламжийн ойролцоо тэсэлгээ хийхдээ тухайн барилга, байгууламжийг ашиглаж байгаа албан газар болон мэргэжлийн хяналтын байгууллагатай зөвшилцсөний үндсэн дээр батлагдсан зураг төслийн дагуу гүйцэтгэнэ.

243. Төв, суурин газарт усны ундрага ихтэй нөхцөлд босоо их ам малтах үед бортогон өдөөгчийг босоо амны мөргөцгийн нэгдэх тавцан буюу тусгайлан бэлдсэн талбай дээр бэлтгэхийг зөвшөөрнө.

244. Тэсэлгээний хэлхээг холбох, түүнчлэн тэслэх шлурийг цэнэглэх ажлыг 2 м-ээс дээш өндөрт босоо их амны мөргөцөгт тулган байрлуулсан тавцан буюу бэхлэлт тавих зориулалт бүхий хөдөлгөөнтэй тэргэнцрийн тавцан дээр гүйцэтгэхийг зөвшөөрнө.

245. Цахилгаан тэсэлгээний аргаар хонгилыг нэвтрэхдээ шлурийг цэнэглэх болон тэсэлгээ хийхийн өмнө нэвтрэлтийн тоног төхөөрөмжийг хүчдэлгүй болгоно. Хонгил малтахад түүн дотор бортогон өдөөгчийг бэлтгэхийг хориглоно.

246. Босоо малталтын дээд хэсэгт гаргасан хэвтээ малталтыг сэтлэх үед түүний эсрэг талын малталтад нь зэрэгцүүлэн тэсэлгээ хийхийг хориглоно.

247. Цөмөрсөн нүхэнд дараахь нөхцөлийг хангасан тохиолдолд тэсэлгээний ажил явуулахыг зөвшөөрнө:

247.1. цэнэгийн дээд хэмжээг аж ахуйн нэгж, байгууллагын ерөнхий инженер тогтоосон байх;

247.2. цөмөрсөн нүхний хоёр жигүүрт тэсэлгээг нэгэн зэрэг хийхгүй байх.

248. Цэнэглэх ажлыг тэсэлгээний ажлын удирдагчийн хяналтын дор тэсэлгээчин гүйцэтгэнэ.

249. Мөргөцөгт галаар тэслэх үед зэргэцээ хоёр давхаргад ижил хугацаанд цэнэглэж тэсэлгээ хийхийг зөвшөөрнө. Ингэсэн тохиолдолд хоёр давхаргад зэрэг тэслэх цэнэгийн тоо 8-аас илүүгүй байна.

Шатах, тэсрэх аюултай занарын уурхайд хийх тэсэлгээний ажлын онцлог

250. Шатах занарын орд газрыг далд аргаар ашиглах үед тэсэлгээний ажил хийхэд урьдчилан сэргийлэх ажлыг хийсний үндсэн дээр хий, тоосны аюултай уурхайд тэсэлгээний ажил хийх шаардлагыг хангаж тэсэлгээ хийнэ.

Хий, тоосны аюултай нүүрсний уурхай, уулын малталтад хийх тэсэлгээний ажлын онцлог

251. Тэсэлгээчин тэсэлгээний ажлын өмнө болон дараа мөргөцөгт үзлэг хийж метаны хийн найрлагыг хэмжинэ. Ажлын мөргөцөг болон түүнээс 20 м-ийн зайд байрлах малталтууд, тэсэлгээчний хоргодох байранд метаны хийн агуулга 1 хувь буюу түүнээс дээш байвал тэсэлгээний ажил хийхийг хориглоно. Цахилгаан тэсэлгээний хэлхээнд тэсэлгээний хэрэгсэл залгах бүрийн өмнө тэсэлгээчний хоргодох байранд метаны хийн агуулгыг хэмжсэн байна.

252. Тэсрэмтгий тоос, метаны хийтэй уурхайд тэсэлгээ хийхэд дор дурдсан зүйлийг анхаарна:

252.1. цэвэр агаараар агааржуулдаг мөргөцөгт агаарын хэмжээ, түүний хурд нь аюулгүйн шаардлагад тохирсон байх;

252.2. метаны хий дээд зэргээр ялгарах цэгт цахилгаан тэслүүр хэрэглэж тэсэлгээ хийхэд зөвхөн оч үүсэх аюулгүй тэсэлгээний багаж хэрэгслийг хэрэглэх;

252.3. хүндрэлтэй нөхцөлд доргиох тэсэлгээ хийх, овор ихтэй чулуулгийг бутлах, олборлолтын мөргөцгийн таазыг албадан суулгах, бөөнөөр хүчтэй тэсэлгээ хийх, тэсрээгүй цэнэгийг устгахад аюулгүй ажиллагааг хариуцсан техникийн хяналтын ажилтныг байлцуулна.

253. Дараахь тохиолдолд тэсэлгээний ажил хийхийг хориглоно:

253.1. метаны хий агуулагч нүүрсний давхарга бүхий бэлтгэл малталт нэвтрэх үед хүрээлэгч чулуулаг болон давхарга доторхи чулууны үед хэсэгчлэн өрөмдлөг, тэсэлгээний ажил явуулах;

253.2. геологийн нуралтай хэсэгт бүрэн олборлолт хийх, нүүрс олборлох комплекс ашиглах, гидро тэсэлгээ хийхээс бусад тохиолдолд олборлолтын мөргөцөгт комбайны өмнөх нүүрсний цулыг урьдчилан сайргэжүүлэх.

254. Малталтын мөргөцөгт хийх тэсэлгээний ажлын онцлогтой уялдуулж хэрэглэх тэсрэх материалыг сонгоно. Тэсрэх материалын сонголтыг аж ахуйн нэгж, байгууллагын удирдлага, эсхүл тэсэлгээний ажлын удирдагч батална. Тэсрэх материал сонгохдоо дараахь шаардлагыг харгалзан үзнэ:

254.1. П ангиллын хамгаалалтгүй тэсрэх бодисыг дор дурдсан тохиолдолд хэрэглэхийг зөвшөөрнө:

254.1.1. хэвтээ, налуу, босоо, огцом налуу малталтууд нэвтрэх, уурхайн босоо их амны гүнзгийрэлт явуулахад дор дурдсан нөхцөлийг бүрдүүлсэн тохиолдолд:

254.1.1.1. мөргөцөгт нүүрсний давхарга, нүүрсний үе байхгүй, метаны ялгаралгүй;

254.1.1.2. тэсэлгээ хийхийн өмнө уурхайн босоо их амны гүнзгийрэлтийн мөргөцөг 20 см-ээс багагүй гүн усаар дүүрсэн;

254.1.1.3. малталт нүүрсний давхаргад 5 метрээс дотогш ойртох үед болон нүүрсний давхаргыг нэвтрэх уг давхаргаас 20 метрээс багагүй зайд өнгөрсний дараа;

254.1.1.4. хэрвээ малталт нь нэг төрлийн бэхлэгээтэй, давхаргаас метаны хий нэвтрэхгүй, тусгаарлах давхаргыг зураг төслөөр хийж аюулгүй ажиллагааны шинжээч бүхий байгууллагын зөвшөөрснөөр нүүрсний үе, давхарга өнгөрсний дараа хэрэглэх.

254.1.2. газрын гадаргуугаас нүүрс, чулуулаг, хийн гэнэтийн шидэлт, ялгаралтай нүүрсний давхаргыг огтолсон мөргөцөгт дараахь нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна:

254.1.2.1. тэсэлгээ хийхийн өмнө малталтын ульс 20 см-ээс багагүй өндөрт усаар дүүргэсэн байх;

254.1.2.2. хөлдсөн чулуулаг дундуур болон усны ундарга байхгүй нөхцөлд босоо их амныг нэвтрэх үед зураг төслийн байгууллагуудтай зөвшилцөн усаар дүүргэхээс өөр арга хэмжээ авах;

254.1.2.3. тэсэлгээ хийхдээ уурхайн босоо их амнаас хүмүүсийг гаргаж 50 м зайд гаргасны дараа газрын дээрээс гөл өгч гүйцэтгэх.

254.1.3. тоосны тэсрэлтийн аюултай нөхцөл бүхий нүүрсний болон нүүрс, чулуулгийн

холимог мөргөцөгт тэсэлгээ хийхийн өмнө нүүрсний тоосыг усаар шүршиж чийглэх буюу занаржуулсан байх;

254.1.4. нүүрс, хийн гэнэтийн шидэлтийн аюултай давхаргад тэсэлгээний аргаар нүүрсний цулыг зохих зааврын дагуу суулгаж цэнэгийг газрын дээрээс буюу хоргодох байрнаас тэслэх;

254.1.5. шавар зуурмагийн цөмрөлтийн аюултай хэсэгт түүнээс хамгаалах нэмэлт арга хэмжээ авах зорилгоор цооногийн цэнэгийг хэрэглэх;

254.1.6. олборлолтын механикжсан мөргөцөгт таазыг суулгахдаа зохистой аргыг тухайн нөхцөлд тохируулан сонгох.

254.2. Ш ангиллын хамгаалалттай тэсрэх бодисыг дор дурдсан тохиолдолд хэрэглэхийг зөвшөөрнө:

254.2.1. зөвхөн чулуулаг дундуур нэвтэрч байгаа малтлт болон түүний дотроос чулуулгийн шидэлтийн аюултай, метаны хий ялгарах боловч тоосны тэсрэлтийн аюулгүй мөргөцөгт;

254.2.2. зөвхөн чулуулаг дундуур нэвтэрч байгаа босоо их ам болон ашиглагдаж байгаа түвшингээс түүний гүнгэйлэлтийг явуулж байгаа метаны хий ялгарах мөргөцөгт;

254.2.3. нүүрс, хийн гэнэтийн шидэлт өгөх аюултай давхаргыг нээх үед нүүрсний давхарга, мөргөцөг хоорондын чулуулгийн үе /нүүрсний давхарга хүртэлх чулуулгийн үеийн зузаан эгц уналтай давхаргад 2 м-ээс багагүй, налуу уналтай давхаргад 1 м-ээс багагүй/-ийг тоос дарах усан хөшиг хэрэглэн малтлт хийх.

254.3. IV ангиллын хамгаалалттай тэсрэх бодисыг дор дурдсан тохиолдолд хэрэглэхийг зөвшөөрнө:

254.3.1. тоосны тэсрэлтийн аюултай боловч метаны хий ялгарахгүй, нүүрсний давхаргаар нэвтэрч байгаа малтлалтын нүүрс болон нүүрс чулуулаг нийлмэл үетэй мөргөцөгт;

254.3.2. хий, тоосны аюултай, тэсэлгээний явцад метаны хий их хэмжээгээр ялгарахгүй давхаргаар нэвтэрч байгаа хэвтээ, налуу болон дороос нь дээш нэвтэрч байгаа малтлт /10 хэм хүртэлх/-уудын нүүрс болон нүүрс чулуулаг нийлмэл үетэй мөргөцөгт;

254.3.3. нүүрс, хийн гэнэтийн шидэлтийн аюултай давхаргаар нэвтрэх үед нүүрс чулуулгийн нийлмэл үетэй малтлалтын чулуулаг дундуур түрүүлэн явуулж байгаа мөргөцөгийн чулуулгийг тэслэхэд;

254.3.4. нүүрс, чулуулгийн нийлмэл үетэй, тэсэлгээний явцад их хэмжээний метаны хий ялгарах мөргөцөгт нүүрсийг урьдчилан тэсэлгээ хийхгүйгээр авсан нөхцөлд бат бэхийн

коэффициент 4-өөс дээш хатуулагтай хажуугийн чулуулгийг тэслэхэд.

254.4. Y ангиллын хамгаалалттай тэсрэх бодисыг дор дурдсан тохиолдолд хэрэглэхийг зөвшөөрнө:

254.4.1. тэсэлгээний явцад метаны хий их хэмжээгээр ялгарах хэвтээ, налуу, дороос дээш нэвтэрч байгаа малтлт /10 хэм хүртэлх/-уудын нүүрсний болон нүүрс, чулуулаг нийлмэл үетэй мөргөцөгт. Энэ тохиолдолд нүүрс болон чулуулаг дундуур нэвтэрч байгаа нүүрс, чулуулгийн нийлмэл үетэй мөргөцөгт нэг төрлийн тэсрэх бодис хэрэглэн;

254.4.2. онцгой тохиолдолд эрх бүхий газруудаас өгсөн тодорхойлолтыг үндэслэн мэргэжлийн хяналтын байгууллагын зөвшөөрлөөр нүүрсэнд Y ангиллын, чулуулагт IY ангиллын тэсрэх бодисыг хэрэглэх;

254.4.3. уурхайн агаарын ерөнхий урсгалаар агааржуулан урьдчилан цооног өрөмдөн нэвтэрч байгаа метаны хий ялгарах, дороос дээш нэвтрэх малтлалтын /10 хэм ба түүнээс дээш/ нүүрс, нүүрс чулуулаг нийлмэл үе бүхий мөргөцөгт;

254.4.4. их хэмжээний метаны хий ялгарах олборлолтын мөргөцөгт догол гаргах;

254.4.5. нүүрс, чулуулаг нийлмэл үетэй, тэсэлгээний явцад их хэмжээний метаны хий ялгарах малтлалтын мөргөцөгт нүүрсийг урьдчилан тэсэлгээ хийлгүйгээр авсан нөхцөлд бат бэхийн коэффициент 4-өөс бага хажуугийн чулуулгийг тэслэхэд.

254.5. YI ангиллын хамгаалалттай тэсрэх бодисыг дор дурдсан тохиолдолд хэрэглэхийг зөвшөөрнө:

254.5.1. их хэмжээний метаны хий ялгарах олборлолтын мөргөцөгийн дээд доголыг авахад;

254.5.2. урьдчилан цооног өрөмдөлгүйгээр нэвтэрч байгаа метаны хий ялгарах дороос дээш нэвтрэх /10 хэм ба түүнээс дээш/ малтлалтын нүүрсний мөргөцөгт;

254.5.3. метаны хий ялгарах нурсан, эдрэлтэй уулын цул дундуур нэвтрэх малтлалтын мөргөцөгт. Энэ тохиолдолд өрөмдөх штурмийн гүн нь 1,5 м-ээс гүн биш, нэг нүхэнд орох бортогон тэсрэх бодисын хэмжээ нь 0,6 кг-аас их биш байвал зохино;

254.5.4. олборлолтын мөргөцөгийн араас явж байгаа агаарын малтлалтын чулуулгийн бат бэхийн коэффициент 4 болон түүнээс бага таазыг чулуулгийг тэслэхэд.

254.6. YII ангиллын хамгаалалттай тэсрэх бодисыг дор дурдсан тохиолдолд зөвшөөрнө:

254.6.1. нүүрс, хүдэр буулаах малтлалтад байгаа сараачлагдан үлдсэн уулын цулыг арилгахад;

254.6.2. овор хэмжээ хэтэрсэн чулуулгийг ил цэнгээгэр бутлахад;

254.6.3. таазыг суулгахын тулд бэхлэгээний модон тулгуурыг тэслэхэд.

255. Хий, тоосны аюултай уурхайд тэслэгээчид ажлын нэг ээлжинд хамгаалалттай болон хамгаалалтгүй тэсрэх бодис нэг зэрэг олгохыг хориглоно.

256. Тэслэгээчний хоргодох байр нь уурхайн агаарын цэвэр урсгал бүхий хэсэгт тэслэгээ хийх газраас дор дурдсан зайд байна:

256.1. налуу болон хэвтээ /10 хэм хүртэл уналтай/ бэлтгэл малталтад-150 метр;

256.2. хэвтээ малталтын амнаас 10 м-ээс багагүй зайтай налуу буюу дороос дээш нэвтрэх /10 хэмээс их/ бэлтгэл малталтад-100 метр;

256.3. олборлолтын мөргөцөгт /18 хэм хүртэл уналтай/-50 метр;

256.4. камерын төрлийн олборлолтын мөргөцөг болон нүүрсний хамгаалах цулыг хураахад-200 метр;

256.5. металл бэхлэгээтэй мөргөцөгт-50 метр;

256.6. нүүрс, чулуулгийг буулгах босоо малталтад-100 метр;

256.7. газрын гадаргуугаас малтаж байгаа босоо их ам буюу босоо малталт /шурф/-ын үед-50 метр.

257. Тэслэгээчний хоргодох байр, харуул хамгаалалт, бусад ажилчдын байрлалыг өрөмдлөг-тэслэгээний ажлын зураг, төсөл /паспорт/-д заасан байна.

258. Нүүрс болон нүүрс чулуулаг нийлмэл үетэй мөргөцөгөөр 100 м-ээс их урттай мухар малталтыг хийхдээ тэслэгээний ерөнхий хэлхээг тэслэгээчний хоргодох байрт байгаа тэслэгээний машинтай холбосон байна.

259. Хий ялгарах, тоосны тэсрэлтийн аюултай олборлолтын мөргөцөг болон бэлтгэл малталтад тэслэгээний ажил хийх мөргөцөг тус бүрийн онцгогт тохирсон тэслэгээний ажлын горимыг аж ахуйн нэгж, байгууллагын тэслэгээний алба, ажилтан боловсруулж мөрдөнө.

260. Хий ялгарах, тоосны тэсрэлтийн аюултай малталтын мөргөцөгт зөвхөн хамгаалалттай эгшин зуурын буюу хором удаашруулах үйлчилгээтэй цахилгаан тэслүүрийг хэрэглэхийг зөвшөөрнө.

261. Хий, тоосны аюултай уурхайд малтаж байгаа түвшингээс уурхайн их амыг чулуулаг дундуур түнзгийрүүлэх болон хэзээт, нэгуу малталтыг зөвхөн чулуулаг дундуур малтах үед хамгаалалтгүй тэсрэх бодис, хором удаашруулах

үйлчилгээтэй цахилгаан тэслүүр хэрэглэхийг дор дурдсан нөхцөлд зөвшөөрнө:

261.1. хамгаалалтгүй тэсрэх бодис, хором удаашруулах үйлчилгээтэй цахилгаан тэслүүр хэрэглэж байгаа үед мөргөцгийг цэвэр агаараар тасралтгүй агааржуулж байх;

261.2. дээрх малталтын нүүрсний үеэр дайран өнгөрсөн хэсгүүд хий үл нэвтрүүлэх, нүүрсний тоосыг үл хуримтлуулах бэхлэгээ /бетон бэхлэгээ, шингэн бетоноор цардсан металл бэхлэгээ/-гээр бэхлэгдсэн байх;

261.3. малталтын мөргөцөгт метан хий хуримтлагдаагүй байх;

261.4. цэнэглэх болон тэслэхийн өмнө мөргөцөгт метаны хийг урьдчилан хэмжинэ. Малталт нүүрсний давхаргад 5 метр зайтай ойртох үед болон нүүрсний үеэр огтлон гарсны дараа 20 метр хүртэл зайд хамгаалалттай тэсрэх бодис ба эгшин зуурын үйлчилгээтэй цахилгаан тэслүүрийг хэрэглэх.

262. Бортогон өдөөгчийг шурийн аманд байрлуулна. Цахилгаан тэслүүр нь шурийн аманд хамгийн ойр бөгөөд түүний хонгионы ёроол нь шурийн мухар руу чиглэсэн байрлалтай байна.

263. Хий, тоосны аюултай уурхайд цэнэгийг түгжээсгүйгээр тэслэхийг хориглоно. Нүүрс, чулуулгийг тэслэхэд түгжээсний урт нь дор дурдсан хэмжээтэй байна:

263.1. нүүрс болон чулуулаг өрөмдөх шурийн гүн нь 0,6-1 метр байвал шурийн гүний хагастай тэнцүү;

263.2. шурийн урт нь 1 м-ээс их бол 0,5 м;

263.3. цооногийн цэнэгт 1 м-ээс багагүй.

264. Тоосны аюултай нүүрс буюу нүүрс, чулуулаг нийлмэл үетэй мөргөцөгт тэслэгээ хийхийн өмнө нүүрсний тоосыг усаар шүршиж чийглэх буюу эсхүл занаржуулна. Занаржуулах, чийглэх ажлыг тэслэх цэнэгээс 20 м-ээс доошгүй зайд мөргөцөгт холбогдсон бүх малталтад хийсэн байна.

265. Нүүрс, хүдрийг дамжуулах зориулалттай холбоос малталтад тээглэгдсэн нүүрс, чулуулгийг тэслэхийг хориглоно.

266. Цахилгаанаар тэслэх үед дор дурдсан нөхцөлийг хангасан байна:

266.1. хий, тоосны аюултай уурхайд цахилгаанаар тэслэгээ хийхдээ тухайн нөхцөлд ашиглахад зөвшөөрөгдөж шалгасан хэмжих, хянах цахилгаан багажийг хэрэглэх;

266.2. цахилгаан хэлхээний дамжуулах чадварыг шалгахын өмнө метаны хийг заавал хэмжих;

266.3. тэсэлгээний өмнө тэсэлгээний станцын байранд хийн хэмжилт хийсэн байх.

Тэсрэх материалыг далд уурхайд тэвэрлэх

267. Тэсэлгээчин болон ачигчийг ажлын байранд тэсрэх бодисын хамт тусгай зориулалтын тэвэрийн хэрэгслээр хүргэнэ.

268. Тэсрэх материалыг далд уурхайн гүнд аюулгүй ажиллагааны шаардлага хангасан уурхайн тэвэрийн бүх төрлийн хэрэгслээр хүргэж болно.

269. Уурхайн их амаар ажилчид орж, гарч байх үед тэсрэх бодис тэвэрлэхийг хатуу хориглоно. Тэсрэх материалыг уурхайн их амаар ачиж буулгах, зөвөөрлөх үед уурхайн их амны ойролцоох малталт, их амны дээр байгаа байгууламжид зөвхөн тэсэлгээчин, дохиочин, тэсэлгээний материалыг ачиж, буулгах ажилчин, түүнийг хүргэх ажлыг хариуцсан ажилтан байна.

270. Тэсрэх бодис хариуцсан ажилтны удирдлагаар диспетчерийн хяналтын ажилтан тэсрэх бодисыг ачиж уурхайн их амаар буулгана. Тэсрэх материалтай хайрцаг, сав нь уурхайн өргөх машины /клетийн/ өндрийн гуравны хоёр, түүний хаалга болон тэргэнцрийн хашлагаас тус тус өндөргүй байна. Тэргэнцрийг өргөх машин /клет/-д сайн бэхлэнэ. Тэсэлгээний хэрэгслийг тэсрэх бодисоос тусад нь зөвөөрлөнө. Тэслүүртэй хайрцгийг давхарлахгүй нэг эгнээгээр ачна.

271. Тэсэлгээний материал зөөж байгаа тэсэлгээчин, зөөгчийг налуу малталтаар хүн тэвэрийн тэргэнцрээр суудал бүрт нэгээс илүүгүй хүн байхаар суулгаж зөөнө. Туузан дамжлага, дүүжин замаар зохих журмын дагуу тэсрэх бодис тэвэрлэхийг зөвшөөрнө.

272. Далд уурхайд тэсрэх материалыг тэвэрлэхдээ дараахь нөхцөлийг хангасан байна:

272.1. тэсрэх бодисыг ачиж, буулгах ажлыг зөвхөн зориулалтын газарт явуулах;

272.2. ослын нөхцөлд ачиж, буулгах талбайг хяналтын ажилтан, тэсрэх бодисыг хариуцагч нар тогтоох;

272.3. нэг цуваанд тэсрэх бодис, өдөөгч хэрэгслийг тэвэрлэхдээ тэдгээрийг өөр өөр тэргэнцэрт ачиж, тэсрэх бодистой тэргэнцэр, цувааны толгой хоорондын зай 3 метрээс доошгүй байх, цуваанд өөр ачаа ачихыг хориглох;

272.4. тэслүүрийг модоор доторлосон, шатдаггүй материалаар хийсэн битүү тагтай тэргэнцэрт ачиж, өдөөгч хэрэгслтэй цүнх, савыг зөөлөн материалаар бүрж, нэг эгнээгээр өрсөн байх, бусад тэсрэх материалыг ердийн тэргэнцэрт хашлага хүртэл ачиж тэвэрлэх;

272.5. контактаар ажилладаг цахилгаан тэргэнцрээр тэсрэх бодисыг зөөхдөө шатдаггүй материалаар хучсан байх;

272.6. тэсрэх материал ачсан цувааны урд, хойно нь тусгай гэрлэн тэмдэг тавьсан байх;

272.7. уурхайд тэсрэх материал тэвэрлэж байгаа тэвэрийн хэрэгслийн өмнөөс ирж байгаа тэвэрийн хэрэгсэл болон хүмүүс зогсож өнгөрүүлэх;

272.8. тэсэлгээний материал тэвэрлэх машин болон холбоотой бусад хүмүүст аюулгүй ажиллагааны зааварчилга өгсөн байх;

272.9. тэсрэх материал тэвэрлэхдээ тэргэнцрийн машинч, тэсэлгээчин, тэсрэх материалыг хариуцагчаас өөр хүн байхыг хориглоно. Хэрэв тэргэнцрийн хурд нь дагалдагч хүмүүсийн хурднаас илүүгүй бол явган дагаж болно;

272.10. тэвэрийн хэрэгсэл нь тусгай тоноглолгдсон цоож, лацтай бол хүн дагалдах шаардлагагүй;

272.11. дотоод шаталтын хөдөлгүүр бүхий далд уурхайн тэвэрийн хэрэгслээр тэсрэх материалыг аюултай ачаа тэвэрлэх шаардлагын дагуу тэвэрлэнэ. Гексоген, нитрозэфиргүй тэсрэх бодисыг хадгалах байрнаас тэсэлгээний ажлын байр хүртэл ачиж тэвэрлэх машины шанагаар аюулгүй ажиллагааны нэмэлт арга хэмжээ авснаар зөөхийг зөвшөөрнө.

272.12. тэсрэх материалыг тэвэрлэхэд шууд оролцох ажилтнууд аврах хэрэгслээр хангагдсан байна.

273. Шурфээр тэсрэх материалыг оруулж гаргахад дараахь нөхцөлийг мөрдөнө:

273.1. мөргөцөг тэсэлгээний ажилд оролцоогүй бусад хүмүүс байхыг хориглоно;

273.2. тэсрэх материалыг оруулж гаргахад тэсэлгээчин, түүний туслах ажилчин зэрэг хоёроос доошгүй хүн байх;

273.3. тэвэрлэх хэрэгслийн эргүүлэг, хаалт нь автомат тормоз буюу хамгаалалтын түгжээгээр тоноглогдсон байх;

273.4. тэсрэх материалыг оруулж гаргахдаа өдөөгч материалаас тусад нь зөвөөрлөнө.

YI. ГАЗРЫН ХӨРСӨН ДЭЭР ТЭСЭЛГЭЭ ХИЙХЭД ТАВИГДАХ НЭМЭЛТ ШААРДЛАГА

Үндсэн нөхцөл

274. Тэсэлгээ хийх аж ахуйн нэгж, байгууллага нь тэсэлгээний аюултай бусад багтах барилга, байгууламжийн оршин суугчдад тэсэлгээ явуулах хугацаа, аюултай бүсийн тогтоогдсон хязгаар, дохионы төрөл, түүний шалтгааныг тухайн нутаг дэвсгэрийн засаг захиргааны болон цагдаагийн байгууллагаар дамжуулан иргэдэд урьдчилан мэдэгдэнэ. Тэсэлгээ хийх үед оршин

суугчид, бусад иргэд болон харуул хамгаалалтыг аюултай бүсээс гаргана.

275. Тэслэгээ хийх ажлын үед хоргодох байгалийн хаалт байхгүй, тэслэгээнийг аюултай бүсээс гаргах боломжгүй тохиолдолд тусгай хамгаалалт бүхий байр бэлтгэнэ. Уг хоргодох байр нь тухайн орон нутгийн нөхцөлөөс шалтгаалан газар дор хийгдэх бөгөөд тусгай зураг төсөлтэй байна.

276. Байгалийн болон байгуулсан хоргодох байр нь хүмүүсийг тэслэгээний үеийн бүх аюулаас найдвартай хамгаалахаар байна. Хоргодох байранд тэслэгээний машин байрлуулна. Хоргодох байранд хүрэх замд саад болох зүйлийг зайлуулж цэвэрлэсэн байна.

277. Тэслэгээний машин руу цахилгааны утас татах үеэс эхлэн уг машин нь хамгаалалтад байна. Тэслэгээний машин байрлуулсан хоргодох байрт зөвхөн тэслэгээчин орохыг зөвшөөрнө.

278. Тэслэгээний ажлын удирдагч, эсхүл түүний туслах нь аж ахуйн нэгж, байгууллагыг бүрэн төлөөлж тэслэгээний ажлыг удирдан гүйцэтгэнэ.

279. Тэслэгээний бүсийн ойролцоо цахилгааны шугам, дэд станц, үйлдвэрийн барилга, байгууламж, төмөр зам, газар доорхи төхөөрөмж, холбооны шугам зэрэг улсын чанартай объект байгаа тохиолдолд холбогдох байгууллагатай тэслэгээ хийх талаар урьдчилан зөвшилцсөн байна.

280. Тэслэхэд бэлтгэж байгаа цэнэг нь бут, дэрс зэрэг олоход хүндрэлтэй газар байрласан тохиолдолд талаар тэслэх үед цэнэгийн дэргэд таних тэмдэг байрлуулна.

281. Аюултай бүсийн хүрээнд байгаа орон сууцны байшин, бусад төрлийн байгууламж / үйлдвэр, агуулах, цахилгаан дамжуулагчийн ил шугам, ус, уур дамжуулах хоолой г.м/-ийг тэслэгээний нөлөөллийн улмаас гэмтэж эвдрэхээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ /хаалт, хамгаалалт хийх зэрэг/ авна.

282. Хамгаалалттай бөөн цэнэгийг зайлшгүй тэслэх шаардлагатай бол тэслэгээг цахилгаанаар буюу цочир дамжуулах шижмээр хийж болно.

283. Цэнэглэх үед зарим цэнэг нь нүхэндээ чулуу, шавар зэрэгт дарагдсан тохиолдолд нэмэлт цэнэг хийж тэслэнэ. Тэслэгээний дараа нэмэлт цэнэгээр тэслэсэн чулуулгийг тэслэгээчний хяналтын дор шалгаж тэсрээгүй үлдсэн цэнэгийн аюулгүй нөхцөлийг ханган устгах арга хэмжээ авна.

Газрын гадаргуу дээрх тэслэгээний ажлын онцлог

Ил цэнэгийн арга

284. Нэг буюу зэрэгцээ байрлалтай хэд хэдэн өвөр ихтэй хэсэгт ил цэнэгээр тэслэгээ

хийхдээ цэнэгийг нэг нь нөгөөдөө нөлөөлөхгүй байхаар байрлуулна. Хэрэв ийнхүү байрлуулах бололцоо байхгүй тохиолдолд тэслэгээг нэг зэрэг цахилгаан тэслүүр, нонель систем, түүнтэй адил төрлийн тэслүүр буюу цочир дамжуулах шижмийн тусламжтай гүйцэтгэнэ.

Цооногийн цэнэгийн арга

285. Цооногийн амсраас 0,7 м-ийн доорхи зайд байгаа хог, чулуу, бусад зүйлийг цэвэрлэж, нуранги чулуулагтай цооногийг хамгаалалтын хоолойгоор бэхлэсэн байна.

286. Хэд хэдэн цэнэгийг зэрэг тэслэхдээ зөвхөн цочир дамжуулах шижим, нонель систем, түүнтэй адил төрлийн тэслүүр, эсхүл цахилгааны аргаар гүйцэтгэнэ. 15 м-ээс дээш гүн цооногийг тэслэхдээ туслах хэлхээ хэрэглэх бөгөөд энэ үед гал дамжуулах шижим хэрэглэхийг хориглоно. Цөөн тооны бөгөөд 10 м-ээс илүүгүй гүн цооногийг гал дамжуулах шижмээр хоёр өдөөгчийг нэгэн зэрэг хэрэглэн тэслэхийг зөвшөөрнө.

287. Цооногийг цэнэглэхдээ мэргэжлийн хяналтын байгууллагаас зөвшөөрсөн машин, механизмзыг ашиглана. Цооногийг чигжих ажилд зориулалтын автомашин ашигласан тохиолдолд уг машиныг оч баригч төхөөрөмжөөр тоногдсон байна.

Тогоолсон буюу бага камерын цэнэгийн арга

288. Цооног буюу шуриун доод хэсгийг тэлж томсгох зорилгоор буудаж тэслэх үед өдөөгчийг шидэж оруулахыг хориглоно. Цооногийн гүн нь 9,5 м-ээс дээш бол тэслэгээг нонель систем, түүнтэй адил төрлийн тэслүүр, цахилгааны аргаар буюу цочир дамжуулах шижмээр гүйцэтгэнэ.

289. Цооног, шуриун буудаж томсгосны дараа өмнөх тэслэгээгээс хойш 15-30 минут өнгөрсний дараа шинээр цэнэглэхийг зөвшөөрнө.

290. 4 м-ээс дээшгүй гүнд байрласан тогоолсон болон бага камерын цэнэгийг гал дамжуулах шижмээр тэслэхдээ хоёр өдөөгчөөр нэгэн зэрэг тэслэнэ.

Цооногийн гүн нь 6 м-ээс дээш бол цэнэгийг зөвхөн цахилгааны аргаар буюу цочир дамжуулах шижмээр тэслэнэ.

291. Дээрх хоёр аргыг хэрэглэх тохиолдолд нөөц хэлхээг хэрэглэнэ. Цооногийн гүн 10 м-ээс хэтрэхгүй тохиолдолд цэнэгийг галын аргаар тэслэхийг зөвшөөрнө.

Камерын цэнэгийн арга

292. Тэслэгээний ажил хийх төсөл /паспорт/-ийн дагуу мөргөцгийг тэслэгээнд бэлтгэнэ.

293. Цэнэг байрлуулах камерыг газрын гадаргуутай холбох хэвтээ гол ам /штольн/-ын хөндлөн огтлолын талбай нь 1.2 м² /өндөр 1.5 м, өргөн 0.8 м/, шурфын хөндлөн огтлол нь 1 м²-ээс доошгүй байна.

294. Шурф болон хэвтээ гол амнаас 3 м-ээс доошгүй зайд тэсрэх бодисыг бэлтгэх талбай зассан байна.

295. Тэсрэх бодисыг камерт хийж цэнэглэх ажлыг тэсэлгээчин хийж, туслах ажилчин тэсэлгээний ажилд тусална.

296. Тэсэлгээ хийх цэнэгт өдөөгчийг суулгах хүртэл 220 вольтын хүчдэлээр гэрэлтүүлж болох бөгөөд өдөөгчийг цэнэгт суулгахын өмнө мөргөцгөөс бүх цахилгааны утсыг салгаж зөөсөн байна. Цахилгааны хэлхээг салгасан үед аккумуляторын гэрэлтүүлгийг хэрэглэхийг зөвшөөрнө.

297. Тэсэлгээний ажлын удирдагч, бригадын дарга, эсхүл ахлах тэсэлгээчин нь тэсрэх бодисын цэнэглэсэн байдлыг шалгаж тэсрэх бодисын хэмжээг гаргана.

298. Цэнэглэх ажил 24 цагаас дээш хугацаагаар үргэлжлэх тохиолдолд аммиакийн шүүний тэсрэх бодисоор бэлтгэсэн өдөөгч, цаасан болон төмөр хонгио бүхий цахилгаан тэслүүрийг лак буюу резин, эсхүл тусгай уусмалаар бүрсэн байна.

299. Тэсэлгээчин болон түүний туслах ажилчныг босоо малталтаар тормоз болон бэхлэлт бүхий өргөх машины тусламжтайгаар уурхайд оруулна. Босоо малталтын гүн 5 м-ээс ихгүй тохиолдолд олсон буюу модон шат ашиглахыг зөвшөөрнө.

300. Камерыг цэнэглэх үед шурфт тэсрэх бодисыг ил задгай хаях, шидэж оруулахыг хориглоно.

301. Тэсэлгээчин нь мөргөцөгт байгаа болон газрын гадаргуу дээрх цахилгаан дамжуулах шугам, цочир дамжуулах шижимийг гэмтэхээс хамгаалж, тэсэлгээний ерөнхий хэлхээнд давхар туслах холболтыг хийнэ. Энэ тохиолдолд гал дамжуулах шижим хэрэглэхийг хориглоно.

302. Тэсэлгээчин нь тэсэлгээний хэлхээний цахилгааны эсэргүүцлийг шалгаад, цэнэгийг түгжиж дууссаны дараа дахин шалгана.

303. Цахилгаан тэсэлгээний машин нь хамгаалалтын таг бүхий саванд байх бөгөөд түлхүүр нь тэсэлгээний ажил хариуцсан ажилтны мэдэлд байна.

304. Тэсэлгээний ажлын удирдагч нь тэсэлгээ хийснээс хойш 30-аас доошгүй минутын дараа тэсэлгээ хийсэн газрыг шалгана.

305. Камерын цэнэгийн аргаар тэслэх үед баарсан цэнэгийг аж ахуйн нэгж, байгууллагын захирал буюу тэсэлгээний ажлын удирдагчийн баталсан зааврын дагуу устгана. Баарсан цэнэгийг устгаж дуустал түүнийг хяналтад байлгана.

Чичирхийллийн хайгуулын тэсэлгээний ажлын онцлог

306. Тэсэлгээний станц дээр зөвхөн тэсэлгээний ажилтай холбоотой ажилтан байхыг зөвшөөрнө. Тэсэлгээний станцыг автомашин дээр суурилуулж тоногдсон үед машины бүхээгт жолоочоос өөр хүн байхыг хориглоно.

307. Тэсэлгээний станцыг аюултай бүсийн гадна байрлуулсан байна. Станц нь харуул хамгаалалттай байна. Станц байрлуулсан машин дээр тэсэлгээний материалаас бусад эд зүйлс байлгахыг хориглоно.

308. Тэсэлгээний машины түлхүүрийг тэсэлгээний ажлын удирдагчаас тэсэлгээчинд олгохдоо тусгай журналд тэмдэглэл хөтөлнө. Тэсэлгээний машины түлхүүрийг тэсэлгээгүй үед тэсэлгээний ахлагч нь хадгалж байна. Түлхүүрийг машинд орхих, бусад шилжүүлэхийг хориглоно.

309. Ажлын байранд хадгалах тэсрэх материалын хэмжээ нь нэг хоногт зарцуулах хэмжээнээс хэтрэхгүй байна.

310. Чичирхийллийн хайгуулын тэсэлгээний ажлыг зөвхөн тэсэлгээний станцаар гүйцэтгэнэ.

311. Тэсрэх бодисын гадуур цахилгаан тэслүүр, түүнтэй адил төрлийн тэслүүрийн дамжуулагч утсыг сайтар ороож бэхэлнэ.

312. Цахилгаан тэсэлгээний үндсэн хэлхээ нь уян хоёр салаа утас бүхий хэсгээс бүрдэнэ. Цооног буюу шурфыг цэнэглэсний дараа түүнийг холбоно.

313. Чичирхийллийн хайгуулын тэсэлгээний ажилд нэгээс илүү үндсэн хэлхээ хэрэглэхийг хориглоно.

314. Тэсэлгээний үндсэн хэлхээ нь хоёр үзүүр, салах хэсгүүддээ цэнэгийн шугамаас ялгагдах таних тэмдэгтэй байна.

315. Цооногт цэнэгийг утсанд оосорлон өөрийн жингээр нь оруулах, эсхүл цохиж доргиохгүйгээр модон савааны тусламжтай оруулна. Шаардлагатай үед цооногт байгаа цэнэгийг болгоомжтой гарган авч цооногийг цэвэрлэж шалгасны дараа дахин цэнэглэж тэслэнэ. Цооногоос цэнэгийг гаргах боломж байхгүй тохиолдолд энэхүү дүрмийн 207, эсхүл 208-д заасны дагуу устгана.

316. Агаарт хөндий дүүжлэгдсэн буюу ил задгай, эсхүл усан дор цэнэглэх ажлыг батлагдсан зураг төслийн дагуу гүйцэтгэнэ.

317. Цэнэглэх ажил бүрэн дуусч хүмүүсийг аюулгүй зайд гаргаж, тэсэлгээний станцын оператор ажилд бэлэн болсны дараа тэсэлгээ хийхийг зөвшөөрнө.

318. Тэсэлгээ хийсний дараа доорхи зүйлийг хориглоно:

318.1. газрын дээрх тэсэлгээний дараа 5 минутаас өмнө очих;

318.2. газрын доорхи тэсэлгээний дараа 30 минутаас өмнө орох;

318.3. тэсэлгээнээс үлдсэн баарсан цэнэгтэй цооног, шпурийг үргэлжлүүлэн өрөмдөх.

319. Баарсан цэнэгийг дараахь аргаар устгана:

319.1. цэнэгийг шпурээс гарган авч аюулгүй газарт тэслэх;

319.2. баарсан цэнэгийг шпурээс сугалж авах боломжгүй тохиолдолд нэмэгдэл цэнэг хийж тэслэх;

319.3. цооногт баарсан цэнэгийг ил цэнэгээр тэслэх;

319.4. норж баарсан цэнэгийг энэхүү дүрмийн 209-д заасан шаардлагыг хангасны үндсэн дээр тэслэх.

Байгалийн хий, газрын тосны өрөмдмөл цооногт тэсэлгээ хийх ажиллагааны онцлог

Тэсэлгээнд бэлтгэсэн тэсрэх хэрэгслийг хадгалах

320. Тэсэлгээ хийх газар хүргэсэн тэсрэх материал, цэнэглэсэн буудлагын болон тэсэлгээний аппаратыг тусгай зориулалтын байранд хадгална. Тэсрэх материал, буудлагын болон тэсэлгээний аппаратыг зөөврийн цэнэглэх байранд хадгалж байгаа нөхцөлд тэдгээр нь тэслэх цооногийн амсраас 20-иос доошгүй метрийн зайд байрлана.

321. Тухайн ээлжийн тэсэлгээний ажлын хэрэгцээнээс илүү гарч агуулахад буцааж тушаасан тэсрэх материалыг эхний ээлжинд тэслээг хийхээр олгоно.

322. Үйлдвэрт тусгайлан бэлтгэсэн цэнэг, өдөөгч хэрэгсэл, буудлагын болон тэсэлгээний аппаратыг задлахыг хориглоно.

Цэнэглэх байр

323. Тэсэлгээний аппаратыг цэнэглэх ажлыг дараахь ажлын байранд гүйцэтгэнэ:

323.1. анги, баазын байнгын цэнэглэх байр;

323.2. 3 жил хүртэлх түр хугацаатай цэнэглэх байр;

323.3. нүүдлийн цэнэглэх газар;

323.4. цооногийн ойролцоо байрлуулсан нэг удаагийн зориулалттай тоногдсон агуулах, хашаа, саравч, байр.

324. Байнгын цэнэглэх байр нь тэсэлгээний багажийг цэвэрлэх, цэнэг салгах, дахин угсрах, цэнэглэх зэрэг ажлыг хийх тасалгаатай байна. Түр ашиглах цэнэглэх байр нь 2-оос доошгүй өрөөлтэй байна. Цэнэглэх, цэнэг задлах, хэдгалах тасалгааны хана нь 25 см-ээс доошгүй зузаантай, галд тэсвэртэй материалаар хийсэн байна. Цэнэглэх түр байрны ханыг шавардаж, галаас хамгаалах будгаар будна.

325. Цэнэглэх байр нь дор дурдсан шаардлагыг хангасан байна:

325.1. цэнэглэх тасалгааны гэгээвч шалнаасаа 1,7 м-ийн өндөрт байрласан, агааржуулалтын салхивнтай байх;

325.2. цэнэглэх өрөөний шалыг зөөлөн хулдаас буюу резинэн дэвсгэрээр бүрсэн байх;

325.3. тэсрэх аюулгүй материалаар хийсэн гэрэлтүүлэх төхөөрөмж ашиглах, чийдэнгийн шил нь хамгаалах бүрхүүлтэй, асаагуур нь өрөөний гадна байрласан байх;

325.4. байрны халаалтыг усан буюу ханан пийшингийн тусламжтайгаар хийсэн байж болно. Ханан пийшингээр халаадаг тохиолдолд түүний ам нь байрны гадна байрласан байх;

325.5. 2-оос доошгүй галын хортой байх. Ус дамжуулах хоолойгүй тохиолдолд байрны үүдэнд ус дүүргэсэн сав тавьсан байх;

325.6. цэнэглэх ажилтан бүр цэнэглэх ажилд зайлшгүй хэрэгцээтэй зүйлээр тоногдсон тусгай ширээтэй байх;

325.7. өдөөгчийг цэнэглэх байранд тусгай багажаар шалгах аюулгүйн нөхцөлийг бүрдүүлсэн байх;

325.8. цахилгаан хөдөлгүүр, цахилгааны залгуур, цахилгаанаар ажилладаг төхөөрөмж байрлуулахыг хориглоно.

326. Түр болон байнгын цэнэглэх байранд дараахь хэмжээтэй тэсрэх бодис, тэсэлгээний материалыг төмөр буюу модон хайрцагт хадгалахыг зөвшөөрнө:

326.1. тэсрэх бодис 30 кг хүртэл;

326.2. цэнэгт багаж 100 ширхэг хүртэл;

326.3. цахилгаан тэслүүр 100 ширхгээс илүүгүй.

326.4. цочир дамжуулах шижим 500 м-ээс илүүгүй.

327. Тэсэлгээний багаж хэрэгсэл нэг бүрт гадна талын үзлэг хийж, ямар нэгэн зөрчил илэрвэл нэн даруй арилгана.

328. Тэсэлгээний багаж хэрэгсэл нэг бүрт тооцооны дэвтэр хөтөлж буудалт, засвар, шалгалтын байдлыг тухайн багаж хэрэгслийн паспортд бүртгэнэ.

329. Тэсэлгээний хэрэгслийг аюулгүй газарт төмөр хаалт бүхий тусгай бэлтгэсэн нүх, худаг /камер/-т буудаж шалгана.

330. Шалгалт хийх камерын гүн нь дор дурдсан хэмжээтэй байна.

330.1. сумт багажаар буудлага хийх үед 21 м-ээс доошгүй;

330.2. цэнэгт багажаар буудлага хийх үед 2 м-ээс доошгүй.

331. Тэсэлгээний багажийн ажиллагааг тусгай зориулалтын газар шалгана.

Тэсэлгээний багажийг цэнэглэх

332. Тэсэлгээний багаж нэг бүрийг цэнэглэхийн өмнө цэнэглэх голын ам нь дээш харсан байхаар тусгай бэхлэгч, хавчаараар бэхлэнэ.

333. Цэнэгийг жигнэж буюу тусгай зориулалтын саваар хэмжин авч гуулин буюу зэс хоолойгоор багажинд хийнэ.

334. Тэсрэх бодисыг модон алхаар зөөлөн тогшиж нягтруулахыг зөвшөөрнө. Ингэхдээ алхыг нойтон алчуураар арчиж даринь тоосноос урьдчилан сэргийлнэ.

335. Цэнэглэсний дараа багажийн тагны эхний жийргийг картон цаас, хулдаас, резин зэрэг зөөлөн материалаар, түүний дээр төмөрлөг зүйлээр хийсэн жийргийг зөөлөн жийргэн дээр давхарлан хэрэглэнэ.

336. Өдөөгчийг эргэж таглахын өмнө эргэний эрчлээсэнд наалдсан тэсрэх бодисын тоосыг зөөлөн сойсын тусламжтай арчиж цэвэрлэх бөгөөд дараа нь эргийг тосон будаг буюу тосоор будна.

337. Өдөөгчийг эргэж таглахдаа босоо байдалд байлгах бөгөөд цэнэглэгч өдөөгчөөс 0,5 м-ээс ойргүй зайд байна.

338. Өдөөгчийг доргилт, цохилтгүй, жигд даралтаар эргэж таглана.

339. Цэнэглэж бэлэн болсон тэсэлгээний багажийг тусгайлан бэлтгэсэн хайрцагт хийнэ.

340. Буудлагын аппаратын цахилгаан асаагуурын сум бүтэн эсэхийг болон эсэргүүцлийг шалгасан байна.

Торпедийг цэнэглэх

341. Торпедийн гадар бүрхүүл нь дор дурдсан шаардлагыг хангасан байна.

341.1. торпедийн бүрхүүлийн диаметр нь цооногийн диаметрээс 25 мм, өрөмдлөгийн хоолойгоос 10 мм бага байх;

341.2. бүрхүүл нэг бүрийг тохирсон хэмжээний даралтаар шалгах.

342. Торпедийг цэнэглэж бэлтгэх тусгай байранд цэнэглэнэ.

343. Торпедийг цооногт хийх бэлтгэл ажил дууссаны дараа цэнэглэнэ.

344. Торпедийг цооногт оруулахад зайлшгүй ачаа хэрэглэх шаардлагатай тохиолдолд:

344.1. ачааны диаметр нь торпедийн диаметрээс хэтрэхгүй байх;

344.2. ачааг хэрэглэх, бэхлэх аргыг зураг төсөлд тусгасан байвал зохино.

345. Торпедийг цэнэглэхдээ даралт, доргилт үүсгэхгүйгээр сум нэг бүрийг /бөөн сум нэг бүрийг/ тусад нь модон саваагаар хүчтэй түлхэнэ.

346. Торпедийг цэнэглэх үед хэрэглэх багаж нь оч үл гаргах зэс, гууль, төмөрлөг эдээр хийсэн байна. Торпедийн толгойг бэхлэх түлхүүр нь ган байж болно.

347. Торпедийг цэнэглэх үед цэнэглэх ажилд оролцоогүй хүн байхыг хориглоно.

348. Цэнэгт сум нэг бүр нь торпедийг цооногт оруулахын өмнө бэлтгэгдсэн байна. Бэлтгэх ажлыг тэсрэх материалыг цэнэглэх, хадгалгах байрнаас 25 м-ээс багагүй зайд гүйцэтгэнэ.

349. Цооногт торпедийг оруулах бэлтгэл ажлыг бүрэн дуусч, бусад хүмүүсийг тэсэлгээний байрнаас 50 м-ээс хол аюулгүй газарт гаргасны дараа торпедийн хуягт цэнэгт сумыг байрлуулах ажлыг тэсэлгээчин гүйцэтгэнэ.

350. Торпедийн таг буюу толгойг эргэдэхийн өмнө түүнд наалдсан тэсрэх бодисын үлдэгдлийг арчиж тослоод, таг буюу толгойн эргийг зөөлөн эргэдэнэ.

351. Өдөөгч нь цэнэгийн дээд талд байрлах болон түүнийг торпедод оруулахдаа болгоомжтой, хүчтэй даралт, цохилт, шахалт гаргалгүй гүйцэтгэнэ.

353. Торпедийн бүрхэвчийн шалгалтаар цэнэгийн сум нь чөлөөтэй эргэдэгдэж болох эсэх, эрэгний эрчлээс нь гэмтсэн эсэхийг тогтоож цэнэглэх байранд хийнэ.

354. Үйлдвэрээс бэлтгэсэн торпедод сум суулгах ажлыг торпедийг цооногт оруулахын өмнөхөн гүйцэтгэнэ.

355. Цооногт торпед хадгалахыг хориглоно.

Цэнэгтэй торпед, тэсэлгээний багажийг ажлын байранд хүргэх

356. Тэсэлгээний багажийг цооног руу зөөхдөө зөвхөн тусгай хайрцагт хийж хэрэглэх хэмжээндээ хэтрүүлэхгүй.

357. Тэслэх цэнэг суулгасан цахилгаан тэслүүртэй тэсэлгээний аппарат, бэхлэгдээгүй цэнэгтэй торпедийг тээвэрлэхийг хориглоно.

358. Цэнэглэсэн тэсэлгээний багаж, торпедийг ажлын байранд хүргэхэд тусгай эсгий буюу зөөлөвч бүхий модон хайрцагтай автомашин, нүүдлийн цэнэглэх байр буюу тусгай зориулалтын төхөөрөмж ашиглана.

359. 10 кг-аас дээш жингээр цэнэглэсэн торпедийг ажлын байр руу зөөврийн хашлага хүрээтэй тусгай дамнуургаар зөөнө.

360. Агаарын дулааны хэмжээ +40 хэмээс дээш үед нитроглицеринээр цэнэглэсэн тэсэлгээний багажийг нарны хурц цацрагаас хамгаалж бүтээлэгтэйгээр зөөнө.

361. Цэнэглэсэн хайрцагтай буудлагын багажийг босоо байрлалтай тээвэрлэнэ. Тал бүр тийшээ харсан амтай цэнэгтэй буудлагын багажийг сум үл нэвтрэх тусгай хуягт хайрцагт хийж тээвэрлэнэ.

362. Торпедын цахилгаан дамжуулах утсыг богино холбоогоор залгана. Цахилгаан дамжуулах утас нь гадагш гарсан ганц үзүүртэй бол түүнийг багажийн их биетэй шууд холбоно.

363. Тусгайлан тоноглогдсон нүүдлийн цэнэглэх байр бүхий автомашинд хүнтэй хамт цэнэглэсэн багажийг тээвэрлэж болно.

Торпедтой цооногт хийх тэсэлгээний ажил

364. Дараахь нөхцөлд цооногт тэсэлгээний ажил хийхийг хориглоно:

364.1. торпед буюу тэсэлгээний багажийн цэнэгийг цооногт оруулахад хүндрэл учирсан;

364.2. цэнэг, сум, багажийг дарж гэмтээж болзошгүй нуралт даралт үүсэх үед;

364.3. хүчтэй салхи, шуурга, манан болон аянга цахилгаантай бороотой үед;

364.4. цооногийн ам тусгай хаалтгүй үед;

364.5. цэнэглэхэд мөргөцөгт тэсрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийг хэрэглэхийг зөвшөөрсөн хэмжээнээс дээш халуун үед.

365. Хийн даралттай нөхцөлд цооногт буудах аппаратыг оруулах, буудах, өргөх үед цооногийн амсрыг хий алдуулахгүй зориулалтын тусгай лубрикатороор заавал тоноглогсон байна. Хий ялгарах хэмжээ болон даралтаас хамаарч лубрикатор хөдөлгөөнтэй байвал түүнийг тусгай чангалагчаар бэхлэнэ.

366. Баарсан цэнэгийг лубрикатороос гаргаж авахдаа хамгаалалтын тусгай хайрцаг /хуяг/ хэрэглэнэ.

367. Цооногийн дотор тал цэвэр эсэхийг урьдчилан шалгаагүй тохиолдолд түүнд тэсэлгээний багаж оруулахыг хориглоно.

368. Цооногт хэрэглэхээр авчирсан тэсрэх материалыг цооногоос 50 м-ээс багагүй зайд тусгай байранд хадгална. Тэсэлгээний багажийн цахилгаан дамжуулагчийн эсэргүүцлийг заавал шалгасан байна.

369. Аянга цахилгаантай бороотой үед буюу техникийн шалтгаанаар ажлыг зогсоосон тохиолдолд цэнэглэсэн буудлагын аппарат, багажийг цооногоос заавал хэмжээний аюулгүй зайд 1 метрээс доошгүй гүнтэй урьдчилан ухаж бэлтгэсэн нүхэнд хадгална.

370. Тэсэлгээний багаж, торпедийг буудлагын үндсэн хэлхээнд залгахын өмнө уг хэлхээний цахилгааны гүйдлийг заавал шалгасан байна.

371. 50 кг-аас дээш жинтэй торпед, багажийг цооногийн амнаас дээш өргөж тэнцүүлэгчид тавихдаа лебедок буюу бусад өргөх хэрэгслийг ашиглана.

372. Торпед тэсэлгээний багажийг цооногт оруулахдаа дараахь зүйлийг анхаарна:

372.1. лебедокт газардуулга хийсэн байх;

372.2. цахилгааны утсыг салгаж гүйдэлгүй болгосон байх;

372.3. цооногт тэсэлгээний багаж оруулах хурд 2 м/сек, торпед оруулах хурд 1 м/сек байх.

373. Торпед, тэсэлгээний багажийг оруулах үед дараахь хяналтыг тавина:

373.1. гүнийг тусгай хувиартай утас буюу гүн хэмжигчээр хэмжих;

373.2. кабель утасны суналтыг динамометрээр хэмжих.

374. Цооногийн амны бөглөөг буудлагын багаж буюу торпедоор онгойлгохыг хориглоно.

375. Тэсэлгээ хийсний дараа цахилгааны хэлхээг эх үүсвэрээс нь хамгийн богино хугацаанд салгана. Тэсэлгээний ажлын ахлагч тэсэлгээ хийснээс хойш 5 минутын дараа цооногийн аманд ойртохыг зөвшөөрнө.

376. Цооногт гацсан тэсэлгээний багажийг тэсэлгээний удирдагч, машин механизм ажиллуулагч маш болгоомжтой гаргаж авна. Энэ үед өөр хүн байхыг хориглоно.

377. Тэсрээгүй торпед, багажийг тэсэлгээний үндсэн хэлхээнээс нэн даруй салгаж, дамжуулагчийг богино холбоогоор холбоно.

378. Баарсан торпедийг цооногоос гаргах боломжгүй тохиолдолд өөр торпедоор нүхийг тэсэлж устгана.

379. Тэсэлгээний багажийг цооногоос гаргаж авсны дараа түүнийг тэсэлгээчин дараахь аргаар шалгаж, устгана:

379.1. баарсан цэнэгийг зөвхөн цэнэглэх газарт задлах;

379.2. дутуу тэсэрч багажинд үлдсэн тэсрэх бодисын үлдэгдлийг цуглуулан авч устгах.

380. Цооногт тэсэлгээ, буудлага хийх үед аянгатай бороо ойртоход дараахь арга хэмжээг авна.

380.1. газар дээр байгаа тэсрэх материал, цэнэглэсэн багажийг урьдчилан бэлтгэсэн байранд далдах;

380.2. цооногоос гаргаж байсан тэсэлгээний багажийг аянга өнгөртөл тэнд нь цахилгаан дамжуулахгүй эдээр бүтээн үлдээж бусад бүх ажлыг түр зогсоох.

381. Зарцуулагдаагүй үлдсэн торпед, тэсэлгээний багаж, баарснаас бусад цэнэглэсэн багажийг түр байрнаас цэнэглэх байранд авчирна. Цэнэглэх байрны түлхүүрийг тэсэлгээний ажлын удирдагч хадгална. Баарсан цэнэгтэй торпедийг урьдаас бэлтгэсэн нүхэнд далдлан хийж хадгална.

Баарсан цэнэгийг задлах

382. Цэнэгийг тухайн ажил хариуцагчийн шууд хяналтын дор тэсэлгээчин задлана. Энэ үед

цэнэглэх байранд өөр хүн байхыг хориглоно. Цэнэгийг задалсны дараа цэнэглэх байрыг тэсрэх бодис, түүний тоосны үлдэгдлээс сайтар цэвэрлэнэ.

383. Цэнэгтэй хэрэгслийг цооногоос гаргаж авахдаа гэмтэлтэй бүх цэнэгийг зөөж хадгалахгүйгээр устгахад бэлтгэнэ. Зарим тохиолдолд цэнэгийг богино хугацаанд дахин ашиглаж болно.

Чанар муутай цэнэг, баарсан торпед, тэсрэх материалыг устгах

384. Тэсрэх материалын устгалыг энэхүү дүрмийн 87-103-т зааснаар гүйцэтгэнэ.

385. Цэнэг, торпедийн устгалыг цахилгаан тэсэлгээгээр гүйцэтгэнэ. Ингэхдээ цэнэг болон торпедийг тусгайлан бэлтгэсэн талбайд 2 м-ээс доошгүй гүнтэй нүх ухаж түүнд байрлуулна. Цэнэг болон торпедийн дээгүүр нунтаг, бутлах чадалтай тэсрэх бодис байрлуулан цэнэгийн хүчийг нэмэгдүүлэх зорилгоор элс буюу нунтаг зүйлээр хучина. Гацсан цэнэгийг торпедийн багажаар нүхэнд буудаж устгаж болно. Устгалын байрнаас 50 м-ээс ойргүй зайд бэлтгэсэн хоргодох тусгай байрнаас буудалч устгалыг гүйцэтгэнэ. Энэ үед аюултай бүсийн хэмжээг 500 м-ээс дээш тогтоож энэхүү дүрмийн 163-164-т заасныг баримтална.

386. Цэнэг болон торпедийг нэг нүхэнд хамт байрлуулан устгахыг хориглоно.

387. Устгалын дараа торпед болон цэнэг нь бүрэн устгагдсан эсэхийг шалгана.

388. Устгал хийснээс хойш 15 минутын дотор устгалын байранд хүн нэвтрэхийг хориглоно.

Мөс тэслэх ажиллагааны онцлог

389. Мөс тэслэх ажлыг туршлагатай тэсэлгээчин 2 улирлаас доошгүй хугацаанд дагалдаж мөс тэсэлсэн туршлага бүхий тэсэлгээ хийх эрхтэй тэсэлгээчин гүйцэтгэнэ.

390. Мөсөнд тэслэх хийх тэсэлгээний алба, ажилтан нэг бүр завь, олс, царил, дэгээ, урт болон богино банз зэрэг ажлын багаж хэрэгслээр хангагдсан байна.

391. Тэсэлгээний сум, асаах гуурс, өдөөгчийг бэлтгэхдээ тэслэх материалын агуулахаас 200 м-ээс багагүй зайд хуурай, тэгшхэн талбай дээр гүйцэтгэнэ. Цэнэгийг сумлах, өдөөгчийг бэлтгэх ажлыг сэлүүрт болон хөдөлгүүрт завь дээр гүйцэтгэхийг хориглоно. Цэнэгийг асаахдаа тэслэх талбайн төвөөс эргийн зүг чиглүүлнэ.

392. Мөс жижиглэх үед нэг удаад 12-оос илүүгүй сумыг нэг тэсэлгээчин галаар тэслэхийг зөвшөөрнө.

393. Гол мөрний овор ихтэй цэнг эрэг дээрээс буюу завины тусламжтайгаар цэнэгийг шидэх аргаар тэслэх гал дамжуулах шикмийн урт 150 см-ээс багагүй байна.

394. Тэслэгээчин мөсөн дээр цэнэгийг байрлуулах ховилыг 0.2-0.3 м-ийн өргөнтэй, 1.5-2.5 м-ээс багагүй урттай банзан дээр зогсч гаргана.

395. Тэслэгээнд зориулан мөсөн дээр гаргасан ховил, нүхний дэргэд хаалт, таних тэмдэг тавьсан байна.

396. Баарсан цэнэгийг сүүлчийн тэслэгээ хийснээс 15 минутын дараа ховил буюу нүхнээс нь гаргана. Баарсан цэнэгийг зохих журмаар устгана. Баарсан цэнэгийг задлахыг хориглоно.

Барилга, байгууламж нураах, түүний суурийг бутлах тэслэгээний ажлын онцлог

397. Барилга, байгууламж нураах, түүний суурийг бутлах тэслэгээний ажлыг тусгай зураг төслийн дагуу гүйцэтгэнэ. Зураг төсөлд дараахь асуудлыг тусгасан байна:

397.1. тэслэгээгээс үүсэх хөрсний доргилт; шавар, чулуулгийн шидэгдэх зай, орчин тойрны барилга, байгууламжийн байршлыг харуулсан зураг;

397.2. газар доорхи барилга, байгууламж болон агаарын шугамын байрлал;

397.3. барилга, байгууламж нураах үед авах мэргэжлийн байгууллагаар батлуулсан аюулгүй ажиллагааны арга хэмжээний төлөвлөгөө.

398. Барилга нураах тэслэгээг гагцхүү шпурийн буюу далд цэнэгээр гүйцэтгэнэ.

399. Тэсрэх бодисыг цэнэглэх ажлыг буулгах барилга, тусгай байранд хийнэ. Цахилгаан тэслүүрийг түгжиж битүүжилсэн хайрцагт хадгална. Тэсрэх материалыг зөв эхлэнгүүт байранд харуул хамгаалалт тавина.

400. Барилга, байгууламж, зуухны янданг буулгахдаа галаар тэслэхийг хориглоно. Цахилгаанаар тэслэхийн өмнө уг барилгад байгаа цахилгаан утасны гүйдлийг төв хэлхээнээс салгана.

401. Тэслэгээ хийх цэгт шпур өрөмдөхөд ямар нэг хөндий зай таарвал тэнд цэнэглэлт хийхийг хориглоно.

402. Буулгах барилгын гадна хананд түүний өндрийн хэмжээгээр бутралтаас хамгаалах зориулалттай, дээд оройн хэсгээр барилгын хананд налж доод хормойн хэсгээр хананаас 0.5 м-ээс багагүй хөндий зайтай байхаар халхавч барина.

403. Барилгыг тэслэгээ хийж нураах үед түүний орчинд хүчтэй доргилт үүсэх аюултай

байвал барилга нурах хэсэгт гуалин мод дөрвөлжлөн өрж дэр зөөлөвч хийнэ.

404. Цэнэглэгдсэн шпур, цооногийг харуул хамгаалалттай байлган тэслэгээний багажийг тэслэгээ хийх хүртэл хугацаанд тусгай хайрцагт хийж цоожлон түлхүүрийг уг ажлын удирдагч авна.

405. Хүмүүс оршин суудаг барилгын ойролцоо тэслэгээний ажил хийхдээ анхны дохиогоор бүх хүмүүсийг аюултай бүсийн гадна гаргана. Хоёр дахь дохионы дараагаар тэслэгээний үндсэн хэлхээний үзүүрийг машинд залгаж тэслэнэ.

406. Тэслэгээ хийсэн байранд зөвхөн тэслэгээний ажлын удирдагчийн зөвшөөрлөөр тэслэгээчин орж болно.

407. Нураасан барилгад ажилчид ажиллах үед тэслэгээчин заавал байна.

408. Барилга байгууламжийн суурийг тэслэхдээ суурийн усны болон уурын шугам хоолой, технологийн нарийн ажиллагаатай тоног төхөөрөмжийн ажиллагааг зогсоож, даралтат сав, тоноглолыг 1 атмосферээс бага даралтад оруулсан байна.

409. Нураах барилгын ойролцоо байгаа барилгын цонх, тоног төхөөрөмж, суурь машин зэрэгт хаалт хамгаалалт, бэхлэлт хийж хүмүүсийг аюулгүй зайд гаргана.

Мод, хожуулын үндсийг тэслэх, ойн түймэр унтраах тэслэгээний ажлын онцлог

410. Мод, хожуулын үндсийг тэслэх шпурийг өмнө нь бэлтгэсэн цэнэгтэй бүсэд өрөмдөхийг хориглоно.

411. Нэг нэгээр буюу бригадаар тэслэгээ хийхдээ тус тусын гүйцэтгэх ажлын байрыг нарийн мэдэж хоорондоо 500 м-ээс багагүй зайд байх бөгөөд цаашид шилжиж ажиллах байр, чигийг нарийн гаргасан байна.

412. Тэслэгээ хийх үед ахлагч дараахь үүрэгтэй байна:

412.1. галаар тэслэх үед тэслэгээчин бүрийн явах зам, хоргодох газрын чиг зүгийг зааж тодорхойлох;

412.2. тэслэгээчдэд тэслэх ерөнхий дохио өгөх;

412.3. хяналтын гуурсыг асаах.

413. Мод, хожуулыг үндсээр нь тэслэхэд баарсан цэнэгийг дараахь аргыг үндэс болгон устгана:

413.1. хожуул доогуур хөрсөнд өрөмдсөн шурийн түгжээг гараар болгоомжтой сугалан гаргаж баарсан цэнэгээс бортогон өдөөгчийг авалгүйгээр шинийг байрлуулан энэхүү дүрмийн 202-221-д заасны дагуу тэслэх;

413.2. цэнэг баарсан нүхнээс 10 см зайд өөр шпур гаргаж тэслэх;

413.3. мод, хожуулын үндсийг мөнх цэвдэгтэй нөхцөлд галаар тэслэхийг хориглох.

414. Цэнэгийн түгжээг тэсэлгээний ажлын удирдагч нарийвчлан шалгасны дараа тэсэлгээний ажлыг гүйцэтгэнэ.

415. Хөлдүү хөрстэй модны үндэс, хожуулыг тэслэхдээ хамгаалалт бүхий тэсрэх бодис хэрэглэж дараахь шаардлагыг хангана:

415.1. зөвхөн цахилгаанаар тэсэлгээ хийх;

415.2. тэсэлгээний 1 шпурт 10 кг-аас бага тэсрэх бодис хэрэглэх.

416. Ойн түймрийг хэсэгчлэн таслах ажиллагааны үед галын захаас 100 м-ээс бага зайд тэсэлгээний ажил хийхийг хориглоно.

417. Тэсрэх материалыг хүргэх үед галын аюулын зурвасаас 100 м-ээс дотоош зайд ойртохыг хориглоно.

418. Ойн галын аюултай тэмцэх үед зөвхөн урьдчилан сумласан тэслэх хэрэгслийг хэрэглэх бөгөөд шижмийн урт нь 60 см-ээс бага байж болохгүй. Өдөөгчийг галын аюултай талбайд бэлтгэхийг хатуу хориглоно.

Хөлдүү хөрсөнд тэсэлгээний ажил явуулах онцлог

419. Хөлдсөн нүүрс, хүдэр, занар, хүдрийн баяжмалыг тэслэхэд нитроэфирин агуулгатай тэсрэх бодис хэрэглэхийг хориглоно.

420. Металлын үртэс, давсыг тэслэхэд цахилгаан тэсэлгээг хэрэглэхийг хориглоно.

421. Төмөр замын ачааны вагон дээр хөлдсөн нүүрс, хүдэр, давсыг бага хэмжээний тэсэлгээний ажлаар бутлахдаа вагоныг замын бусад бүрэлдэхүүн, бусад барилгаас 50 м-ээс доошгүй зайд холдуулан мухар зам дээр байрлуулна. Тэсэлгээг туршлагатай тэсэлгээчнээр гүйцэтгүүлэх бөгөөд цэнэгийн хэмжээ нь тээврийн хэрэгслийг гэмтээхгүй нөхцөлийг хангасан байна.

422. Хөлдүү давсанд тэсэлгээ хийх үед зөвхөн аммиакийн шүүний тэсрэх бодис, цаасан бортоготой бялт тэслүүр хэрэглэнэ.

ҮП, ТЭСРЭХ МАТЕРИАЛЫН АГУУЛАХЫГ БАЙГУУЛАХ, АШИГЛАХ

Үндсэн нөхцөл

423. Тэсрэх материалын агуулах нь Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хуулийн 14.4-т заасны дагуу тогтоосон байршилд үндсэн болон туслах үйлдвэрлэлийн зориулалт бүхий барилга, байгууламжийн иж бүрэн цогцолбор байна. Тэсрэх материалын агуулахад газрын доор буюу уурхайн малталтад тэсрэх материал хадгалахад зориулан гаргасан хонгил, тусгайлан бэлдсэн байрыг хамааруулна. Тэсрэх материалын агуулах болон тэсрэх материал хадгалах зориулалт бүхий байрыг энэхүү дүрэм болон стандартын шаардлагад бүрэн нийцсэн, батлагдсан зураг төслийн дагуу тоноглож төхөөрөмжилсөн байна. Тэсрэх материалын агуулахын хамгаалалтыг энэхүү дүрмийн 7 дугаар хавсралтаар баталсан "Тэсрэх материалын агуулахын хамгаалалтын журам"-ын дагуу ажиллуулна.

424. Тэсрэх материалын агуулах нь байрлалын хувьд газар дээрх /ил/, хагас далдлагдсан, газрын доорхи гэж байх бөгөөд газар дээрх агуулахын суурь нь газрын гадаргуу дээр ил, хагас далдлагдсан агуулахын дээврийн хормойн хэсэг нь газрын гүнд, газрын доорхи агуулах нь газрын хөрснөөс 15 м-ээс доош гүнд тус тус байрлана.

425. Агуулахыг ашиглалтын хугацаанаас нь хамааруулан байнгын, түр /3 жил хүртэл/, бөгино хугацааны /1 жил хүртэл/ гэж хуваана. Ашиглалтын хугацааг агуулахад тэсрэх материал хадгалж эхэлсэн өдрөөс эхэлж тооцно. Тэсрэх материалын агуулахын паспортыг энэхүү дүрмийн 4 дүгээр хавсралтаар баталсан 8 дугаар маягтын дагуу, агуулахын аянтын хамгаалалтын байдлыг мөн хавсралтаар баталсан 9 дүгээр маягтын дагуу тус тус бүртгэнэ.

426. Тэсрэх материалын агуулахыг ашиглалтын зориулалтаар нь төв, түгээх гэж ангилах бөгөөд төв агуулахын зориулалт нь түгээх агуулахыг тэсрэх материалаар хангахад оршино. Төв агуулахад тэсрэх материалын сав, баглаа, боодлыг задалж онгойлгохыг хориглоно.

427. Төв агуулахын багтаамжид хязгаарлалт тогтоохгүй боловч түүний нэг хадгалах байрны багтаамж 420 тн, аммиакийн шүү 600 тн-оос хэтэрч болохгүй.

428. Аммиакийн шүүг нээлттэй, тусгай, задгай талбайд байгуулсан төмөр чингэлгэн агуулахад хадгалахыг зөвшөөрнө. Тэсрэх бодистой чингэлгэн агуулахыг тусгайлан зориулсан талбайд

тусад нь, эсхүл тусдаа талбайтай төв агуулахын хэсэг болгон байгуулж болно. Чингэлз нь бүрэн бүтэн, лацадсан бөгөөд дугаарлагдсан байна.

429. Тэсрэх материалын агуулах дахь өрөө, тавиур тус бүрт тэсрэх материал, хэрэгслийн болон тэсэлгээний аппаратын нэр төрөл, тэдгээрийн тоо ширхэг, ачилтын дугаар, үйлдвэрлэсэн он, сар, өдөр болон хадгалалтын хугацааг тус тус заасан товч тодорхойлолтыг өлгөсөн байна.

430. Газрын дээрх болон хагас далдлагдсан түгээх агуулахад хадгалах тэсрэх материалын хэмжээг дараахь байдлаар тогтооно:

430.1. тэсрэх материалын байнгын түгээх байранд тэсрэх бодис 240 тн, тэслүүр 300 мянган ширхэг, цочир дамжуулах шижим 400 мянган метр байвал зохино. Гал дамжуулах шижим, асаагч хэрэгслүүдэд хязгаар тогтоохгүй;

430.2. түр хадгалах байранд тэсрэх бодис 120 тн, тэслүүр 150 мянган ширхэг, цочир дамжуулах шижим 200 мянган метр байвал зохино. Гал дамжуулах шижим, түүнийг асаах хэрэгсэлд хязгаар тогтоохгүй;

430.3. богино хугацааны түгээх байранд тэсрэх бодис төсөлд заасан хэмжээгээр, тэслүүр 75 мянган ширхэг, цочир дамжуулах шижим 100 мянган метр байна. Гал дамжуулах шижим, түүнийг асаах хэрэгсэлд хязгаар тогтоохгүй.

431. Байнгын түгээх агуулахаас тэсрэх материалыг тэсэлгээчинд тусгай бэлтгэсэн байранд буюу агуулахын үүдний өрөөнд олгоно.

432. Шинжилгээний лаборатори, их, дээд сургуульд шаардлагатай тэсрэх материалыг нэг байранд тус тусдаа төмөр авдар /сейф/-т галын аюулгүй байдлын нөхцөлийг хангаж хадгална. Ингэхдээ тэсрэх бодис 10 кг, тэсрэх бодисоос тусад нь тэслүүр 500 ширхэг, цочир болон гал дамжуулах шижмүүд тус бүр 300 м-ээс илүүгүй хэмжээтэй хадгалахыг зөвшөөрнө.

433. Өөр өөр төрлийн тэсрэх материалыг байнгын ажиллагаатай түгээх агуулахад хамт хадгалах тохиолдолд дараахь нэмэгдэл арга хэмжээг авсан байна:

433.1. тэсрэх материалыг төрөл тус бүрээр нь тусгай өрөөнд хадгалах, өрөөний ханын зузаан 25 см-ээс багагүй байх;

433.2. нэг өрөөнд хадгалах нийт тэслүүрийн хэмжээ 10000 ширхгээс илүү байж болохгүй;

433.3. хайрцагтай тэслүүрийг агуулахын ханан талын тавиур дээр байрлуулах;

433.4. нийт тэсрэх бодисын хэмжээ 3 тн-оос хэтрэхгүй байх;

433.5. тэсрэх материалын агуулахын тааз, хананаас бороо, цасны ус гоожихоос хамгаалсан, агааржуулалт сайтай байх.

434. Тэсрэх материалыг зориулалтын техник, өргөх байгууламжийн тусламжтайгаар агуулахад ачиж, буулгана. Өргөх байгууламжийг холбогдох дүрэм, зааврын дагуу ажиллуулна.

435. Тэсрэх материал хадгалах байрны засварыг тэсрэх материалыг зөөвөрлөн хадгалах өөр байр, талбайд байрлуулсны дараа хийнэ. Хэрэв агуулах нь даацын ханаар тусгаарлагдан хэсэгчлэн хуваагдсан байвал нэг хэсэгт засварын ажил хийж байх хугацаанд тэсрэх материалыг нөгөө хэсэгт нь хадгалахыг зөвшөөрнө.

436. I, Ш, IV ангиллын тэсрэх материалыг давхарлаж хураахыг хориглоно. Тэсрэх материал хураах тавиурын өндрийг 2 м, өргөнийг хоёр хайрцаг буюу шуудай зэрэгцүүлэн тавьж болохоор тооцоолж хийнэ. Нэг тавиур дээр адил жин бүхий хайрцаг, шуудайтай тэсрэх материалыг байрлуулна.

437. Тэсрэх материалын байнгын агуулах тус бүрийн онцлог тохирсон аваар ослын үед ажиллах төлөвлөгөө боловсруулна. Тэсрэх материалын орлого, зарлагын бүртгэл, аянгын хамгаалалт, цахилгаан болон галын аюулгүй ажиллагааны зориулалт бүхий тоног төхөөрөмж, галын хорыг тодорхой хугацаанд шалгаж бүртгэл хөтөлнө.

Богино хугацааны агуулах

438. Геологи хайгуулын ажил, барилга, зам гүүр, чулуу бэлтгэх зэрэг хээрийн үйлдвэрлэлийн ажлын явцад хэрэглэх тэсрэх материалыг богино хугацааны агуулахад хадгална.

439. Богино хугацааны агуулахад зориулалтын аянга зайлуулагч, гэрэлтүүлэг, суваг, зурвасыг заавал шаардахгүй бөгөөд агуулах нь хагас далдлагдсан, цоожтой байна.

440. Хүн оршин суудаггүй барилгыг агуулах болгон ашиглахад дараахь нөхцөлийг хангасан байна:

440.1. тэсрэх материалыг борооны ус, нарны илч зэргээс хамгаалсан тусгай хайрцаг саванд хийж газраас 20 см өндөр тавиур дээр байрлуулах;

440.2. тэсрэх бодис 3 тн, тэслүүр 10000 ширхэг, түүнд тохирох хэмжээний цочир дамжуулах шижмийг 10000 м-ээс хэтрүүлэхгүйгээр хадгалах.

441. Үйлдвэрлэлийн явцад тэсрэх материалыг автомашин, гэр, майхан болон ил задгай талбайд хадгалахыг хориглоно.

Газрын доорхи агуулах

442. Тэсрэх материалыг уурхайн гүнд тусгай төслөөр болтгэсэн байранд хадгалж болно.

Газрын доорхи байрыг жинхэнэ болон туслах чанарын гэж ангилна. Туслах чанарын байранд:

442.1. цахилгаан тэслүүр шалгах, тэслэгээний асаах гуурс шижим бэлтгэх;

442.2. тэсрэх материалыг түгээх, түүнчлэн гал эсэргүүцэх багаж зэвсэг, цахилгаан тоноглолыг байрлуулах байр багтана.

443. Газрын доорхи агуулахад тэсрэх бодисыг 3 хоногийн, тэслэгээний хэрэгслийг 10 хоногийн нөөцтэй хадгална.

444. Хонгил /kamer/-ын төрлийн агуулахын багтаамж нь 2 тн-оос хэтрэхгүй байна.

445. Газар доорхи агуулах нь дор дурдсан шаардлагыг хангасан байна.

445.1. агуулах нь уурхайн босоо их ам, түүний ойролцоох малталт, агааржуулалтын хаалганаас 100 м-ээс багагүй зайд байх;

445.2. хүн байнга явдаг малталтаас 25 м-ээс багагүй зайд байх;

445.3. агуулах бүр хоёроос доошгүй гарцтай байх.

446. Агуулах болон түүнтэй холбоотой малталтыг галд тэсвэртэй материалаар бэхлэнэ. - Хатуулаг өндөртэй чулуулга дундах малталтыг агуулахын зориулалтаар ашиглахад нэмэлт бэхлэлт шаардахгүй.

447. Агуулахыг уурхайн ерөнхий агааржуулалтын урсгалын дагуу хэсэгчлэн агааржуулна.

448. Агуулах нь галын хор, устай сав, элстэй хайрцаг зэрэг гал эсэргүүцэх хэрэгслээр хангагдсан байна.

449. Агуулахыг хамгаалалттай цахилгаан гэрлээр гэрэлтүүлэх бөгөөд цахилгааны хэлхээ нь резинэн бүрхүүлтэй байна. Гэрлийн тэжээлийн хүчдэл нь 220 вольтоос хэтэрч болохгүй.

450. Агуулахын харуул хамгаалалт холбоогоор хангагдсан байна.

451. Хий, тоосны аюултай уурхайд агуулахын ханыг занаржуулсан байна.

Хагас далдлагдсан агуулах

452. Газрын доорхи ашиглаж байсан малталт тэсрэх материалын агуулахад тавигдах шаардлагад нийцэж байвал түүнийг агуулахын зориулалтаар ашиглаж болно.

453. Энэхүү журмын 452-т заасан агуулах нь ашиглалтын болон бэлтгэл тус бүр хоёр давхар хоёр хаалгатай байна. Хаалгануудын гадна талд хамгаалалтын тавцан байна.

454. Агуулахыг үер, усны аюулаас хамгаалсан байна.

455. Агуулахад очих малталтыг галд тэсвэртэй материалаар бэхлэнэ.

456. Агуулахын гэрэлтүүлгийг цахилгааны суурин эх үүсвэрээс авсан байна.

457. Хагас далдлагдсан агуулах нь тэсрэх материал оруулах, гаргах малталттай байхаас гадна хамгаалагдсан агааржуулах цооног, шурф, хэвтээ малталттай байна.

458. Агуулахын гадна талын хучилтын зузаанаас үл хамааран аянган хамгаалалтыг заавал хийсэн байна.

459. Агуулахын гадна талаар тойруулан хамгаалалтын зай гаргасан хашаа барьж харуулын байрыг агуулахын малталтын аман талд байрлуулна.

ҮШ. ТЭСРЭХ МАТЕРИАЛЫГ ТЭЭВЭРЛЭХ, АЧИЖ БУУЛГАХ

Тэсрэх материал тээвэрлэлт

460. Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэслэгээний хэрэгслийг авто зам, төмөр зам, усан зам, агаараар тээвэрлэхдээ тухайн тээврийн төрөлд зориулсан аюулгүй ажиллагааны дүрмийг баримтална.

461. Ил уурхайн үйлдвэрлэлийн дотоод тэвэрт тусгай тоногосон ачааны автомашинаар тэсрэх бодисыг тэсвэрлэнэ. Далд уурхайд төв агуулахаас уурхайн ам хүртэл тусгай тоногосон ачааны автомашинаар, уурхайн амнаас цааш тэргэнцэр болон бусад далд уурхайн тээврийн хэрэгслээр энэхүү дүрмийн 267-273-т заасантай нийцүүлэн аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангаж тээвэрлэнэ.

462. Уул уурхайн үйлдвэр, импортлогч компани, тэсрэх материалын төв агуулах болон тэсрэх материалын үйлдвэрээс тэслэгээний ажил хийх аж ахуйн нэгжид тэсрэх материалыг хүргэх тэвэрт стандартын шаардлагад нийцүүлэн тусгай тоногосон ачааны автомашин хэрэглэнэ.

463. Тэсрэх материалыг төмөр замаар болон авто тэвэрээр импортлоно. Төмөр замаар тээвэрлэх нөхцөлд эрх бүхий байгууллагаас баталсан аюултай ачаа тээвэрлэх стандартын тэсрэх материалын тээврийн аюулгүй ажиллагааг хангана.

464. Нонель системийн болон түүнтэй адил төрлийн тэслэгээний хэрэгслээс бусад тэсрэх материалыг агаарын тэвэрээр импортлохыг хориглоно.

465. Тэсрэх материалыг дотооддоо тусгай тоногосон агаарын тээврийн хэрэгслээр дангаар нь тээвэрлэж болно. Тээвэрлэх болон ачиж буулгах үеийн аюулгүй ажиллагааны нөхцөлийг мэргэжлийн хяналтын төв байгууллага болон агаарын тээврийн асуудал хариуцсан байгууллага харилцан тохирсон байна.

466. Тэсрэх материалыг бусад төрлийн ачаатай хамт тээвэрлэхийг хориглоно.

Тэсрэх материалыг ачиж, буулгах талбай

467. Тэсрэх материалыг ачиж буулгах, тээвэрлэхдээ цэрэгжүүлсэн харуул хамгаалалттайгаар тэсрэх материалтай ажиллах эрх бүхий ажилтны удирдлагын дор тэсрэх материалтай харьцан ажиллах эрх бүхий ажилчин гүйцэтгэнэ.

468. Тэсрэх материалыг өдрийн цагаар ачиж, буулгана. Тэсрэх материалыг түр болон байнга ачиж, буулгах талбайд тухайн ажилтай холбоогүй хүн нэвтрүүлэхийг хориглоно.

469. Тэсрэх материалыг байнга ачиж, буулгах талбай нь дараахь шаардлагыг хангасан байна:

469.1. талбайгаас гадагш 15х15 м-ийн зайд 2 м-ийн өндөртэй өргөстэй төмөр торон хашаатай байх;

469.2. шөнийн цагт талбайг нь оч гарахаас хамгаалсан тусгай бүрхүүлтэй, хангалттай хэмжээний гэрлээр гэрэлтүүлсэн байх, гэрэлтүүлгийн хэрэгсэл нь ачиж, буулгах цэгээс 50 м-ээс доошгүй зайд алслагдсан байх;

469.3. ачиж, буулгах талбайгаас 50 метрээс багагүй зайд гэрлийн залуур, телефон утасны бүхээгийг байрлуулах;

469.4. ачиж, буулгах байнгын талбайд гал эсэргүүцэх багаж хэрэгслийг тавьсан байх;

469.5. ачиж, буулгах талбай нь тухайн аж ахуйн байгууллагын удирдлага, цагдаагийн байгууллага, гал түймэртэй тэмцэх газартай найдвартай холбооны хэрэгслээр холбогдсон байх;

469.6. тэсрэх материалыг ачиж, буулгах талбайг мэргэжлийн хяналтын байгууллага болон гал түймэртэй тэмцэх газрын төлөөлөгчийг байлцуулан тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагаас гаргасан комисс хүлээж авсан байх;

469.7. тэсврийн замд тэсрэх материалыг шилжүүлэн ачиж, буулгах тохиолдолд энэхүү дүрмийн 467, 468-ыг баримтлах.

470. Тээвэрлэж байгаа тэсрэх материалын сав, баглаа, боодол, чанар, тоо хэмжээг нийлүүлэгч /ачигч/ байгууллага хариуцна. Тэсрэх материалыг тээвэрлэхдээ үйлдвэрийн сав, баглаа боодлыг гэмтээж болохгүй. Тэсрэх материалыг уут савгүй буюу гэмтээсэн сав, баглаа, боодолтой тээвэрлэхийг хориглоно.

471. Тэсрэх материалыг байнгын ачиж, буулгах талбайгаас гадна түр ачиж, буулгах нөхцөлд төв, суурин газраас алслагдсан газрыг сонгож тэсрэх материалыг ачиж, буулгахдаа энэхүү дүрмийн 467, 468-д заасан шаардлагыг хангахаас гадна тээвэрлэлтийг хариуцаж байгаа ажилтны шууд удирдлага, хяналтын дор гүйцэтгэнэ.

Тэсрэх материалыг авто тээвэрээр тээвэрлэх

472. Тэсрэх материалыг зөвхөн тусгайлан тоногдсон ачааны автомашинаар тээвэрлэхийг зөвшөөрнө. Ийнхүү тээвэрлэхдээ замын хөдөлгөөний дүрмийг чанд баримтална. Тэслэгээний эрхийн үнэмлэхтэй ажилтан, эсхүл тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах эрх бүхий /тэсрэх материалын агуулахын эрхлэгч, түгээгч болон бусад эрх бүхий/ ажилтан тээвэрлэлтийг биечлэн хариуцах бөгөөд хамгаалалтын хүмүүс дагалдан явна. Тээвэрлэлтийг хариуцагч нь харуул хамгаалалтын үүргийг давхар гүйцэтгэж болно.

473. Тэсрэх материалыг авто тээвэрээр тээвэрлэх замын маршрут, ачилт хийх, замд явах, буулгах тодорхой хугацаа бүхий зөвшөөрлийг тээвэрлэх автомашин, чиргүүлийн техникийн болон аюулгүй ажиллагааны бэлэн байдлыг харгалзан мэргэжлийн хяналтын төв байгууллагаас авах бөгөөд тэсрэх материалыг ачихын өмнө орон нутгийн цагдаагийн байгууллагад бүртгүүлнэ. Тэсрэх материалыг буулгасны дараа тухайн орон нутгийн цагдаагийн байгууллагад зөвшөөрлийн дагуу буулгалт хийсэн тухайгаа бүртгүүлнэ.

474. Бялт тэслүүрийг автомашины чиргүүлд ачиж тээвэрлэхийг хориглоно.

475. Тэсрэх материал тээвэрлэх тэсврийн хэрэгслийн жолооч нь тэсрэх материалтай харьцаж ажиллах аюулгүй ажиллагааны талаар зохих зааварчилгаа авсан байна. Жолооч нь тээвэрлэлтийг хариуцаж байгаа ажилтны зөвшөөрөлгүйгээр тэсрэх материал ачсан автомашинаа орхиж явахыг хориглоно.

476. Тэсрэх материалыг автомашины цуваагаар тээвэрлэх үед тээвэрлэлтийг хариуцаж байгаа ажилтан цувааны эхний машинд, харуул хамгаалалт нь сүүлчийн автомашинд сууж явна.

477. Тэсрэх материалтай автомашины бүрэн бүтэн байдлыг тээвэрлэлтийг хариуцаж байгаа ажилтан нягтлан шалгаж, тээвэрлэх маршрут бүхий тэсврийн зөвшөөрлийн хуудсанд тухайн автомашинаар тээвэрлэх боломжтойг нотолсон тэмдэглэгээ хийсэн байна. Ийм тэмдэглэгээгүй автомашинд тэсрэх материал тээвэрлэхээр олгохыг хориглоно.

478. Шингэн нитрозфирийн найрлагатай тэсрэх бодис, бялт, тэслүүр зэргээс бусад тэсрэх материалыг тэсврийн хэрэгслийн даацад хүргэж ачихыг зөвшөөрнө. Шингэн нитрозфирийн найрлагатай тэсрэх бодис, бялт, тэслүүрийг даацын гуравны хоёроос хэтрүүлэхгүйгээр ачиж тээвэрлэнэ.

479. Тэсрэх материал ачсан автомашин нь хот суурин газрыг тойрч явах бөгөөд замаас 100 м, барилга, байгууламжаас 200 м-ээс элс зайд зогсч амарна. Тэсрэх материал тээвэрлэж байгаа

автомашиньг унтраасны дараа ачааг буулгахыг зөвшөөрнө.

480. Тэсрэх материал ачсан автомашиныг гарааш болон хүн амьдардаг хашаанд оруулахыг хориглоно.

481. Тэсрэх материал ачиж, тээвэрлэж яваа автомашины урд, хойд талд анхааруулах тэмдэг тавьж, дарцаг хадна. Шөнийн цагт улаан гэрлэн дохио тавьж явна. Цуваагаар тээвэрлэхэд цуваанд оролцогч бүх автомашин дээр тэмдэг, дохиоллыг хэрэглэнэ.

482. Аянга, цахилгаантай үед замаас гарч ой мод, айл, орон сууцнаас 200 м-ээс хол зайд зогсоно. Цуваа зогсох үед автомашин хоорондох зай нь 50 метрээс багагүй байна.

483. Тэсрэх материал ачсан автомашин зогсох үед автомашины урд, хойд талд 200 метр зайд урьдчилан анхааруулах тэмдэг тавина.

484. Тэсрэх материал ачсан автомашиныг гол мөрөн, нуур дээгүүр гаргахдаа дарааллыг үл харгалзан нэвтрүүлнэ.

IX. Хариуцлага

485. Энэхүү дүрмийг зөрчсөн тохиолдолд тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэслэгээний хэрэгсэл импортлох, худалдах, үйлдвэрлэх болон тэслэгээний ажил явуулах тусгай зөвшөөрөл, тэслэгээ хийх эрхийн үнэмлэхийг хүчингүй болгох хүртэл арга хэмжээг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу авна.

Тэслэгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрмийн 1 дүгээр хавсралт

Тэсрэх бодисыг хэрэглэх нөхцөлийн төрөл, ангилал

Тэсрэх бодисын ангилал	Тэсрэх бодисын групп	Тэсрэх бодисын төрөл болон хэрэглэх нөхцөл	Бүрхүүлийн буюу зураасын ялгах өнгө
I	-	<u>Хамгаалалтгүй тэсрэх бодис</u> Зөвхөн газрын дээр өнгөн хөрсөнд тэслэгээ хийхэд хэрэглэнэ.	цагаан
II	-	<u>Хамгаалалтгүй тэсрэх бодис</u> Өнгөн хөрсөнд болон шатамхай хий; тоосны ялгаралгүй газрын доорхи малталтад мөргөцгийг занаржуулж тэсрэмтний орчин бий болохоос хамгаалсан нөхцөлд тэслэгээ хийхэд хэрэглэнэ.	улаан
III	-	<u>Хамгаалалттай тэсрэх бодис</u> Зөвхөн шатамхай хий ялгаруулдаг тэсрэмтний нүүрс /занар/-ний тоосны ялгаралгүй газрын доорхи мөргөцөгт чулуулагт тэслэгээ хийхэд хэрэглэнэ.	хөх
IV	-	<u>Хамгаалалттай тэсрэх бодис</u> Тоосны тэсрэх аюултай шатамхай хийн ялгаралгүй нүүрс /занар/-ний газрын доорх мөргөцгийн нүүрс, чулуулагт тэслэгээ хийхэд хэрэглэнэ.	шар
V	-	<u>Хамгаалалттай тэсрэх бодис</u> Их хэмжээний шатамхай хийн ялгаралтай нүүрсний давхаргаар малтсан газрын доорхи малталтын нүүрс, чулуулагт тэслэгээ хийхэд хэрэглэнэ.	шар
VI	-	<u>Хамгаалалттай тэсрэх бодис</u> Их хэмжээний шатамхай хийн ялгаралтай нүүрс, чулуулгийн малталтад, шатамхай хийн ялгаралтай нүүрсний ба 20 м-ээс их гүн босоо /восстающий/ (α)10градус) малталтад тэслэгээ хийхэд хэрэглэнэ.	шар
VII	-	<u>Хамгаалалттай тэсрэх бодис, түүгээр хийгдсэн бүтээгдэхүүн</u> Газрын доорхи малталтын мөргөцөгт тусгай төрлийн тэслэгээний ажил явуулахад зориулсан V-VI ангиллын хамгаалалттай тэсрэх бодисын бүтээгдэхүүн энд багтана.	шар
Тусгай (C)	-	<u>Тусгай зориулалтын хамгаалалтгүй болон хамгаалалттай тэсрэх бодис</u> Нүүрсний тоос болон тэсрэх аюултай шатамхай хийн концентраци үүсч болох газрын доорхи малталтын мөргөцгөөс бусад тусгай зориулалтын тэслэгээний ажилд хэрэглэнэ.	-
	1	Газрын гадаргууд тэслэгээний ажил хийхэд хэрэглэнэ.	цагаан
	2	Хий, тоосны аюулгүй далд уурхайд; сульфидын хүдэрт овор ихтэй уулын цулыг бутлахад хязгаарлалттай болон тусгай зориулалтын тэслэгээний ажилд хэрэглэнэ.	улаан
	3	Нефтийн, хийн хайгуулын цооногт буудах тэслэгээ хийхэд хэрэглэнэ.	хар
	4	Хүхрийн тоос, устөрөгч, нүүрстөрөгчийн ялгаралтай хүхэр, нефтийн болон бусад далд уурхайд тэслэгээ хийхэд хэрэглэнэ.	Ногоон

Тэслэгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрмийн 2 дугаар хавсралт

Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах тэсрэх материалын аюултай байдлын зэрэглэлийн ангилал

Хүснэгтийн дугаар	Хүснэгтийн нэр
1 дүгээр хүснэгт	Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах тэсрэх материалын аюултай байдлын зэрэглэлийн ангилал
2 дугаар хүснэгт	Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах тэсрэх материалын аюултай байдлын зэрэглэлийн дэд ангилал

Тайлбар: Хүснэгтийг хавсаргав.

Тэслэгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрмийн 2 дугаар хавсралтын 1 дүгээр хүснэгт

Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах тэсрэх материалын аюултай байдлын зэрэглэлийн ангилал

Аюултай байдлын зэрэглэлийн ангилал	Тэсрэх материалын нэр
A	Өдөөгч тэсрэх бодис
B	Өдөөгч тэсрэх бодис агуулсан бүтээгдэхүүн
C	Шидэх үйлчилгээтэй болон утаагүй дарь агуулсан тэсрэх бодис, бүтээгдэхүүн
D	Тэсрэх бодис, утаат дарь, өдөөгч хэрэгсэл болон шидэх үйлчилгээтэй цэнэггүй, хоёрдогч тэсэрч дэлбэрэх бодис агуулсан бүтээгдэхүүн
E	Шидэх үйлчилгээ бүхий цэнэгтэй өдөөгч хэрэгсэлгүй хоёрдогч тэсэрч дэлбэрэх бодис агуулсан бүтээгдэхүүн (хялбар дел авалцах шингэн агуулснаас бусад)
F	Өдөөгч хэрэгсэл болон шидэх үйлчилгээтэй, эсхүл үйлчилгээгүй цэнэг, хоёрдогч тэсэрч дэлбэрэх бодис агуулсан бүтээгдэхүүн
G	Пиротехникийн бодис, түүнийг агуулсан бүтээгдэхүүн
N	Онцгой мэдрэх чадваргүй тэсэрч дэлбэрэх бодис агуулсан бүтээгдэхүүн
S	Гадны гэнэтийн үйлдлээс цочрол авч тэсрэх аюул тохиолдоход түүний үйлчилгээг хязгаарлах сав, баглаа, боодолтой буюу тусгай бодис, бүтээгдэхүүн

Тэслэгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрмийн 2 дугаар хавсралтын 2 дугаар хүснэгт

Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах тэсрэх материалын аюултай байдлын зэрэглэлийн дэд ангилал

Дэд ангилал	Дэд ангиллын нэр
1.1	Бөөнөөр тэсрэх аюултай тэсрэх материалууд
1.2	Бөөнөөр тэсрэхгүй тэсрэх материалууд
1.3	Бөөнөөр тэсрэхгүй, шатах аюултай тэсрэх материалууд
1.4	Тодорхой хэмжээний аюул учруулахгүй тэсрэх материалууд
1.5	Мэдрэх чадваргүй тэсрэх материалууд
1.6	Нэн бага мэдрэх чадвартай тэсрэх материалууд

/Үргэлжлэл нь дараагийн дугаарт/

Монгол Улсын Их Хурлын Тамгын газраас гаргав.
Хаяг: <<Төрийн мэдээлэл>> эмхтгэлийн зөвлөл.

Улсын Их Хурлын Тамгын газрын
Хэвлэх хэсэгт хэвлэв.

Улаанбаатар-12
Төрийн ордон

☎ 265958
Индекс 14003

☎ 329487
Хэвлэлийн хуудас 5